

Μικροχωρικά ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Γλεντζέδικη κομπανία Μικροχωριτών με τους οργανοπαίχτες στο Χάνι (1929)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»

(ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 1885)

Κυκλοφορεί ανάμεσα στους Μικροχωρίτες του έσωτερικού και του
έξωτερικού καθώς και τους φίλους του Μικρού Χωριού Ευρυτανίας.
(Σημ.: Τα ένυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους)

Περίοδος Β' — Χρόνος 16ος
Τόμος 2ος 'Αρ. φύλλων 27-29

Ίούλιος - Δεκέμβριος 1985
- Μάρτιος 1986

Έτήσια συνδρομή:

Έσωτερικού Δρχ. 500
Έξωτερικού Δολ. 20
Έταξιδιών, ΝΠΔΔ, κλπ. Δρχ. 1000

Έπεύθυντοι σύμφωνα με το νόμο:

Σύνταξης: Μεν. Κουτσούκης, ΈΑγλαύ-
ρου 19 — 21. ΈΑθήνα (11741),
τηλέφ. 92.38.197.

Τυπογραφείου: Γερ. Μαυρογεώργης,
Σεργίου Πατριάρχου 6, ΈΑθήνα,
τηλ. 36.07.938.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

— Μια δίκαιη, ηθική επιβράβευση, της Σύνταξης	1
— Τατάρνα Ευρυτανίας: Ένα δοξασμένο Μοναστήρι, του Δημ. Κ. Κουτσοπέλου	3
— Ψυχοπινάω για Ρούμελη, ποίημα του Γ. Μεριγγούνη	9
— Ιδέες από την Αμερική για το Μικρό Χωριό, του Δημ. Ν. Πολύζου	10
— Χωριουδάκι, ποίημα, της Π. Ξενούλη - Λολώνη	11
— Πλεμικό Ημερολόγιο, του Ι. Α. Κεράνη	13
— Ωδή στην Ειρήνη (ποίημα), του Α. Ζορμπά	18
— Ένας Μικροχωρίτης θυμάται, του Π. Γιαννακόπουλου	19
— Απ' όσα ευμάμαι, του Στ. Γεωργούλη	22
— Νοσταλγία: Χρονογράφημα, του Γεωργίου Μικροχωρίτη	24
— Σκέψεις για την μορφή και διευτέηση του Μνημείου, της ΈΑρτεμ. Βαρβιτσιώτη	25
— Αυτοβιογραφικά και γλωσσικές περιπέτειες, του Δημ. Κοκκάλα	27
— Λόγος σε μια συνεστίαση, του Β. Κομματά	30
— Λεύκωμα Μικροχωριτών της Κωνσταντινούπολης	32
— Μητρών Αρρένων της Κοινότητας Μικρού Χωριού (1818 - 1924)	34
— Η Αποκρία στο χωριό μας, του Θ. Κεράνη	44
— Ο νεόπλουτος, του Β. Κομματά	45
— Από τη σκοπιά της Αδελφότητας	46
— Αλήθειες ζωής, ποίημα, της Παν. Ξενούλη - Λολώνη	48
— Από το χώρο της Ευρυτανίας και της Ρούμελης	49
— Η Ευρυτανία καλωσορίζει τους ξενητεμένους της, του Γ. Σταυράκη	52
— Το ΈΑγαλμα της Ελευθερίας, ποίημα, του Χ. Δ. Τριανταφύλλη	53
— Κριτική του βιβλίου	54
— Έντυπα που λάβαμε	55
— Μικροχωρίτικα Γράμματα	57
— ΈΡανος του «Φοίνικα» στην Αμερική (1946)	60
— Μνήμη και χρέος	61
— Μικρό Χωριό, ποίημα, του Π. Σιαφάκα	62
— Λίγα λόγια για κείνους που έφυγαν	63
— Δωρεές εις μνήμην	70
— Πασχαλιά στο χωριό: Παληά έθιμα	71

ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΗ, ΗΘΙΚΗ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ

Η βράβευση απ' την Ακαδημία Αθηνών του Συνδέσμου των Ευρυτάνων Αμερικής «ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ» (Δεκέμβριος 1985), αποτελεί δίκαιη αναγνώριση από μέρους της πολιτείας της μεγάλης προσφοράς προς την πατρίδα του ιστορικού αυτού Συλλόγου των Ευρυτάνων Αμερικής. Είναι, θα λέγαμε, μια επάξια ηθική αμοιβή για το έπος, που έγραψε ο Ξενητεμένος Ευρυτάνας. Αυτός που εγκατέλειψε την άγονη, φτωχή του πατρίδα και μεγαλούργησε στην Ξενητιά. Γιατί ο Ευρυτάνας μετανάστης δεν περιόρισε την δράση του μέσα σε στενά ατομικές και οικογενειακές ανάγκες. Αντίθετα την μετουσίωσε σε κοινωνική, πατριωτική και εθνωφελή αποστολή. Μια φωνή από μέσα του τούλεγε να συμπαρασταθεί στον συνάνθρωπό του, στον συμπατριώτη του, στο χωριό του, στην πατρίδα του ολάκαιρη.

Αυτά τα αισθήματα διακρίνουν τον Ξενητεμένο Ευρυτάνα από τον καιρό ακόμη της τουρκικής σκλαβιάς, από τότε που Ξενητευόταν στην Κωνσταντινούπολη, στην Μολδοβλαχία, στην Αίγυπτο και αλλού.

Θα πρέπει να πούμε ότι ο όσιος Ευγένιος ο Αιτωλός (1592 - 1682), η φωτεινή αυτή μορφή που φώτισε το Γένος στη διάρκεια της σκλαβιάς με τις Σχολές Γραμμάτων, που είχε ιδρύσει στην Ευρυτανία, αλληλογραφούσε με πολλούς Ξενητεμένους Ευρυτάνες της εποχής του και τους παρακινούσε σε χριστιανικά φιλανθρωπιστικά έργα και πάντοτε είχε πρόθυμη την ανταπόκρισή τους. «Εκείνος γουν όπου τρέφει και ενδύει πτωχούς και Ξένους και γυμνούς και τους βοηθεί εις τας σωματικές αυτών χρείας έχει πολύν μισθόν εκ Θεού...», έγραφε.

Από τότε οι Ξενητεμένοι Ευρυτάνες με τα φιλάνθρωπα αισθήματά τους άρχισαν να δημιουργούν μια παράδοση αγαθοεργών προσφορών. Έδωσαν έτσι στους άλλους μαθήματα θάλαγε κανείς πολύπλευρης δράσης, κοινωνικής, φιλανθρωπικής, πατριωτικής, εθνικής. Ήταν μια δράση, που άρχισε πρώτα με την απλή υποστήριξη των υποδούλων αδελφών και των συγχωριανών που τους μούσαν στο «ρουσφέτιον των μπακάληδων». Συνεχίστηκε με την ενίσχυση Σχολών και συνεταιριστικών οργανώσεων στην Ευρυτανία, για να κορυφωθεί με γενναιόδωρες προσφορές στους εθνικούς αγώνες, όπως μεγάλες δωρεές στον εθνικό μας στόλο, χρηματική ενίσχυση της Κρητικής Επανάστασης του 1866 κ.ά.

Το έπος των Ξενητεμένων Ευρυτάνων στον 20ό αιώνα μεταφέρθηκε στην Αμερική, όπου μεγαλούργησαν με σύγχρονες μορφές αγαθοεργίας, όπως νοσοκομεία, γηροκομεία, υποτροφίες, ενίσχυση σχολείων κ.ά. Η κοινωνική αυτή δράση είναι ευρύτατα γνωστή και δεν χρειάζεται να την αναλύσουμε εδώ.

Αυτή η δράση που αποκαλύπτει τον βαθύτατα φιλάνθρωπο χριστιανικό και κοινωνικό χαρακτήρα του Ευρυτάνα Ξενητεμένου αναγνωρίσθηκε επίσημα. Επιβραβεύτηκε, όπως αρμοζε, με την τιμητική διάκριση από την Ακαδημία Αθηνών. Ένα εύγε απ' όλους μας στον Ξενητεμένο Ευρυτάνα.

Κ. Σ. Κ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

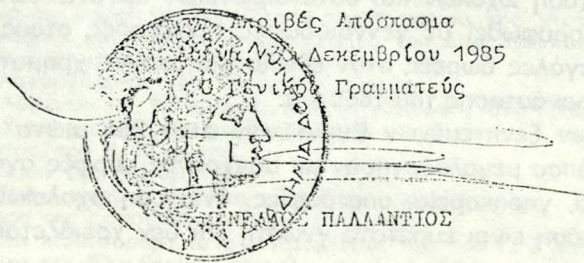
ΑΘΗΝΩΝ

Απόσπασμα

από την έκθεση του Γενικού Γραμματέως
της Ακαδημίας Αθηνών Μενέλαου Παλλάντιου
(πανηγυρική συνεδρία της Ακαδημίας της 30ης Δεκεμβρίου 1985)

.....
Σύμφωνα με πρόταση της Έκξεως των Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών
και απόφαση της Ολομελείας απονέμεται:

.....
22) Έπαινος στην "Ένωση Ευρυτάνων Αμερικής ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ" για τη
συμπλήρωση 40 χρόνων πνευματικού, κοινωνικού και πατριωτικού έργου
προς τη γενέτειρά τους. Εντός από τη διατήρηση των εθίμων και των παρα-
δόσεων που μετέφεραν στο νέο τόπο κατοικίας τους, μέσα στα 40 αυτά
χρόνια διέθεσαν από το υστέρημά τους πολλές δεκάδες εκατομμυρίων δολλα-
ρίων για εκκλησίες, νοσοκομείο, γηροκομείο, οικοτροφείο, παιδικές
χερές, βιβλιοθήκες, υποτροφίες και οργάνωση συνεδρίων, διαλέξεις και
κάθε είδους εθνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.
.....

ΤΑΤΑΡΝΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ: ΕΝΑ ΔΟΞΑΣΜΕΝΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

του κ. Δημ. Κ. Κουτσουλέλου
Επίτ. Επόπτη Δημοτικής Εκπαιδεύσεως

«Ούτε των γιασεμιών, ούτε των ρόδων
μπορούν οι ανασασμοί, καθώς τριγύρω
σκορπίζονται, σα φτάσουν, ΟΔΗΓΗΤΡΙΑ,
Κυρά, της αγιωσύνης Σου το μύρο...
Ω γείρε, Ευλογημένη, στους ανθρώπους,
στον πόνο των Ελλήνων, στην ανάγκη».
(ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ)

Ευλαβικός προσκυνητής των χριστιανικών μνημείων και των ιστορικών χώρων, εξοφλώντας παλιό τάμα μου, αντίκρυσσα, για πρώτη φορά, με συγκίνηση και θαυμασμό, ένα καλοκαιρινό πρωινό, με την οικογένειά μου, το δοξασμένο Ρουμελιώτικο Μοναστήρι της ΤΑΤΑΡΝΑΣ, πολυφημισμένο κέντρο της Ελληνικής Ορθοδοξίας, κιβώτό της θρησκείας και του εθνισμού, στα ζοφερά και δουλωμένα χρόνια, που πλημμυρίζει την ανθρώπινη ψυχή με χαρά, ηρεμία και μακαριότητα.

Είναι πολύ δύσκολο, στα πλαίσια μιας σύντομης εργασίας, να παρουσιασθεί η ύψιστη προσφορά του Ιερού Μοναστηριού, που καλύπτει ολόκληρους αιώνες. Οι γραμμές αυτές, εύοσμο θυμίαμα στο θωμό του, αποτελούν απέριττη έκφραση υψηλού χρέους και απέραντης ευγνωμοσύνης, που νιώθει κάθε χριστιανική κι ελληνική ψυχή, προσεγγίζοντας τον άγιο αυτό χώρο.

Φορτωμένη από πλούσιες μνήμες και πολύτιμη παράδοση είναι η ιερή Ευρυτανική γη, μέσα στην ασύγκριτη φυσική ομορφιά, τη γαλήνη και την ειρήνη της. Μακάριοι κι ευτυχισμένοι είναι οι πονεμένοι Ευρυτάνες, που, με την απλοϊκή ζωή τους, εκπληρώνουν, με πίστη και καρτεριά, την επιταγή της μοίρας τους, στο πέρασμα των αιώνων και των χιλιετηρίδων.

Θαυμάσια είναι η διαδρομή των 65 χιλιομέτρων από το Καρπενήσι για το ιστορικό Μοναστήρι, ανάμεσα από δασωμένα βουνά, με ομορφιά και μεγαλοπρέπεια, άγονες και τίμιες θουνοκορφές, απόκρημνους θράχους και απρόσιτα χωριά, κρεμασμένα σαν το τσαμπί της κληματαριάς στα μοναχικά φαράγγια, όλα γνωρίσματα του πρωτόγονου Ευρυτανικού χώρου. Κάθε έλατος, κάθε πλάτανος, κάθε πέτρα ψιθυρίζει μια θυσία. Κάθε θράχος διηγείται έναν ηρωισμό. Κάθε διάσελο μαρτυρεί άθλους και κατορθώματα, που έγιναν τραγούδια και γεμίζουν με μυστικές παρουσίες ημιθέων και ηρώων. Ο αμαξιτός δρόμος κατηγοριάζει στην κοίτη της Μέγδοβα, ανηφορίζει ύστερα στις Φραγκίστες (Ανατολική και Δυτική) και περνάει την καινούργια γέφυρα του Αγραφιώτη, που κατεβαίνει απ' τ' απόρθητα βουνά των Αγράφων, «παλληκαριών λημέρια», κοντά στην περίφημη τοξωτή γέφυρα του Μανώλη, αχρηστευμένη σήμερα απ' τα νερά της λίμνης του Αχελώου. Ο μονότο-

ξος κολοσσός της πυργώθηκε απ' την πρακτική τέχνη των παλιών μα-
στόρων και υψώνεται επιβλητικός, για να θυμίζει, στη διαδρομή του
χρόνου, την αρετή και την ευσυνείδητη προσφορά τους για το σύνολο.
Στο νου μας έρχεται ο λαϊκός θρύλος του πρωτομάστορα, που θυσιάσε
την ίδια τη γυναίκα του, για να στεριώσει τα θεμέλια του γεφυριού,
κλείνοντας εκεί ολόκληρη την ψυχή του. Απ' εδώ δασικός δρόμος, μι-
κρής απόστασης, προς τα νοτιοδυτικά, οδηγεί στο Μοναστήρι, δίπλα
στο χωριό Τριπόταμο, μια εξάισια θέση κι ένα ιερό χώρο, γεμάτο φως,
που χαρίζει μια θιβλική γαλήνη, προκαλεί στον προσκυνητή αληθινή
μαγευτική εντύπωση και πλημμυρίζει ολόκληρη την ψυχή του ένας κα-
τακλυσμός από αισθήματα ευλάβειας, πίστης κι ευγνωμοσύνης. Τέτοιες
ώρες θυμάται τους συγκινητικούς στίχους του άγιου της λογοτεχνίας
μας Αλέξ. Παπαδιαμάντη:

να σκύψω στα κατώφλια σου τα τρισαγαπημένα,
«Και πάλι κίνησα ναρθώ, Χριστέ μου, στην αυλή σου,
όπου με πόθο αχόρταγο το λαχταρεί η ψυχή μου...
Κάλλιο μια μέρα στη δική σου αυλή, παρά χιλιάδες.
Στον ίσκιο ας είμαι του Ναού, σαν παραπεταμένος
καλύτερα, παρά να ζω σ' αμαρτωλών λημέρια».

Παναγιά Ταταρνώτισσα! Πνεύμα Θεού απλώνεται παντού. Μια υ-
περκόσμια μακαριότητα είναι διάχυτη. Χαρμόσυνες και ειρηνοφόρες
αντηχούν οι καμπάνες. Ήχοι θριαμβευτικοί και δοξαστικοί, που διαλα-
λούν τη θεία μελωδία της Ορθοδοξίας. Ήχοι πανάρχαιοι και χαρμό-
συνοι, που στέλνει το γλυκόπνοο αγέρι, σαν απόκοσμη μελωδία στην
απόμερη αυτή γωνιά της πατρίδας μας και τονίζον τον ιστορικό και
φωτεινό δρόμο της, μέσα στην αιωνιότητα. Ήχοι πράοι και νοσταλγι-
κοί, που λένε, ότι, όσο στη γη μας φυτρώνει το δέντρο της ελευθερίας,
στους γαλανούς ουραμούς μας γεννιέται το θείο φως και στο χώμα
μας πάναγνες ανθίζουν οι λεμονιές και οι αμυγδαλιές, γλυκός θ' α-
κούεται ο ελληνικός ύμνος. Ήχοι δυνατοί κι αιθέριοι, που αντιλαλούν
γλυκές μελωδίες και παναθρώπινες φωνές και θυμίζουν τους ωραίους
στίχους του έξοχου ποιητή μας Γ. Βερίτη:

«Καμπάνας ήχοι αρμονικοί,
γλυκοί, γοργοί, αναπαιστικοί,
ξυπνούν το Μοναστήρι.
Και στης νυχτιάς τη σιγαλιά,
σα μάτια ανοίγουν τα κελιά
ή πόρτα ή παραθύρι».

Ο έξοχος Ρουμελιώτης λαογράφος αξέχαστος Δ. Λουκόπουλος, ύ-
στερ' απ' την επίσκεψή του στο παλιό Μοναστήρι, το έτος 1929, σχετι-
κά γράφει:

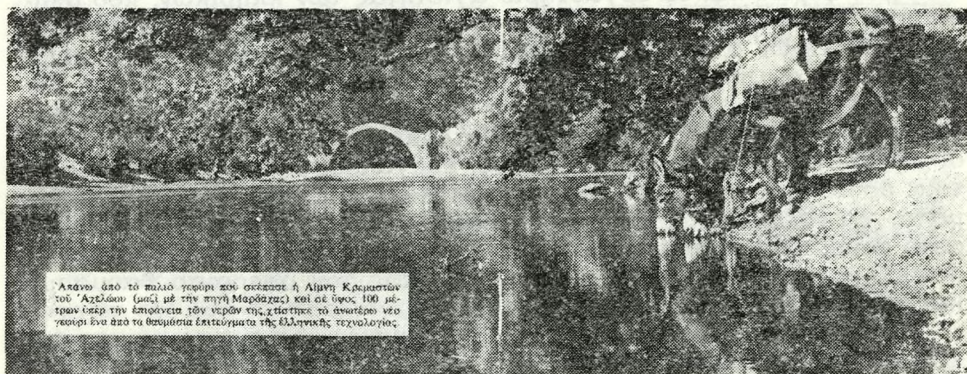
«Άλλος καινούργιος κόσμος ξεπροβάλλει μπροστά σου, όταν πε-
ράσεις τη διασέλα στο Σταυρό, όπου ισιάζει ο δρόμος. Ολόμπροστα,
χωμένο μέσ' τα κλαριά, το Μοναστήρι σαν κάστρο. Από μέσα ξεπετιέ-
ται ψηλά ο κουμπές της εκκλησιάς και τα κυπαρίσσια. Πάνω απ' όλα,
είναι φόντο ο γαλάζιος ουρανός. Αντίκρυ η Καλάνα κι ανάμεσα απ' αυ-
τή και την Τατάρνα, είναι το χάος που τρέχει ο Άσπρος... Δεν έχει
τί να πρωτοθαυμάσει κανένας, όταν ξεγναντήσει το Μοναστήρι...».

Κι ο ακαταπόνητος, γνωστός ερευνητής και ιστοριογράφος Ευρυ-

τάνας αλησμόνητος Πάνος Βασιλείου, στον οποίο η Ρούμελη οφείλει πολλά, συμπληρώνει:

«Αναμφισβήτητα, σήμερα η μαγεία πολλαπλασιάζεται, γιατί η άλλοτε κοιλάδα του Αχελώου μεταβλήθηκε στην ομώνυμή του μεγάλη λίμνη, στα γαλήνια νερά, της οποίας λικνίζονται τα γύρω της Αγραφιώτικα και Ακαρνανικά βουνά και η όραση αναπαύεται σ' αυτά, με την ικανοποίηση της ήττας του «κοσμοπλάστη» Αχελώου από τον «άνθρωπο του 1963».

Το Μοναστήρι της ΤΑΤΑΡΝΑΣ, αφιερωμένο στη Γέννηση της Θεοτόκου, έχει ζωή και ιστορία, σύμφωνα με την παράδοση, χιλίων και παραπάνω χρόνων. Στο μακρόχρονο αυτό διάστημα, έχει, πολλές φορές, υποστεί τεράστιες ζημιές και καταστροφές από λεηλασίες και πυρπολήσεις των κατακτητών για τη συμμετοχή του σε προεπαναστατικά κινήματα και στην Εθνεγερσία, καθώς και από σεισμούς και κατολισθήσεις. Χτισμένο, πριν από δέκα πέντε χρόνια, σε περίοπτη θέση, μέσα στο γραφικό περιβάλλον, με τη φιλόξενη παράδοσή του, χαρίζει μεγαλείο κι έξαρση, καλοσύνη κι αρμονία.

Άσπνο από το παλιό γεφύρι που σκέπασε η Αίγινη Κλεμεινάτου του Αζελώου (μαζί με την πηγή Μαρρόχας) και οι ύψος 100 μέτρων από την επιμονή των νεράς της, χτίστηκε το άσπνο νέο γεφύρι ένα από τα θαυμάσια δείγματα της ελληνικής τεχνολογίας.

Το παλιό γεφύρι της Τατάρνας

Ο προσκυνητής με δέος μπαίνει στο Ιερό Μοναστήρι, αποθέτοντας στη θαυματουργή εικόνα, κατάφορη μ' ακριβά τάματα και πολύτιμα αφιερώματα, της ψυχής του τα μύρα: την ευλάβεια και την πίστη, την αγάπη και την αγαλλίαση. Οι αναμμένες καντήλες σκορπίζουν φως και δύναμη απ' την αόρατη παρουσία της μεγάλης Μάνας του κόσμου. Οι ύμνοι και οι προσευχές δημιουργούν υποβλητική ατμόσφαιρα, μέσα στην οποία ο πιστός δίνεται ολόκληρος, εκφράζει την απέραντη λατρεία του στο Δημιουργό και βλέπει πόσο πολύτιμη είναι η ανταμοιβή, που του δίνει η Θεία Χάρη. Η δέησή του στη Θεοτόκο υψώνεται στα ουράνια θερμή, και η ικεσία του θροίζει μέσα στην απόλυτη σιγή του απείρου.

Υπάρχουν πολύτιμες φορητές εικόνες, άμφια παλιών εποχών, ενδιαφέρουσες επιγραφές, σιγίλλια γράμματα του Πατριαρχείου της Πόλης, σπουδαία χειρόγραφα, σπάνια βιβλία σε μια πλούσια βιβλιοθήκη και ιερά κειμήλια, που, όλα μαζί, αποτελούν ακριβό θησαυρό, άξιο να διαφυλαχθεί, με στοργή κι ενδιαφέρον.

Ιδιαίτερα, πρέπει ν' αναφερθούν:

- α) Η εικόνα «Ο Βασιλεύς της δόξης», ψηφιδωτή, φορητή, άριστης τέχνης, στις αρχές του 14ου αιώνα, που παρουσιάζει το Χριστό σε άκρα ταπείνωση.
- β) «Ο χρυσοκέντητος Επιτάφιος», έργο του διάσημου κεντητή Επιταφίων μοναχού Αρσενίου (1584), κεντημένος επάνω σε ολομέταξο ερυθρό ύφασμα, σχήματος ορθογωνίου με διαστάσεις 1,75Χ1 μ.
- γ) «Ο διπλός ξυλόγλυπτος Σταυρός», με διαστάσεις ύψους 0,41 μ. και πλάτους 0,11 μ. Στην α' πλευρά του υπάρχουν μικρές εικόνες, εξαίρετα αραβουργήματα ξυλογλυπτικής τέχνης.
- δ) Το αργυρό «΄Αγιο Ποτήριο», δώρο του Διδασκάλου του Γένους Ευγενίου Γιαννούλη του Αιτωλού (22 Μαρτίου 1650). Γύρω στο χείλος της υπάρχει η δίστιχη επιγραφή: «΄Εχεις με Θεόν αίμα σαρκός μου φέρων. Ου πας ο πίνων ρίπτεται, φίλε ξένω».
- ε) «Η ασπμμένα καντήλα», του 18ου αιώνα, δώρο του ήρωα κι εθνομάρτυρα Κατσαντώνη στο Μοναστήρι.

Το ΄Αγιο τούτο Μοναστήρι, υπήρξε η πνευματική έπαλξη, το παιδευτήριο ψυχών και το εργαστήριο αγιότητας των κληρικών, που υπηρέτησαν σ' αυτό και, παράλληλα, το ιερό καταφύγιο των καταδιωκόμενων Ελλήνων απ' τους φοβερούς κατακτητές. Σημαντικές και αξιόλογες είναι οι υπηρεσίες, που πρόσφερε στα χρόνια της σκλαβιάς και της Εθνεγερσίας. Μέσα στο «Κρυφό Σχολείο» τού ετοιμάστηκαν οι ψυχές των ηρώων του Εικοσιένα, που, πλημμυρισμένες απ' το θείο κρασί της πίστης και του ενθουσιασμού, εμεγαλούργησαν στα Ρουμελιώτικα βουνά και απέδειξαν την αιωνιότητα της Ελληνικής φυλής. Ονόματα, χρονολογίες, γεγονότα, ηρωισμοί, που συνδέονται με τον ιερό αυτό τόπο, αναβιώνουν σε παλλόμενες παραστάσεις κι επιβάλλουν να σταθούμε σε στάση προσοχής, εκφράζοντας τον απέραντο θαυμασμό και την άπειρη ευγνωμοσύνη μας.

Ν' ακούσουμε τις κρυφές νυκτερινές συσκέψεις αρχιερέων και προκρίτων για το εγερτήριο σάλπισμα των ραγιάδων και την ετοιμασία του Ιερού Αγώνα.

Να δούμε τον οργανωτή του πρώτου απ' εδώ επαναστατικού κινήματος, το έτος 1601, πρωτοπόρο αγωνιστή κι εθνομάρτυρα φιλόσοφο Μητροπολίτη Λαρίσης και Τρίκκης Διονύσιο το Β΄, που, μαζί μ' άλλους αρχιερείς και προκρίτους, μάχεται για την ελευθερία, με τη γνωστή τελική αποτυχία του. Την ίδια χρονιά, θανατώνεται μαρτυρικά, ως σπυλιώτης, ο επίσκοπος Φαναρίου και Νεοχωρίου - Καρδίτσας Σεραφείμ, πρώην ηγούμενος της Μονής Κορώνας.

Να παρακολουθήσουμε τη χειροτονία σε διάκο, το έτος 1616, του πρωτοπόρου διαφωτιστή του δουλωμένου Γένους Ευγενίου Γιαννούλη του Αιτωλού, που, απ' το Καρπενήσι και τα Βραγγιανά των Αγράφων, έδειχνε πάντα το ζωηρό ενδιαφέρον και τη θερμή φροντίδα του για το Μοναστήρι της ΤΑΤΑΡΝΑΣ, σύμφωνα μ' όσα γράφει ο άξιος μαθητής του διδάσκαλος Αναστάσιος Γόρδιος.

Να καμαρώσουμε την πλούσια θρησκευτική κι εθνική δράση του ηγούμενου Ανανία (1685), μαθητή του Ευγενίου του Αιτωλού και αγγέλιου (1690) επισκόπου Φαναρίου και Νεοχωρίου.

Να καμαρώσουμε ακόμη τον κορυφαίο και Σταυραϊτό της Κλεφτουριάς Κατσαντώνη, «το Διγενή Ακρίτα των Αγράφων», κατά τον

Στέφ. Γρανίτσα, να δίνει φοβερή μάχη, τον Ιούλιο 1806, με τους Τουρκαλβανούς του Χασάν Μπελούση, που τους κλείνει σ' ένα εξωκκλήσι του Μοναστηριού, τον Άγιο Αιμιλιανό.

Ν' αντικρύσουμε τους ηρωικούς αγωνιστές του δοξασμένου αρχιστράτηγου της Ρούμελης Γ. Καραϊσκάκη, που περνούν απ' εδώ, για να προσκυνήσουν και να συνεχίσουν τον υπέτρατο αγώνα. Είναι γνωστό το δημοτικό τραγούδι για τον καπετάνιο Ανδρίτσο Σαφάκα, που, πηγαίνοντας για τ' Άγραφα, σταματάει εδώ για προσκύνημα και τάμα στην Παναγία:

«Σαν στην Τατάρνα έφτασε στην εκκλησιάν εμπήκε
κι έταξε χρυσοκάντηλο, να φέρει να κρεμάσει,
αν φτάσει πέρα στ' Άγραφα, πούχε δικούς του φίλους».

Ν' αντικρύσουμε ακόμη την ασύγκριτη παλληκαριά του θρυλικού ήρωα και λεοντόθυμου Οδυσσέα Ανδρούτσου, που φθάνει εδώ, στις 21 Μαρτίου 1821 και την επόμενη, με τα παλληκάρια του, τον Κυπριανό, άξιο ηγούμενο του Μοναστηριού και γενναίο αγωνιστή, στενό φίλο και ικανό συμπολεμιστή του Κατσαντώνη και του Καραϊσκάκη και δέκα ένοπλους μοναχούς αποδεκατίζει στο γεφύρι της Τατάρνας, κοντά στην πηγή της Μαρδάχας, 60 Τουρκαλβανούς του Χασάν μπη Γκέκα, συνοδούς χρηματοποστολής για το Μεσολόγγι.

Να θαυμάσουμε την ηρωική θυσία των δυό αγωνιστριών γυναικών του Μοναστηριού, της Αγγελικής του Παπακώστα και της Μαριώς του διάκου Αρσένη, που, μεταμφιεσμένες σε μοναχούς, κουβαλούν τρόφιμα και πολεμοφόδια στα κλέφτικα λημέρια και βρίσκουν το θάνατο απ' τους εχθρούς, κάτω από ένα κοντινό βράχο, στις 22 Ιανουαρίου 1823, που, σ' ανάμνηση της θυσίας τους, ονομάζεται «Βράχος της παπαδιάς».

Ν' ακούσουμε τα τραγούδια των κλεφτών και των αρματωλών αετομάχων της δούλης πατρίδας, που αντηχούν απ' τα αγέρωχα Ευρυτανικά και Ακαρνανικά βουνά και έχει απαθανάτισει η λαϊκή μούσα:

«Από το Βάλτο κίνησα
να πάω στο Καρπενήσι,
να πάω στου Μάρκου έγγραφα
απ' το Σωτήρη Στράτο.
Και στην Τατάρνα ρώτησα
χαμπέρια για να μάθω
και τότε λίγο στάθηκα,
λίγο να ξανασάνω.
Τρία ποτάμια πέρασα,
τρία ψηλά γιοφύρια,
και βγήκα πάνω στο βουνό,
ψηλά στον Αϊθανάση
κι εκεί χαμπέρια μ' έφεραν
και θλιβερά μαντάτα:
Το Μάρκο τον σκοτώσανε,
εσκώτωσε και χίλιους.
Και τότε πίσω γύρισα,
κάτω κατά το Βάλτο».

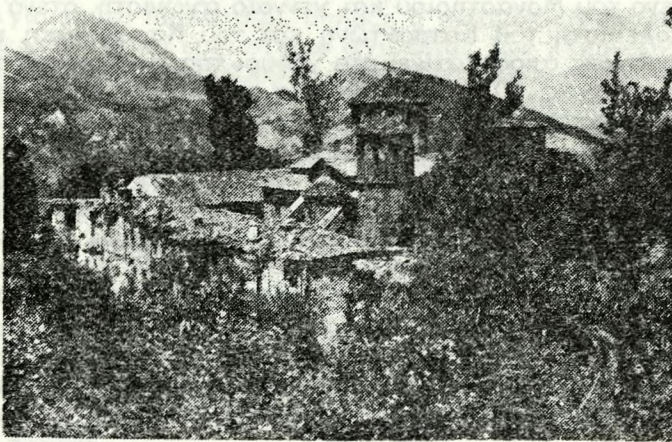
«Σαν πας, πουλί μ' κατ' Άγραφα,
σαν πας κατά Τζουμέρκα,
χαιρέτα μας την Κλεφτουριά
και τους Κατσαντωναίους...».

Ώς εδώ έφθανε το σάλπισμα του θάρδου Ρήγα Φεραίου:

«Της Ρούμελης καπλάνια κι Ολύμπου σταυραετοί
κι Αγράφων τα ξεφτέρια γενήτε μια ψυχή!».

Ν' απενίσουμε όλους τους αφανείς ήρωες, που πότισαν με το αίμα τους το δέντρο της ελευθερίας. Η φουστάνελλα και το τσαρούχι εδόξασαν, παντού και πάντα, τη Ρούμελη και την πατρίδα.

Φως, ελπίδα και στήριγμά μας η Παναγία της ΤΑΤΑΡΝΑΣ, η Άνασσα των Ουρανών. Συγκινεί τις ψυχές, ανακουφίζει τους πόνους, γαληνεύει τα πνεύματά μας. Διάπυρες υψώνουμε τις ευχαριστίες μας προς το Δημιουργό για την εκπλήρωση πολύχρονου πόθου. Προσκύνημα στα ιερά αυτά χώματα δυναμώνει την πίστη στις αιώνιες χριστιανικές κι εθνικές παραδόσεις μας και ισχυροποιεί την αγάπη στην πατρική μας γη.

Το παλιό Μοναστήρι της Τατάρνας

Ευλογημένη η Ευρυτανική γη, που διέσωσε αδούλωτη την εθνική ψυχή, με υψωμένα πάντα τα φλάμπουρα της γαλανόλευκης κι εφύλαξε τίμια και άμωμη την ελευθερία, στα δεινά χρόνια της σκλαβιάς.

Το δοξασμένο παρελθόν του Μοναστηριού οδηγεί το παρόν κι εμπνέει το μέλλον. Η αναδρομή στα περασμένα φωτίζει τις σκέψεις κι ευλογεί τα θήματά μας για πνευματική περισυλλογή, ανατάσεις και οραματισμούς. Μας πλημμυρίζει με την αγνότερη ευλάβεια για δημιουργικότερη προσφορά, τονίζει τη ρωμαλέα πνευματικότητα της αιώνιας φυλής μας κι ενσαρκώνει τα ευγενέστερα ιδανικά της.

Το άγιο Μοναστήρι, όαση και παρηγοριά, πνευματική έπαλξη και μετερίζι αγώνων και θυσιών της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού, συνεχίζει την ιστορική πορεία του, μέσα στο χρόνο, με τον άξιο ηγούμενό του και τους πολύτιμους βοηθούς του μοναχούς, μύστες της Αθανασίας, που «καυτερό της συντριβής έχουν το δάκρυ στάξει». Κρούοντας τις πύλες του Θεού και ακούοντας τις αρμονίες των Αγγέλων, δημιουργούν,

μοχθούν κι ενδυναμώνουν, με ηρωισμό κι εγκαρτέρηση, πιστοί στα λόγια του βαθυστόχαστου και αλησμόνητου Φ. Κόντογλου:

«Όπου υπάρχει μοναχική ζωή αληθινή και Μοναστήρια μ' ευσεβή παράδοση, εκεί θάλλει η Ορθοδοξία».

Κουρασμένοι οδοιπόροι της ζωής, κλείνουμε μέσα στην ψυχή μας το σεπτό και δοξασμένο Μοναστήρι, νιώθοντας μεγαλείο κι έξαρση. Όλος αυτός ο άγιος χώρος, ένα απέραντο παρόραμα, ακτινοβολεί πάμφωτος σε μια ονειρευτή και άφθαστη μακαριότητα. Μας πλημμυρίζει με την αγνότερη ευλάβεια και τη δημιουργικότερη περηφάνεια, δείχνει την αδάμαστη θέληση της φυλής μας κι ενσαρκώνει τα ευγενέστερα ιδανικά του υπεραϊωνόβιου δέντρου του Ορθόδοξου Ελληνισμού. Τα μάτια μας θαμπωμένα και οι ψυχές μας γονατισμένες, βυθίζονται σε προσευχή, ενατένιση και νοσταλγία επιστροφής, με ζέουσα πίστη, επαναλαμβάνοντας τους στίχους του μεγάλου μας Παπαδιαμάντη:

«Γλυκειά Παρθέν' αξίωσέ με
νάρθω και πάλι στο Ναό Σου,
στα πλατάνια τα θεόρατα,
όπου φυσά γλυκά η αύρα
κάτω στο ρέμα, που η πηγή κελαρίζει
κι επάνω θροΐζει η αύρα μαλακά».

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΣ

Σιγοπονάω για Ρούμελη

Σιγοπονάω για Ρούμελη
απόψ, αγάλ' αγάλια.
Γλυκοθυμάμαι το χωριό
στρατούλες, βουνοπλάγια.

Κι ως στο σπιτάκι μου να μπω
τρέχω τ' αγαπημένο
καρδούλα μου πώς τ' άντεξες;
το θρίσκω γκρεμισμένο.

Έκλαψα στο κατώφλι του
πήρα ξανά τη στράτα
ό,τι 'χα, κει τ' απίθωσα:
χαρές, αγάπες, νιάτα...

Γ. Μεριγγούνης

ΙΔΕΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ

του κ. Τάκη Ν. Πολύζου, πρώην Γεν. Γραμματέα
της Ένωσης Ευρωπαϊκών Αμερικής το «Βελούχι»

Μας δόθηκε η ευχάριστη ευκαιρία να δούμε στην Αμερική τον πρόεδρο του Συλλόγου Μικροχωριτών στην Αθήνα κ. Μένιο Κουτσούκη, με την οικογένειά του και μεις μεν μάθαμε πολλά για το χωριό μας, αλλά κι αυτός άκουσε ένα σωρό ιδέες (αμερικάνικες ιδέες), για το παλιό προπαντός Χωριό.

Από πολλούς λίγο, αλλά από μερικούς περισσότερο, άκουσε απίθανες διαπιστώσεις, που πιστεύουνε, ότι ο τουρισμός χάλασε την... παραδοσιακή ζωή του χωριού και έπρεπε να ληφθούνε μέτρα για τον περιορισμό του.

Δεν ξέρουμε θέβαια πώς τα πήρε όλ' αυτά ο κ. Κουτσούκης, αλλά μέσα στις τόσες ιδέες που άκουσε, ίσως να υπάρχουνε μερικές εφαρμόσιμες που θα συμβάλλανε σε μια συμβίωση του τουρισμού και της παραδοσιακής ζωής.

Όπως φαίνεται, γόρδιος κόμπος είναι η πλατεία με τον πλάτανο και τις θρύσες, που πρέπει να λυθεί το πρόβλημα του πώς να περνάνε ή να μην περνάνε τροχοφόρα μπροστά από το χάνι. Μια λύση, λένε, είναι να σταματάνε λεωφορεία, αυτοκίνητα και άλλα σε σταθμό κοντά στη ράχη. Αυτό θέβαια αποστερεί ξένους τουρίστες, αλλά και Μικροχωρίτες ακόμη από το να προχωράνε με τ' αυτοκίνητά τους προς το Νικολό και τον 'Αι - Σώστη.

Για τους Αμερικάνους Μικροχωρίτες, που σκέφτονται αμερικάνικα, αυτό είναι λεπτομέρεια που διορθώνεται με μια παρακαμπή και διάνοιξη νέου δρόμου που να περνάει κάτω από το χάνι, Βασιλή ρέμα, καστανιές, Νικολό, ή διάνοιξη δρόμου προς τα χαλάσματα από του Μανίκα το χασάπικο με μια - δυο στροφές στ' απάνω αυλάκι και ίσια πέρα στο Νικολό.

Και ποιός θα δεχθεί να κάνει τέτοια δουλειά; Γιατί όχι η Νομαρχία με τον τουρισμό, λένε οι αμερικάνοι.

Πολύ τολμηρές ιδέες αυτές για τη ντόπια πραγματικότητα, νοοτροπία και δυνατότητες. Υπάρχουν όμως και άλλες ταπεινότερες σκέψεις με το πρόβλημα της τροχαίας που δε θα ήτανε δύσκολο να εφαρμοσθούνε. Μια γνώμη είναι να τοποθετηθούνε κατά διαστήματα εξογκώματα του δρόμου πριν και μετά την πλατεία, να κόβουνε αναγκαστικά την ταχύτητα των αυτοκινήτων. Μπορεί να είναι πινακίδες που καθορίζουνε ελάχιστη ταχύτητα, αλλά συνήθως αυτές είναι για τους άλλους οδηγούς και όχι για κείνον που θέλει να περάσει αστραπή και σηκώνοντας κάμψη σκόνη στην πλατεία να διαδηλώσει την άφιξή του.

Παράξενο όμως, όπως καταλάβαμε, για κείνους που μιλάνε για παραδοσιακή ζωή και λιγότερο τουρισμό, όταν στη ρήμη του λόγου των, ακούς και ιδέες, όπως, από την εξόντωση της τσουκνίδας και μέχρι την τουριστική αξιοποίηση των τσουκαριών στον 'Αι - Σώστη.

Στις μεγαλεπίβολες όμως αυτές ιδέες, να και μια ταπεινή και όχι τόσο δύσκολα να γίνει. Γιατί στο Νικολό, λένε, να μην εγκατασταθούνε

ένα - δυο ή και περισσότερα τραπέζια με δυο καναπέδες και έναν τενεκέ απορριμμάτων, για κείνους που θέλουν να τρώνε και να απολαμβάνουμε συγχρόνως τη θέα και τη φύση;

Και συνεχίζουμε. Αυτά πρέπει να είναι θεμελιωμένα στο τσιμέντο και να είναι μεταλοτσιμεντένια, να ανθέξουν τις κακοκαιρίες του χειμώνα. Και εξηγούνε: Θα χρειασθεί έρανος; Ας γίνει! Τα φκιάνει ο τουρισμός; ακόμα καλλίτερα.

Πάντως, κάπως έτσι κάπως αλλιώς, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, οι θιασώτες του τουρισμού με τους θιασώτες της παραδοσιακής ζωής, δεν απέχουν τόσο πολύ. Μόνο λεπτομέρειες τους χωρίζουν. Και οι δυο όμως πρέπει να σεβασθούνε τις δυνατότητες του τόπου, τη γνώμη του Συλλόγου και τη γνώμη της Κοινότητας.

Όσο για τον κ. Κουτσούκη, που μας άκουσε υπομονετικά και προσωπικά, βέβαια στάθηκε αδέσμευτος, τον ευχαριστούμε πρώτα για τη χαρά που μας έδωσε με την επίσκεψή του και ευχόμαστε να κρατήσει μέσω του Συλλόγου «η Μεταμόρφωση του Σωτήρος», ζωντανό και αδιάκοπο το ενδιαφέρον όλων μας για το παλιό Μικρό Χωριό.

Δ.Ν.Π.

ΧΩΡΙΟΥΔΑΚΙ

Άσπρα σπιτάκια παστρικά και στην πλαγιά του λόφου
σπαρμένα με τον άνεμο φερμένα απ' τα ουράνια
με τη ζωή ξεπλένονται και ζούνε με τον ήλιο.
Χαμογελούνε τα θουνά και μειδιούν τα δάση
αμαδρυάδες το χορό στήνουν τα μεσημέρια
κι άσπρες νεράιδες με νερά τις νύχτες ξενυχτάνε.
Γαργαριστά κι αθάνατα νερά κυλούν στις θρύσες.
Του ανέμου ψιθυρίσματα τους λογισμούς θωπεύουν.
Από τ' αστέρια οι προσευχές με γέλια ροβολάνε
και τυραννιέται ο έρωτας στις έγνοιες, στις φροντίδες.
Ονειράτα νυχτιάτικα ξυπνούνε τη γαλήνη.
Το πρωινό μ' υπόσχεση καλή θα βρεί τη φύση.
Το βραδυνό με σκοτεινιές θάρθει και θα περάσει.
Κι έτσι η ζωή λαχταριστή θα λαχταρά να ζήσει,
σαν ξεδιαλύνει το αίνιγμα να λύσει το μυστήριο,
ναι, το μυστήριο της ζωής, πούναι γεμάτο μάγια.

Π. Ξενούλη - Λολώνη

Τετραβίβλιον θεωρημάτων κα
 τὰς διήθητον καὶ πρακτικῶν
 βίου ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ'
 ἦν ἐπαρυσιαῖδι κέντρο
 τῆς ἀγωγῆς μου ἐν
 ἀγωνιστικῇ γ' ἀριετικῇ
 σταθμῇ καθ' ἣν ἐγένετο
 5/42 δυνάστηα ἐδφώνων
 III τὰς 9^{ος} ἰστος τῆς 1^{ης}
 Ουτωμβρίου 1919-1920

ὁ δὲ πρῶτος τῆς εἰς
 ὁ δὲ ἀριετικῆς τῆς ἀγωγῆς

Οὐτωμβρίου

ἡλικία 20
 ἡμερῶν
 ἡμερῶν
 ἡμερῶν

1/10/19
 1922

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ (1919 - 20)

Μετά το «πολεμικό ημερολόγιο 1912 - 13» του αείμνηστου Σπ. Ζορμπαλά, έχουμε τη χαρά να δημοσιεύσουμε τώρα το «πολεμικό ημερολόγιο 1920 - 22» του κ. Ιωάννη Α. Κεράνη, που είχε τραυματισθεί στην Μικρασιατική εκστρατεία και παρασημοφορήθηκε με πολεμικό μετάλλιο. Επιβάλλεται να θυμηθούμε εδώ ότι ο κ. Ι. Κεράνης υπήρξε από τους πρωτεργάτες της Αδελφότητάς μας από την ίδρυσή της και για πολλά χρόνια υπήρξε ο ταμίας της και ο θεματοφύλακας του αρχείου της. Αν και συνταξιούχος σήμερα ο μπαρμπα - Γιάννης, δεν παύει να δείχνει ζωηρό ενδιαφέρον για τα θέματα του Συλλόγου και παρά τα προβλήματα της ηλικίας του να δίνει το παρών στις διάφορες εκδηλώσεις. Ευχόμαστε να μακροημερεύει και να μας δίνει μαζί με τις ενθυμήσεις του και τις πάντα πολύτιμες συμβουλές του.

Την 10ην Ιουνίου 1919 ειρυσκόμενος εις Πέραν Κωνσταντινουπόλεως δια Βασιλικού Διατάγματος ετοιχοκολλήθησαν, όπως προσέλθουσιν εις τα όπλα άπαντες οι καθυστερούμενοι, — κλάσεις από του 1910 μέχρι της του 1920, — οπότε και η ημετέρα ηλικία εσυμπεριλαμβάνετο. Ανάγκη όπως εις ωρισμένην ημερομηνίαν η οποία θα έλγη εις τας 10 Ιουνίου, παρουσιαζόμενοι να λάβωσιν φύλλα πορείας εις τα Προξενικά γραφεία και απέλθουσιν εις τας τάξεις του Στρατού. Εγώ αφ' ου εσκέφθην ότι ως προστάτης οικογενείας θέλω υπηρετήσαι τρεις μήνας εσκέφθην, ότι πρέπει να παρουσιασθώ. Αφού δε ευρών και τον ανεψιόν μου Νικ. Κεράνην, όστις και αυτός εις ιδίαν κατηγορίαν και άλλοι χωριανοί και γνωστοί πλείστοι μετέβημεν λαβόντες τα φύλλα πορείας και περί την ώραν 10ην πρωινήν ανεχωρήσαμεν. Αφού ετοιμάσα τα πράγματά μου εις το δωμάτιον του Σπύρου Κεράνη και έλαβα τα χρήματα από το κατάστημα ένθα εργαζόμην, ημέραν Κυριακήν ετοιμάσα επίσης το κρέας ψημένο εις φούρνο. Ήθελον να φάγωμα μαζί με τα άλλα παιδιά και σαλάτα, τυρί, αυγά, μεζέδες, λεμόνια, διαφόρων ειδών γλυκίσματα, κονιάκ κλπ. Επίσης επήγα εις οικίαν Ι. Κωστοπούλου, τους άφησα το αντίο ως και εις όλους τους γειτόνους και γειτόνισσες, όλοι δε έκλαιον δια τον αποχαιρετισμόν και έλεγον «καλήν απόλυσιν» και «να έρθης ενωρίς».

Την πρωίαν, ώραν 5ην αναχωρήσας από κατάστημα ένθα εργαζόμην με Νίκον Κεράνην, μετέβην εις κατάστημα Σπύρου Κεράνη και εκείθεν εις Προξενείον. Είμεθα εν όλω οκτακόσια παιδιά. Ως χωριανοί ήτο οι Ι. Κεράνης και Νικόλαος, Βασίλ. Λιάπης, Κων. Φούκας, Ι. Σταθόπουλος, Δημ. Μανίκας, Ιωάν. Παπαδής. Προς αναχώρησιν έξωθεν του Προξενείου άνέμενον δια έκαστον γνωστοί, φίλοι, συγγενείς 15 - 20 και ξένοι επίσης. Βλέποντες αυτούς που περίμεναν την αναχώρησίν μας μας λέγουν ανεβλήθη δια την Τετάρτην, οπότε μετέβην πάλιν εις κατάστημα ένθα εργαζόμην και μου φαίνονταν εντροπή να πάγω. Έπειτα δια την Τετάρτην επρόκειτο την ιδίαν ώραν να φύγουμε, οπότε ετοιμάσα και άλλας τροφάς.

Ετάχθημεν εις το προαύλιον της Αγ. Τριάδος κατά τετράδας και έμπροσθεν η σημαία. Οι κώδωνες των εκκλησιών έκρουον, της περιφέρειας το ατμόπλοιον εσφύριζε και επερίμενε. Όταν εγένετο η αναχώ-

ρησις με άσματα άλλοι παρακολουθούσαν κλαίοντες, ημείς δε συγκρατούμενοι εφώναζαμεν εν μέσω της κεντρικής οδού Ζήτω, Ζήτω η Μεγάλη Ελλάς, Ζήτω ο Βενιζέλος, Ζήτω ο Ελληνικός Στρατός. Εφθάσαμεν εις προκυμαίαν και δια λέμβων επιβιβαζόμεθα εις το ατμόπλοιον αποχαιρετώντας τους αναμένοντας. Η αναχώρησις του ατμοπλοίου εγένετο την ώραν 4ην μεταμεσημβρινήν. Εις το ατμόπλοιον από της αναχωρήσεως, νύκτα και ημέραν δεν έπαυσαν οι χοροί, τα άσματα, τα βιολιά. Κρασί, ούζο, κονιακ είχαμε πολύ, μέχρι Πειραιά. Περάσαμε ευχάριστα, ταξίδιον ωραίον. Όταν επεράσαμεν εις Καλλιόπολιν έμπροσθεν των στενών, οι κάτοικοι ακούοντες τα άσματα εχαιρέτων δια μανδηλίων, ημείς δε «Ζήτω η Μεγάλη Ελλάς»! Εφθάσαμεν εις Πειραιά αισίως και αποβιθασθέντες εις ξηράν μας ανέλαβεν το Φρουραρχείο του Πειραιώς, αλλά τρεις έφυγον δια το χωριό και συνεληφθησαν την ώρα, όπου εθεωρούντο τα φύλλα πορείας. Εγώ έφυγον κρυφίως και μετέβην εις τον αδελφόν μου Γεώργιον, όστις είχε πυρετό 39°. Αφού ηρώτησα, πού είναι ο Γεώργιος και μου είπον είναι ασθενής, «πού, εγώ θέλω να τον ιδώ, είμαι ο αδελφός του». Εχαιρετήθην με αφεντικόν του. Βλέπω τον Γεώργιον, αρχίζει κλαίων, εγώ δε συγκρατούμενος του έλεγον περαστικά, τίποτες δεν είναι και πολλά. Έφυγον λυπημένος έπειτα από οκτώ έτη, όπου είχαν να τον ιδώ, να τον εύρω ασθενή. Επήγα εις Φρουραρχείον και εκείθεν Λόχον 3ον Προσκολλήσεως, όπου ήτο ένα μέρος ως μάνδρα προβάτων, χώμα, νερό δεν υπήρχε. Να έβγει έξω ήτο απηγορευμένον κανείς. Όπου εξήτησα άδεια να πάγω εις εξάδελφόν μου Παναγιώτην Παπαδήν εις Ανάκτορα Αθηνών. Ήτο αδύνατον και αυτό. Την νύκτα συνεννοήθημεν με Νίκον Κεράνην να φύγη ένας. Από ένα ντουθάρι κρυφά έφυγε ο Νίκος Κεράνης και μετέβη εις Αθήνας και από κει εις Ανάκτορα εύρε τον Παναγιώτην Παπαδήν και τον έφερε εις Λόχον μας, όπου εχαρετήθημεν και πάλιν έφυγε μετά δύο ώρας. Την επομένη εφύγαμε και οι δύο κρυφά και την άλλην πάλιν το ίδιο και πηγαίναμε εις Αθήνας.

Μετά τρεις ημέρας ανεχωρήσαμεν σιδηροδρομικώς δια Κόρινθον και εκείθεν δια Πάτρας. Εκτός της ακτής και εκείθεν αφίχθημεν εις Φρουραρχείον, όπου υποβάλωμε τα φύλλα πορείας και να είμεθα ελεύθεροι. Αφού εφάγαμεν και ευρήκαμε ξενοδοχείον ύπνου περιφερώμεθα εις διασκεδάσεις και εις θέατρα. Την επομένη παρουσιάσθημεν εις την επιτροπήν, όπου ο μεν Νίκος εκρίθη ανίκανος, οι δε άλλοι ως και εγώ μάχιμοι χωριανοί μας, αποχωρίσθημεν του Νίκου και ορκίσθημεν τον όρκον του Στρατιώτου και έπειτα είμεθα ελεύθεροι εις την πόλιν. Έξωθεν των Πατρών ήτο μέρος δεινρόφυτον εκ πλατάνων και κρύο νερό, ωραίον ούζο πρώτης γραμμής, λουκούμια και λοιπά. Παρέμεινον με τας κλάσεις των εμπέδων του '20, μετά 4 ημέρας επανήλθον εις Αθήνας, ένθα παρέμεινον εις ξενοδοχείον και την άλλην εις Χαλκίδα όπου ήτο πλέον η ωρισμένη διαμονή. Την ημέραν, όπου παρουσιάσθη εντύθην εις το χακί, μου έκοψαν τα μαλλιά, έγίνα πλέον στρατιώτης και ήμουν εις 2ον Λόχον. Κατά τας πρώτας ημέρας εστενοχωρήθην πολύ. Κατόπιν ήλθον οι Γεώρ. Παπαδής και Επαμεινώνδας Παπαδής, Στέφανος Κομπούρας, Δημ. Σιδηροκωστόπουλος, Πασπάλης Γεώργιος και άλλοι χωριανοί και πολλοί φίλοι, ως ο Ι. Ξοϊνης.

Εις το διάστημα των τριών - τεσσάρων μηνών δεν ησθένησα καθόλου παρά μόνον με πόνεσε ένα δόντι και το εβούλωσα. Γυμνάσια εκά-

μαμε πολλά ως και πορείας με γελιούς και άλλα. Την 28η Σεπτεμβρίου αποστολή γενομένη εις Μικράν Ασίαν, πρώτην αποστολήν, ήμουν μέσα από τους 40 ήμουν κι εγώ αφήσας τους χωριανούς όλους, μόνον ήτο ο Ιωάννης Παπαδής. Εφύγαμε δε άπλυτοι, ένεκα νερό δεν υπήρχε εις την πόλιν και φύγαμε έτσι φθάσαντες εις Πειραιά, εις 4ον Λόχον Προσκολλησεως και αφέθημεν ελεύθεροι. Μεταθάς εις τον αδελφόν μου Γεώργιον τον εύρον υγιή ως και τον γαμπρόν μου Σπύρον και έμαθον τα καθέκαστα ως και τον Δημ. Κωστόπουλον.

Τρεις Μικροχωρίτες
στρατιώτες το 1920-22

→
Ο Ιωάννης Α. Κεράνης, εύζωνας

Την πρώτην Οκτωβρίου δια ατμοπλοίου ονομαζομένου ΑΡΚΑΔΙΑ αποβιβάσθην εις Σμύρνην. Εις Πειραιά δε την ήραν καθ' ην θα ανεχώρουν, ήλθεν και ο Νίκος Κεράνης από Αθήνας. Αποβιβάσθην εις Σμύρνην αφού διήλθον την νήσον Χίον και Μυτιλήνην. Περί την ώρα 11 την επομένη ημέραν εξήλθον εγώ πρώτος συνοδεύων και χρήματα ως φρουρά μετά ενός αξιωματικού και τριών στρατιωτών, ένα μέγα κιβώτιον δια τους μισθούς των ανδρών όπου ήσαν εις Μικράν Ασίαν. Από εκεί επιστρέψας περιμένον και τους άλλους φίλους και μετέβην εις Λόχον Προσκολλησεως. Αφού περιπατούσα δεξιά - αριστερά εις οδούς, βλέπω ένα γνωστόν μου φίλον, από Κων)πολιν και καθίσαμε μαζί και το εσπέρας και ώραν 8ην μετέβημεν έξωθεν της πόλεως εις σιδηροδρομι-

κήν γραμμήν. Την πρωίαν αναμένεται η αμαξοστοιχία, εκοιμήθη δε επάνω εις τας πέτρας καθώς και άλλοι το θράδυ εκείνο. Την πρωίαν την ώραν 7ην ανεχώρησεν εις Μαγνησίαν ένθα παρουσιάσθη εις Σύνταγμα και διαμοιράσθημεν εις Λόχους και εγώ ήμουν εις 9ον. Εύρον δε εις 9ον Λόχον τον Αριστείδην του καπαά, χωριανόν και τον Νικόλαον Γρατσούνην, εις άλλον Λόχον τον Βασίλ. Κομματάν, τον Λάζαρον Γιούσμπασην και πολλούς άλλους. Εις Μαγνησίαν έμενον ημέρας δέκα πέντε, όπου μας έδωσαν τσαρούχια με φούντες και κάλτσες ευζώνων. Την 15ην δαταγή όπως μεταβώμεν εις πόλιν Κασαμπά εις Λόχος του Τρίτου και ήτο ο 9ος να πάγη ενίσχουσιν του 2ου Συντάγματος. Μετέβημεν εις Κασαμπά και εστήσαμεν φυλάκια έξωθεν του χωρίου, την ημέραν καθήμεθα, την νύκτα σκοποί φυλάγαμε.

Μίαν των ημερών εκεί πλησίον ήτο δέντρας αγκοτσιές και πήγα, αφού έφαγον, και εις τους άλλους. Το εσπέρας με έπιασε κόψιμο τρομερό επί μίαν ώραν και λαβών ένα λίθον μέγα τον έβαλον εις το στήθος μου και μου επέρασε ο πόνος. Τας δε 15 ημέρας επέρασα καλά. Την 1ην Νοεμβρίου το Τάγμα μας ήθελε αντικαταστήση το 2ον και επομένως επανήλθαμε εις Μαγνησίαν. Την επομένην αναχωρήσαμεν εις χωρίον κείμενον απέναντι της Μαγνησίας, τρεις ώρας μακράν και είχε μέτωπον εις το απέναντι εχθρικών χωρίον, κείμενον και φρουρούμενον από χιλίους και πλέον ανάρτας. Εκεί δε μας είχαν κάμει το 2ο Τάγμα καλύβας από χόρτο να μινουν οι άνδρες και οι σκοποί εφύλαττον δύο λόχους. Οι δύο ήσαν εφεδρεία, οι σκοποί είχαν αντίσκηνα μόνον.

Την 19ην Νοεμβρίου εγένετο επίθεσις εις το χωρίον Τατάρ, όπου ήρχισε να βαδίζουν δύο Τάγματα, το 2ον, 3ον, το ημέτερον και από πλάγιως του 3ου Συντάγματος εφύλαξα δε σκοπός εις το πλάγιον μέρος ονομαζόμενον φωλεάν της στάσεως, όπου αν ήρχετο εχθρός θα αμυνόμεθα έως όπου έλθη δύναμις και ενισχυθώμεν. Εγένετο η επίθεσις, όπου συμμετέσχον όλοι και το πυροβόλον έβαζε, οβίδες έσκαγαν εις τα εχθρικά προχώματα. Μετά 7 ώρας μάχην ετράπη η εχθρός εις φυγήν μακράν του χωρίου Σαλάν χαλή, μετέβημεν εις χωρίον Τατάρ, κατελήφθη υπό ελληνικού στρατού, τους γελιούς αφήσαμεν εις το μέρος της εφεδρείας, πήραμε μαζί μόνον αντίσκηνον και μανδύαν. Μόλις εφθάσαμεν εις το άκρον του χωρίου διετάχθημεν όπως δύο λόχοι μινουν εφεδρεία και δύο σκοποί. Τώρα λοιπόν απεφάσισα να πάγω μέσα εις χωριό, να εύρω καμίαν κότα, ψωμί κα ό,τι άλλο, αλλά απηγόρευον οι αξιωματικοί. Λοιπόν 4 παρέα συνεννοήθημεν να πάμε και να πούμε ότι πάμε δια νερό. Το σκάσαμε κρυφά ένας - ένας, πάμε εις ένα σπίτι, κανείς, κλειστό. Οι κάτοικοι φοβούμενοι εκλείδωσαν τα σπίτια και δεν ήταν ποτέ, δέκα γέροντες μόνον εις χωριό, οι άλλοι είχαν φύγει. Πάμε ζητούμε ψωμί, πήραμε ένα κομμάτι, στάρι και καλαμπόκι ανακατεμένο, ζητούμε αυγά, κότες δεν είχαν. Τότε πάμε εις άλλο, θρίσκουμε ένα μεγάλο ψωμί, το ίδιο, το παίρνουμε, ένα καζάνι γιαούρτι, θρίσκουμε άλας, κουτάλια, βούτυρο, τα παίρνουμε όλα. Λεπτά τα είχαν πάρει άλλοι πριν, θρίσκουμε δέκα κότες, δύο αγελάδες και μουσκάρια μικρά, καθώμεθα τρώγομε το γιαούρτι, φεύγομεν να μη κάνουν προσκλητήριο και είμεθα απόντες. Πήγαμε αφού όλοι εκοιμήθησαν, ημείς πάμε, ψήνομε 4 κότες, οι άλλες έφυγον, σφάζομε το μοσχάρι και παίρνομε μόνον τα δύο μπούτια, τα ψήνομε και πάμε να κοιμηθούμε. Την πρωίαν και μετά μεσημβριαν αναχωρήσαμεν δια πρώτην γραμμήν, όπου, ηθέ-

λαμεν στήσει φυλάκια. Ο εχθρός ήτο μακράν 400 μέτρων απόστασιν και μας επιφυλάσσον αδιακόπως διότι αυτοί είχαν χαρακώματα, ημείς δε είμεθα εν υπαίθρῳ ὄρθιοι, αλλά σκάθοντες μέσα σε χόρτα του θράδου αρχίσαμε να κάμωμε χαρακώματα, επί δύο ὥρας, να σκάθωμεν και να πετώμεν χώμα και μετά σκοποί. Επί δύο ημέρας εγένετο το χαρακώμα το οποίον ειργάζοντο 80 ἄνδρες, δηλαδή ὅλων των φυλακίων, και εγένοντο ἔμπροσθεν, ὅπου ήτο ἄλλοι ὅπου ἐφύλαττον μήπως ἔλθῃ ὁ εχθρός. Εἰς το διάστημα 20 ημέρας ἤρχοντο ἀπό ἀπόστασιν ἔξωθεν των συρματοπλεγμάτων ἀνά 50 ἄνδρες και ἔρριχον πάλιν, αὐτά εἶχα καθημερινώς. Εἰς το διάστημα ὅπου εγένοντο αἰφνιδισμοί, ἤρχοντο οἱ θόδες του χωρίου εἰς τα ημέτερα φυλάκια και ημείς τους επιφυλάσσοντες, ὅτι ἐνόμισα ὅτι ήτο εχθρός, ἐλέγαμε και εἰς τους αξιωματικούς δια να καλοπερνούμε ἀπό φαγί.

Περί τας 8 Δεκεμβρίου μέχρι τας 12 ἰδίου ἤρχισε μία βροχή, μέρα και νύκτα. Οἱ σκοποί δὲν ἔβλεπον, νύκτα μεγάλη, κρύο τρομερό και δὲν μας ἐγνώριζεν ὁ εχθρός την δύναμιν, ἀλλὰ ἐγνώριζεν ὅτι μένομεν ἐκεῖ. Μια των πολλῶν ημερῶν ἐγώ, ἀφού δὲν ἤμουν υπηρεσία, ἀπό τις 8 το θράδου η καλύβη ἐνθα καθόμουν, ἔτρεχα, διότι ήτο χόρτο μόνο και το θράδου θα εἶχαμε βροχή γενναία, ἐκεῖ δὲ πλησίον ήτο δύο ποταμοί «τσαί νοφ τσαί». Οἱ δύο ἐνοῦνται και ήτο ὅταν εὔρημεν το νεκρὸ ἀρκετό. Αὐτοὶ οἱ ἀντάρται ἀφού ἐγύρισαν τον ποταμὸν προς το ρεῦμα ὅπου μέναμεν το θράδου με την ὥρα 11 μας πήρε τις καλύβες, ἐγώ δὲ ἀφού ἐσηκώθην, θλέπω νερό και ἀυξάνονταν, ἀκούω πυροβολισμούς, μας εἶχαν κάνει αἰφνιδισμὸν, να ἀνάψωμε φῶς ήτο αὐστηρά διαταγή και μετ' ὀλίγον, ἀφού ἔλαβον ὅλα τα δια την ἐκστρατείαν ἀπαιτούμενα πράγματά μου πατώ και πέφτω ἀπ' το σκότος εἰς ἓνα χανδάκι. Πρῶτον με πήρε το νερό μέχρι γονάτων και μετὰ μέχρι μαστῶν ἐφθασε το νερό. Ο γελιός ἐγινε σχεδόν 50 οκάδες, το ὄπλο ήτο μέσα εἰς το νερό, 200 φυσίγγια ἐπίσης, ὅλη την νύκτα οἱ οδόντες μου μέχρι το πρωὶ ἔτριζον ἀπό το κρύο, τα ρούχα ὅπου φορούσα ήτο ἀπό κεφαλῆς μέχρις ονύχων θρεμένα και τα εἰς γελιὸν το ἴδιο. Ὅλος ὁ Λόχος ἀπό 250 ἄνδρες, ἐκεῖνοι ὅπου ἐτύχον σκοποί, το ποτάμι τους εἶχε πάρει τα ἀναγκαῖα που θάζανε το φαγί, τα παγούρια, παπούτσια, τα πήρε ὅλα το ποτάμι, 12 κιβώτια φυσίγγια, χειροβομβίδες και ἄλλα ἐγιναν ἀχρηστα, διότι το νερό εἶχε φθάσει εἰς 5 μέτρα ὕψος και θάθος. Να περάσωμε δὲν ἤμπορούσαμεν λοιπόν, εἰς 24 ὥρον ἐγινε γέφυρα πρόχειρος και την ἔκαμον πάλι μόνοι μας. Πήγαμε εἰς χωρίον Τατάρ εἰς σπίτια, ἀργήσαμε να στεγνώσωμε ἐκεῖνα που εἶχαμε ἀπάνω μας ἀπό το σῶθρακο μέχρι καπέλο. Ξύλα ἐβάλαμε εἰς το μέσον του σπιτιοῦ, φωτιά μεγάλη και ξύλα μεταχειρισθήκαμε τα ντουλάπια, ράφες, κλήματα και ὅ,τι θρίσκαμε μπροστά μας, εἶχε δὲ περάσει νύκτα ὁ λόχος, να μὴ μας θλέπη ὁ εχθρός και μας ἀντικατέστησε ὁ 11ος Λόχος. Μέχρι πρωὶ στεγνώσαν, την ἄλλη ημέρα ἔκανε ἓνα ἥλιο, Μάιος ἐνόμιζες ήτο. Αφού ἐβαλα τα ρούχα μου και στεγνώσαν παίρνω ὀλίγο δηλαδή ἓνα τσουβάλι ἄχυρο, το ρίχνω κάτω και πέφτω και κοιμούμαι ἐπὶ 5 ὥρας και πλέον. Μου πέρασε το κρύο, το θράδου κοιμούμαι καλά, την ἄλλην ημέραν θάζει ὁ εἰς τον ἄλλον θεντούζες ἀπό δέκα να φύγῃ το κρύο και την ἐπομένην πάλιν να ζεματίσω και να πλύνω ἀρχίζει ἓνα χιόνι και κρύο τρομερό, ἀλλὰ εἶχον τελειώσει πρὶν των Χριστουγέννων. Αφού κάθησα εἰς χωριὸν ἐγώ καθὼς ὅλος ὁ Λόχος εἰς σπίτια που δὲν ήτο κανεὶς μέσα και δὲν

ήτο τίποτες. Πάμε πάλι εις τα φυλάκια. Την ημέραν των Χριστουγέννων ήμουν σκοπός εις πρώτην γραμμήν και άκουον μακρυά την καμπάνα από 2 η ώρα να κτυπά δια την Αγίαν του Ιησού Χριστού γέννησιν και εγώ εφύλαγα μην έλθη ο εχθρός ή να μη σκοτώση εκείνος. Την ημέραν των Χριστουγέννων μας είχαν δώσει μπακλαβάδες, κουραμπιέδες, γλυκά διάφορα, κρασί, πορτοκάλια, φαγή καλό, αλλά και ο εχθρός μας εφοδιάζε και από άφθονα μολύβια. Το εσπέρας της τρίτης των Χριστουγέννων την ωραν καθ' ην περίλαβον σκοπός άρχισε ένα νεροχάλαζο επί δύο ωρας ακριθώς, με είχε πεθάνει και τρελλάνει, έγινα δε από την βροχή εντελώς βρεμένος και πλησίον ήτο θάλλτος και όπου πατούσες σε έπαιρνε ως τον μηρόν του ποδιού το θάθος, τέλος μέχρι την πρωίαν μας πέθανε το κρύο. Την ημέραν του Αγίου Βασιλείου επανήλθομεν εις χωρίον εφεδρεία, αλλά πριν το φαγητό της μεσημβρίας της διανομής του οίνου και των γλυκισμάτων, ήλθεν η είδηση ότι ο εχθρός ετοιμάζεται και να κάμη επίθεσιν εναντίον μας.

(συνεχίζεται)

«Ειρήνη ύμιν» Χριστός

ΟΔΗ ΣΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Ειρήνη τών λαών άρμονική συμβίωση,
ζωοδότρα πηγή άγαθών, ψυχοθρέφτρα
κοντά σου όλα τά έθνη γυρεύουν λύτρωση
άπ' τούς αίματοπότες που ξεθεμελιώνουν
μικρούς λαούς άπ' τις πατρίδες τους
ή τούς κάνουν τέφρα με άτομοβόμβες. . .
"Αγαλμα σ' έστησεν ο Κηφισόδοτος λαμπρό,
σε ύμησαν οί ποιητές, οί σοφοί σ' ευλόγησαν
τις ταραγμένες τις ψυχές να γαληνεύεις!
Στό χαμογέλιο σου τ' άντρόγυνα παιδοκοπούν,
τά ζωντανά γεννοβολούν, καρπίζουνε τά δέντρα,
χωρίς πυρηνοχημικά όλοκαυτώματα. . .
Με σένα, Ειρήνη, παράδεισος ή γής για όλους
δίχως άρρώστιες, θία, πείνα κι άδικία. . .
'Αδέλφια όλοι, χαρούμενοι, χωρίς πιά σύννεφα,
λεύτεροι να στήνουν πανηγύρια ύμνώντας σας:
Ειρήνη, Λευτεριά, Δικαιοσύνη, Δημοκρατία!
Ειρηνικοί μπροστάρηδες τά νιάτα, να χτίζουν
παλάτια ευτυχίας, να πετούνε στο διάστημα,
παγκόσμιας γαλήνης άγγελοι, στο σύμπαν διαλαλώντας:
Κατάρα στους πολέμους, δόξα στους ειρηνοποιούς,
σε όλους ευδοκία, παντού και πάντα Ε ι ρ ή ν η!

'Αθήνα, Μάρτης 1985

ΑΠ. ΖΟΡΜΠΙΑΣ

Ένας Μικροχωρίτης θυμάται τα παλιά και τους παλιούς

του κ. Παντελή Δ. Γιαννακόπουλου

Μικρό Χωριό 1924

Είναι απόκριες, ο κόσμος διασκεδάζει στην πλατεία, πλησιάζει άνοιξη, ο πλάτανος είναι «κουρεμένος». Εδώ λοιπόν στο χάνι που σήμερα είναι το Ξενοδοχείο, το σπίτι μου είναι πιο πάνω περίπου 150 μέτρα, σήμερα είναι καταστραμμένο από πυρκαγιά κατά την κατοχή, απ' αυτό το σπίτι έφυγα το 1913 για την Αμερική, για τον πατέρα μου, εκεί στο FLORENCE S.C., στο σχολείο. Εδώ στην πλατεία είναι θρύσες που τρέχει συνεχώς κρύο νερό και κάτω απ' το μπαλκόνι είχε ο Γεωργούλας το μπακάλικό του, χασάπικο και καφενείο που έφερε ταμπέλα «Καφενείον ο Πλάτανος», έτσι το λέγανε γιατί ο μακαρίτης Νίκος Κεράνης, είπε του ζωγράφου (ήταν λαμιώτης) που έφτιανε την πινακίδα, «να δώσεις το όνομα του Πλάτανου», κι έτσι έγινε.

Εδώ, αυτή την ημέρα ήμασταν συγκεντρωμένοι ο Γεωργούλας, ο Σπ. Γιαννακόπουλος, ο Σπ. Κουτσούκης, ο Δημήτρης Καλατζής, ο Σταύρος Κομπορόζος, ο Δημήτρης Ζορμπαλάς, ο Νίκος Κεράνης, εγώ και άλλοι, κουτσοπίναμε το ρακί μας και μαζί μας ο Κώστας Κοκάλας που έφτιανε την καθιερωμένη ταραμοσαλάτα, γιατί ήταν Καθαρά Δευτέρα. Ο μακαρίτης ο Κοκάλας έφτιαχνε την ταραμοσαλάτα σε βαθύ μεγάλο πιάτο με το πηρόνι, όχι με το γουδί, ήτανε και σιχασιάρης, φώναζε, «έλα, Γεωργούλα φέρε λάδι, ετοίμασε και ελιές (πού είναι τώρα εκείνες οι ελιές Αγρινίου;) και χαλθά και κρεμμύδια (ξερά, δεν υπάρχουν φρέσκα αυτή την εποχή, γίνονται αργότερα, τον Μάη, Ιούνιο). Όταν έγινε η ταραμοσαλάτα άρχισε το φαγοπότι, είπαμε «χρόνια πολλά, καλή σαρακοστή» κι άρχισε να διηγείται ο καθένας τα αστεία της Πόλης, γιατί όλοι ήταν στην Κωνσταντινούπολη πριν αρχίσουν να πηγαίνουν στην Αμερική.

Πρώτος ο Σπύρος ο Γιαννακόπουλος λέγει στον Σπύρο Κουτσούκη «Θυμάσαι Σπύρο, που πηγαίναμε στο θαρκάρη (τούρκος) και ρωτούσαμε, οι νοσταλγοί, για το πλοίο από τον Πειραιά, εάν εφάνηκε ακόμα, θαπόρ θαρ εφέντημ; εφάνηκε το πλοίο ακόμα; γιώκ σεντι γιλετζέκ, όχι, σε λίγο θα φανεί». Και τότε άρχισαν να λένε αστεία, αστεία πολύ χοντρά, τα οποία δεν μπορώ να γράψω. Όμως μια χρονιά ερχόντουσαν απ' την Πόλη τέσσερις λεβέντες για το καλοκαίρι και φθάνοντας στη Λαμία σκέφτηκαν να στείλουν τηλεγράφημα στο βουλευτή τους για να μη μείνουν στο Καρπενήσι το βράδυ, γιατί έφθανε το αυτοκίνητο (φορηγό) το απόγευμα, έτσι λοιπόν το τηλεγράφημα έλεγε:

Τάκην Τσιτσάραν,

Βουλευτήν Ευρυτανίας, Καρπενήσιον.

Ερχόμεθα, ζώα δύο. Τσίρος, Ψύλος, Πιστιόλης και Κουμπούρας.

Και ο τηλεγραφετής θαυμάζων το γεγονός πρόσθεσε: «ετοιμάσατε σανόν».

Πηγαίνει ο διανομέας στην Πλατεία Μάρκου Μπότσαρη, εκεί που ο μακαρίτης ο Τσιτσάρας έπαιζε τάβλι και λέγει: «Κύριε Βουλευτά, έχετε τηλεγράφημα, και μη μπορώντας να συγκρατήσει τα γέλια του πάει να φύγει. Φωνάζει ο βουλευτής «έλα εδώ, ορέ, τι είναι αυτό;» και ο δια-

νομέας λέει «μα κύριε βουλευτά, δεν μπορούσαν να βάλουν δυο λέξεις;»
Έμεινε αυτό. Άλλοτε πάλι οι Μικροχωρίτες ερχόντουσαν στο χωριό τους τα καλοκαίρια από την Πόλη. Φθάσανε στον Πειραιά, είπαν λοιπόν να πάρουν μερικά πράγματα, γιατί από την Πόλη έφεραν κασέρι Αδριανουπόλεως, τσίρους και λακέρδα. Εκεί στον Πειραιά το 1922, με την καταστροφή της Σμύρνης, έφθασαν μεγαλέμποροι κι ένα μεγάλο εμπορικό ήταν στη Μακρά Στοά, σήμερα λέγεται οδός Δ. Γούναρη και υπάρχουν και σήμερα μεγάλα καταστήματα. Μπήκανε σ' ένα μεγάλο κατάστημα που ελέγετο «Αφοί Δειρμετζόγλου», πάει ο ίδιος ο καταστηματαρχής και τους ρωτά, «τι παραγγέλνουν οι κύριοι;» και τότε αρχίζουν να ρωτάνε ο ένας τον άλλο, «Ψύλο», «Εσύ Τσίρο;», «Εσύ Πιστιόλη;» και ο Κουμπούρας λέγει «Εγώ 2 οκάδες μπακαλάο», ο άλλος «Ένα κουτί ρέγγες». Τότε ο έμπορος φωνάζει στους υπαλλήλους: «Παιδιά, κλείστε τις πόρτες, δεν πουλάμε άλλο (το μαγαζί ήταν χονδρικής πωλήσεως).

Παρέα στο Χάνι (1925)

Αυτά κι άλλα διηγόντουσαν κι άρχισαν να τραγουδάνε διάφορα τραγούδια, όμως η μέρα πέρασε και το γλέντι τέλειωσε. Όμως έξω στην πλατεία ο κόσμος γλεντούσε και χόρευε, γιατί ήταν και νταούλια και όργανα που τους διασκεδάζαν.

Εδώ στην πλατεία εγίνοντο συγκεντρώσεις για συζητήσεις διαφόρων θεμάτων, όπως όταν ήλθε ο καιρός να φτιάξουν νέα εκκλησία. Τότε Ιερέας ήταν ο Παπαθανάσης. Με τους λόγους του και τα κηρύγματά του στην εκκλησία, και εδώ οι λόγοι του αγαπητού φίλου μας Γεωργάκη Ε. Παπαδή, δημοδιδασκάλου και οι διάφοροι χωριανοί και άλλοι με πολλή θέληση, έγιναν επιτροπές για να συνεννοηθούν με τους εν Αμερική χωριανούς και Ευρυτάνες. Ήλθαν οι κτιστάδες κι άρχισε ο προϋπολογισμός και ποιό είναι το κόστος κατασκευής, το πού θα βγάλουν πέτρα, ξυλεία και τα άλλα διάφορα υλικά. Έβγαλαν άδεια από την Επισκοπή Ναυπακτίας (Επίσκοπος Αμβρόσιος) και άδεια Νομαρχίας, Δασαρχείου και σχέδιον από το Υπουργείο Θρησκευμάτων. Το σχέδιο το εκπόνησε ο μακαρίτης Ορλάνδος, καθηγητής Πανεπιστημίου, βυζαντινολόγος, όπως το βλέπετε σήμερα, ο ναός είναι βυζαντινού ρυθμού.

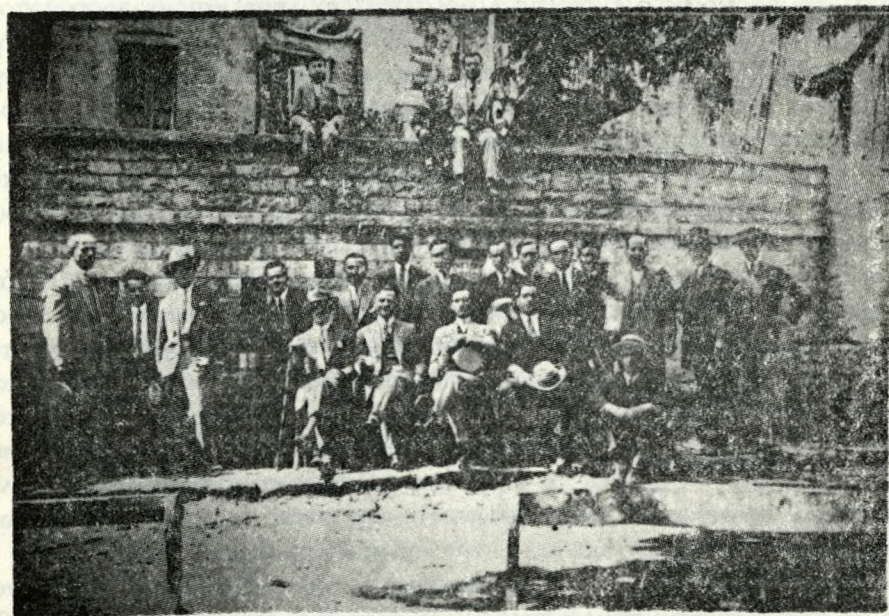
Όταν πήραν απόφαση ανέβηκε μια επιτροπή πάνω στον Ελατιά (Κρι

λεγόμενο) με τους κτιστάδες και βρήκανε ένα ξέφωτο στο δάσος απ' όπου θα έβγαζαν την πέτρα, πώς όμως θα την κουβαλούσαν; Έκαμαν λοιπόν διάδρομο για να κόψουν έλατα με πριόνια για την ξυλεία, αλλά για την πέτρα που θα έβγαζαν απ' το νταμάρι κατασκεύασαν ένα είδος ντεκοβίλ, ένα ξύλινο κουτί, με ρόδες πάντα ξύλινες και ξύλινη γραμμή και με συρματόσχοινο δεμένο ν' ανεβοκατεβαίνει πάνω και κάτω. Εκεί κοντά στο Ναό του Αγίου Αθανασίου πλαγίως έκαμαν ένα χώρο και εκεί άδειαζαν την πέτρα. Όμως τώρα έπρεπε να μεταφερθεί στον τόπο της ανεγέρσεως. Και τότε όλοι οι χωρικοί προσεφέρθησαν να τη μεταφέρουν με τα ζώα τους (μούλάρια, γαϊδουράκια), είχαν και οι κτιστάδες τα ζώα τους και αυτοί μετέφεραν πέτρα. Οι χωριανοί συνόδευαν τα ζώα τους ο καθένας, όλοι αγογγύστως, με αγάπη και ομόνοια προσέφεραν προσωπική εργασία αλλά και τον οβολό τους. Όλοι οι χωριανοί της Αμερικής προσέφεραν πλουσιοπάροχα μεγάλα ποσά και οι εδώ πλούσιοι όπως κι όλοι οι φτωχοί. Έτσι τέλειωσε αυτό το μεγάλο κατόρθωμα.

Αυτά, για να θυμούνται οι παλιοί, όσοι ζουν και να μάθουν οι νέοι, έπειτα από 60 χρόνια.

Αθήνα, 8-10-1985.

Παντελής Δ. Γιαννακόπουλος

Εγκαίνια στις βρύσες του Χανιού (1925)

Α Π' Ο Σ Α Θ Υ Μ Α Μ Α Ι

του κ. Στ. Γεωργούλη

Δεν καπνίζω κι ούτε κάπνισα ποτέ παρ' όλο που έζησα μια ζωή μέσα στα τσιγάρα. Ίσως για λόγους υγείας. Ίσως για λόγους οικονομίας. Ίσως και γιατί η πρώτη γνωριμία μου με το τσιγάρο ήταν κάπως επισοδειακή. Και γι' αυτή θέλω να σας πω.

Κείνα τα χρόνια τα παιδικά, αρχηγός μας στον απάνω μαχαλά, ήταν ο ΖορμπαλοΒασίλης. Ζωηρός και αδίσταχτος, είχε όλα τα προσόντα για αρχηγηλικί, από τα απλά παιχνίδια τσελίγκα, γρούνα κλπ. ως τις φωλιές και τα φσεκοκούμπουρα. Για τις ιδιότητές του αυτές έμεινε γνωστός και με το παρατσούκλι «Τουρκανάκατος».

Κοντά σ' αυτόν έπρεπε κανονικά ν' ανοίξωμε τα μάτια μας και στο κάπνισμα. Και η αρχή γινότανε με τις φούντες απ' τα καλάμπόκια!

Κάποτε που λέτε, έστριψε ο Βασίλης ένα τσιγάρο με φούντες σε μέγεθος «Κινγκ Σάϊζ», που έμοιαζε περισσότερο με μεγάλο πούρο και τ' άναψε κρυφά στο σπίτι από τα δαυλιά. Κείνη την ώρα έτυχε η μάνα του να τον στείλει στη ΜπατσοΣάβω να φέρει το κοπίδι και την τσαρχοβελόνα. Μουρμούρισε ο Βασίλης λίγο αλλά ξεκίνησε και με το τσιγάρο κρυμένο και αναμένο. Από κοντά κι εγώ. Όταν φτάσαμε έξω από την πόρτα της Σάβως, ο Βασίλης εμπιστεύτηκε σε μένα το τσιγάρο με την εντολή να καθήσω απ' έξω και να προσέχω να μη σβήσει. Δεν έχασα την ευκαιρία κι εγώ κι άρχισα το παφ πουφ, να μη σβήσει. Αφοσιωμένος όμως στο τσιγάρο, δεν πήρα είδηση τη Σάβω που ήρθε στην πόρτα και κάτι με ρώτησε και μάλιστα σε στιγμή που ήταν το στόμα μου μπουκωμένο με μια ξεγυρισμένη ρουφιζιά.

Ο αιφνιδιασμός ήταν πλήρης και ό,τι επακολούθησε δεν το ξεχνάω ακόμα, παρ' όλα τα χρόνια που πέρασαν. Για λίγες στιγμές την κοίταζα παγιδεμένος και μουγκός αλλά δεν πήγαινε άλλο. Πήγα κάτι ν' απαντήσω, αλλά πετάχτηκε ντουμάνι από το στόμα ο καπνός και στον πανικό μου κατάπια τον υπόλοιπο. Τι έγινε στη συνέχεια μόνο όσοι κατάπιαν καπνό και μάλιστα από φούντες, μπορούν να ξέρουν. Πνίγηκα από το κάψιμο στο λαιμό και το θήχα και το μόνο που κατάφερα ήταν να το βάλω στα πόδια. Κι από κοντά με κυνηγούσαν οι φωνές της Σάβως. «Μωρέ το κονταρεμένο!».

Πιο πέρα μ' έφτασε ο Βασίλης και μου πήρε το τσιγάρο. Το τσιγάρο με την αναμπουμπούλα το ξέχασα αναμένο στην τσέπη μου και θα το πιστέψετε όχι μόνο δεν έσβησε αλλά μ' άναψε και καινούργιες φωτιές ανοίγοντας κάτι τρύπες να! στο σακάκι που φορούσα.

Δεν ξέρω τι θέλουν να πουν όσοι λένε «φωτιά στα παντζάκια σου» αλλά αν ακούσετε κανένα να λέει «φωτιά στο σακάκι σου» ας ρωτήσει:

εμένα να του πω τι θα πει.

Με την ευκαιρία, αν μας παίρνει ο χώρος και δε σας γίνομαι θαρετός, ήθελα κοντά στ' άλλα που ειπώθηκαν, να προστέσω κι εγώ κάτι στην ιστορία του Ξηντάρρα. Τι παληός άλλωστε θά 'μουννα, αν δε θυμόμουννα κάπου κάπου και κάτι απ' τα παληά. 'Α ναι, όπως θά 'λεγε κι ο μακαρίτης.

Είναι γεγονός ότι ο Ξηντάρρας δεν καλοπέρασε εις τας δυσμάς του βίου του, που λένε. Τον θυμάμαι ψηλό ξερακιανό με κουρασμένο στρατιωτικό παράστημα, με το μούσι και τη μακρυά χλαίνη του, νά 'ρχεται επισκέπτης στο παλιό Σχολείο, που κάναμε μάθημα και καίγαμε σόμπα χειμώνα καιρό, νάχει αγκαλιασμένη τη σόμπα να ζεσταθεί. Κι όμως, θα μπορούσε η ζωή του νάτανε διαφορετική.

Γράφτηκε ότι η καταγωγή του ήταν από την Κέρκυρα. Μπορεί νάτανε κι έτσι. Κείνο που θέλω να πω εγώ είναι ότι η Κέρκυρα έπαιξε το σημαντικότερο ίσως ρόλο στη ζωή του. Στην Κέρκυρα θρέθηκε να υπηρετεί στην τότε Χωροφυλακή. Και στην Κέρκυρα δεν χρειαζότανε να κυνηγάει τους κατσικοκλέφτες, τους φυγόδικους και τις κότες στα κοτέτσα, συνηθισμένες επιδόσεις των συναδέλφων του, με τα καταλύματα στην υπόλοιπη Ελλάδα. Εκεί ήταν πολιτισμένο το περιβάλλον. Περισσότερο Ευρώπη παρά Ανατολή και ανάλογη η ζωή με τις παρέες, τις κιθάρες και τις καντάδες στα καντούνια της Κέρκυρας.

Και πάνω σ' ένα τέτοιον τρόπο ζωής ήρθε να τον θρει η προαγωγή. Και προαγωγή ίσον καλύτερο μέλλον, αλλά και μετάθεση. Ακολούθησε ο πανηγυρισμός με γλέντια και χαρές, που κορυφώθηκε με το τελευταίο ολονύχτιο γλεντοκόπι της παληοπαρέας. Κι έτσι τον ακολούθησαν όλοι οι φίλοι στη θάρκα, να τον συνοδέψουν ως το πλοίο.

Ο αποχαιρετισμός ήταν συγκινητικός, ανάλογος με την περίπτωση και την κρασοκατάλυξη. Εκεί όσο που δεν έκλαιγαν. Και «με το θυμάσαι κείνο το γλέντι Παντελή» ή με το «θυμάσαι τ' άλλο παντελή», και «πού μας αφήνεις Παντελή και χαλάει η παρέα μας», λύγισε και ο Παντελής κι έδωσε εντολή στη θάρκα να γυρίσει πίσω. Και η μεν θάρκα γύρισε πίσω, αλλά γύρισε μαζί της και η προαγωγή. Κι έτσι ο Παντελής πιστός στους ορισμούς της παρέας θυσίασε το μέλλον στο τότε παρόν. Και με τις γνωστές συνέπειες.

Δεν ξέρω αν μετάνοιωσε ο Παντελής για κείνη τη χειρονομία στη θάρκα. Πάντως εμείς μάλλον δεν την εγκρίνομε σήμερα. Γιατί ποιός από μας με τη νοοτροπία των εργατικών μερμηγκιών, θάχε το θάρρος να πει στη θάρκα να γυρίσει πίσω; Κανένας έ; 'Η κάνω λάθος;

Σταύρος Γεωργούλης

(Σημ. Σύνταξης): Λυπούμαστε που στο προηγούμενο τεύχος παραλείφθηκε εκ παραδρομής το όνομα του κ. Στ. Γεωργούλη από την καθιερωμένη στήλη του «Απόσα θυμάμαι».

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

του Γιώργου Μικροχωρίτη

— Βρε πού καταντήσαμε. Μείναμι «τρεις κι ου κούκους». Αμάν κάν'» να δεις άνθρουπου. Πάνι τα χουριά μας...

Ο μπάρμπα - Φίλιππας μ' ένα φλιτζάνι καφέ στο χέρι, περπατάει και (ως συνήθως) μονολογεί, χειρονομώντας μ' εκείνο το γνώριμο τρόπο του, λες κι έχει απέναντί του ακροατήριο. Μια μικρή παρέα από χωρικούς, τα «κοτσούφια», όπως τους αποκαλεί, κάθεται στον καφενέ και παίζει πρέφα, ενώ ο καφετζής όρθιο σχολιάζει το παίξιμο. Η παρουσία και ο μονόλογος του μπάρμπα - Φίλιππα διακόπτουν το παιχνίδι.

— Πάλι κρέν'ς μόνους Φίλιππα ή κβιντιάς μι τα παγανά;

— Δε μ' λέτι, μι ποιόν να κ'θιντιάσου; Δέκα ανθρώπ' μείναμι. Ισείς παίζιτι χαρτιά κι σκουτώνιτι τ'ν ώρα σας. Ιγώ;

— Εσύ έπιασες συζήτηση με το... Φίλιππα και φιλοσοφείς του λέει ο συνταξιούχος δάσκαλος.

— Θέλου να βγάλου απού μέσα μ' μια πέτρα π' μ' πλακών, τ' καρδιά. Δάσκαλι, ιρίμουσι του χουριό μας. Αυτό έλιγα ου έρμουσι. Μείναμι «τρεις κι ου κούκους». Θ'μάσι τα παλιά; Ιτούτους ου τόπους ήτανι ούλου ζουή.

— Ναι ρε Φίλιππα. Το σχολείο του χωριού μας είχε πριν από τριάντα χρόνια ε-ξήντα παιδιά και τώρα...

Μια καταθλιπτική σιωπή ακολουθεί. Με συνοφρυωμένα πρόσωπα και κατεβασμένο το κεφάλι η μικρή παρέα αναπολεί τα παλιά με νοσταλγία και τα συγκρίνει με τα τωρινά... Ένα δάκρυ κυλάει στο μάγουλο του γέρο - δάσκαλου, ενώ ένας αναστεναγμός βγαίνει από τα στήθεια όλων...

— Ε ρε τί γινόταν τέτοια εποχή. Όλα τα πλάγια αντιθούιζαν από τραγούδια και γέλια. Ήταν η εποχή του τρυγητού. Τα φορτιάτικα, φορτωμένα με κάσες γεμάτες σταφύλια πηγαινοέρχονταν αδιάκοπα απ' το γλυκοχάραμα μέχρι το βράδυ. Τώρα όλα είναι παρατημένα. Οι θάμνοι μπλεγ-

μένοι σ' ένα αγκάλιασμα με τους θάτους κλείσανε τις στράτες. Αλλά τί τα θέλετε... Πάρτε ένα γύρο το χωριό· μήπως θα συναντήσετε ψυχή; Άντε Φίλιππα, καλά καθόμασταν και παίζαμε την πρέφα μας. Δε μας άφηνες στην ησυχία μας;

— Δάσκαλι μ', να μι σ'μπαθάς. Ούτι κι 'γω τούθιλα. Να, όπους πέρναγα όξου απ' τ' αρχουντικό τ' μακαριτ' τ' Τσουτίνα, θ'μθ'κα τα παλιά. Τ'ς παρέις, τα γλέντια, αυτούς π' πέθαναν, αυτούς π' χάθ'κανι, αυτούς π' ξινιτεύκανι... Μουρβι ένα πλάκουμα κι πήγα να πλαντάξου. Στου μυαλό μ' σφηνώθ'κι μια εικόνα απ' τουν παλιό, καλό κινό. Τα ξιφλουδίσματα. Θ'μάμι μια χρουνιά τι τρικούθιρτου γλέντ' έγινη σ'την αυλή τ' γέρου Τσουτίνα. Βουνό τα καλαμπόκια κι γύρου - γύρου καμιά κατουστή άτουμα, γέρ', νιοί κι πιδιά, να ξιφλουδάνι. Τα καλαμπούρια, του τραγούδ' σηκουναν τουν τόπου. Να τα γλυκά, να οι μιζέδις, να τα θρασμένα κάστανα κι τα καρύδια, να του κρασί... Ούλ' μια φαμιλιά. Άντ' κι σαν τιλείουσι η δ'λειά κι αρχίν'σι ου χουρός. Ξιφάντουμα μέχρι τα ξημιρώματα.

— Αυτό γινόταν σε κάθε σπίτι. Και το πιο φτωχό.

— Ναι, μουρέ, δε λέου, έτσ' είναι. Ετ'χι να θ'μθώ ικείνου του γλέντ'...

— Δεν έτυχε, Φίλιππα. Αν θυμάμαι καλά, κείνο το βράδυ λογοδοθήκατε με την Ευανθία!...

— Μπουρεί νάνι κι έτσ'... Ήτανι ανάγκ' να του πεις; Τα ξιφλουδίσματα ήτανι κι νυφουπάζαρου...

Ο μπάρμπα - Φίλιππας απομακρύνθηκε μονολογώντας...

Η παρέα συνέχισε το παιχνίδι με βαριά καρδιά.

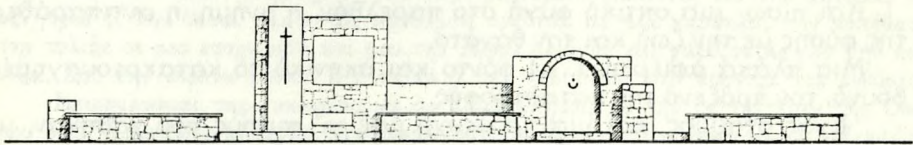
«Σκότωμα χρόνου» ή φυγή; Η αλήθεια είναι μία. Η ζωή άλλαξε. Και το χειρότερο· η Ευρυτανία μας μαράθηκε. Ποίος και με ποιό τρόπο θα την αναζωογονήσει;

(εφ. «Αδέσμευτος Τύπος» α.φ. 36/85)

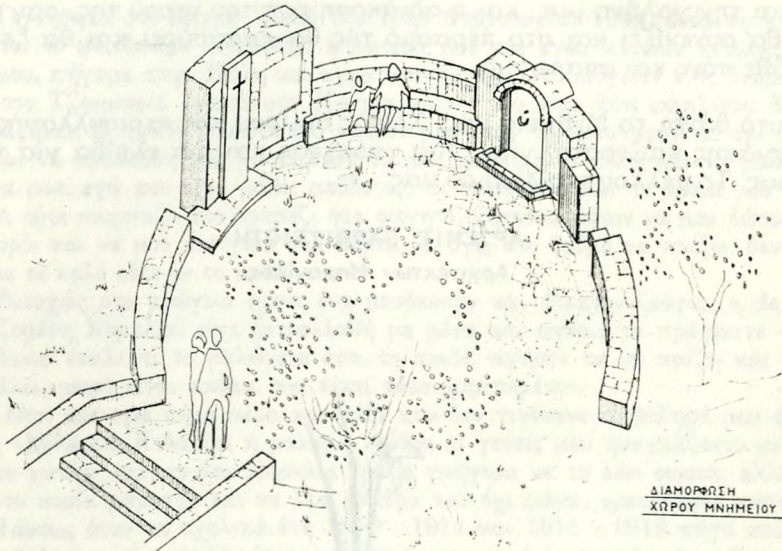
Σκέψεις για την μορφή και διευθέτηση του μνημείου της κατολίθησης

Άμορφοι και άχαροι οι θράχοι. Άγριο και αποτρόπαιο το τοπίο. Έντονα τα δείγματα της αναταραχής και της δυσαρμονίας. Και δεν μπορείς να τ' αποφύγεις, δεν μπορείς να μην αντικρύσεις την δοκιμασμένη για όλους μας όψη του, απ' όπου και αν φύγεις απ' όπου και αν έρθεις. Τέτοιες εικόνες δεν μπορείς να τις προσπεράσεις. Δεν μπορείς να τις παραμερίσεις. Έχουν ποτίσει την μνήμη σου, και έχουν χαράξει μέσα σου αβάσταχτες εμπειρίες.

Και βέβαια δεν είμαστε εμείς που θα κρατήσουμε με τον οποιοδήποτε τρόπο ζωντανή τη θύμησή. Είναι το ίδιο το τοπίο που μιλά και διηγείται την εμπειρία του και είναι ο σάλος της ψυχής μας, αντικρύζοντάς το, που δεν μας αφήνει να ξεχάσουμε...

ΑΝΑΠΤΥΓΜΑ ΟΥΧΗΣ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΧΩΡΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

Πέρα από την κάθε μας προσπάθεια για την οργάνωση και την σχεδίαση του μνημείου θα θέλαμε να φτιάξουμε κάτι παραπάνω από έναν άχαρο χώρο προσκυνήματος, μια αναμνηστική πλάκα και ένα θλιβερό μνήμα. Θα θέλαμε ένα χώρο - σύμβολο, μια στάση μέσα στον χρόνο, μια

φυγή στο παρελθόν, ένα οδοιπορικό και μια αναδρομή σε μέρες παλιές και ευτυχισμένες και το άγριο ξεσπίτωμα που ακολούθησε, τον πόνο και τον αγώνα που σφράγισε την μετέπειτα ζωή μας.

Ένα χώρο, αφιέρωμα αγάπης για αυτούς που τόσο άδικα χάσαμε μέσα στην λαίλαπα της φύσης και την αποτρόπαια αναταραχή της.

Δεν γίνεται καμιά προσπάθεια περιγραφής γεγονότων, προσώπων, και καταστάσεων. Καμιά προσπάθεια ωραιοποίησης του τοπίου. Όλα μιλάνε μόνα τους.

Το τραγικό βουνό, με τ' απομεινάρια της καταστροφής...

Ο δρόμος, η επικοινωνία, η επαφή με την πόλη, με τον άνθρωπο...

Και υπερυψωμένος σ' ένα πλάτωμα ο χώρος του μνημείου, ημικυκλικός, με ανοίγματα και θέα προς όλες τις κατευθύνσεις. Μια σειρά καθιστικών — ανάπαυλα σε τρεις διαφορετικές θέσεις, τρεις διαφορετικές οπτικές φυγές.

Η θέα προς το χωριό. Τις ρίζες μας, το σπίτι μας, το κομμάτι της χαμένης μας ζωής. Δυνατότητα για σκέψεις και όνειρα για την διατήρηση και την εξέλιξη. Αριστερά η κοιλάδα, το Μεγάλο Χωριό, η φυγή σε νέους ορίζοντες, σε μέλλον καλύτερο.

Και πίσω μια οπτική φυγή στο παρελθόν, η μνήμη, η αντιπαράθεση της φύσης με την ζωή και τον θάνατο.

Μια πλάκα αφιέρωμα, με φόντο και σκηνικό το κατακρεουργημένο βουνό, τον πρόξενο της καταστροφής.

Ένας σταυρός, και μια προσευχή μας γι' αυτούς που χάθηκαν, μια λυτρωτική επικοινωνία μαζί τους.

Μια θρύση θα βοηθούσε στην κάθαρση της ψυχής μας, στην ισορροπία και την γαλήνη μας, και η αδιάκοπη ροή του νερού της, σαν τη ζωή μας, θα συνεχίζει και στο πέρασμό της θα παρασύρει και θα ξεθωριάζει κάθε πόνο και σπαραγμό.

Αυτό θάνατο το Μνημείο μας. Χώρος ονείρου και περισυλλογής, στιγμές αγάπης και νοσταλγίας. Μια υπόσχεση και μια ελπίδα για το μέλλον μας. Το μέλλον του Χωριού μας.

ΑΡΤΕΜΙΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ

Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

του Δημ. Κ. Κοκκόλα

[Αγαπητέ μου Μένιο,

Όταν πέρυσι έγινε λόγος για το βιβλίο επί τη Εκατονταετηρίδι της Αδελφότητος των Ευρυτάνων εν Κωνσταντινουπόλει, και μου το ζήτησες να το διαβάσης, πήγα στο Ησυχαστήριο όπου το είχα δωρήσει προ καιρού και παρεκάλεσα τας αδελφάς να μου το δώσουν για λίγο. Επιστρέψας στο σπίτι μου, επωφελήθην της ευκαιρίας να το ξαναδιαβάσω σπότε είδα να λείπη η φωτογραφία του Μικρού Χωριού της εποχής εκείνης και κάποια σελίδα προς το τέλος του βιβλίου.

Θυμόμουν πολύ καλά ότι όταν το είχα πάει στην Θεσσαλονίκη και το έδωσα σε μερικούς χωριανούς να το διαβάσουν, το πήρα τελικά ταλαιπωρημένο, γι' αυτό μόλις γύρισα στο χωριό, το δώρησα στο Ησυχαστήριο, για να ησυχάση και αυτό και εγώ, συνεπώς κάποιος στη Θεσσαλονίκη πρέπει να είναι ο δράστης!

Προ εβδομάδος, ήταν σε δεύτερο σπίτι, που βρήκα πρόσχημα να επισκεφθώ. Την είδα στο σαλόνι ανηρτημένη και κορνιζαρισμένη μάλιστα, του την ζήτησα, του εξήγησα τί την θέλω, και αυτός προθύμως ανέθηκε σε μια καρέκλα, την κατέβασε, την τύλιξε σε μια εφημερίδα και μου την έδωσε μειδιών και χαρίζοντάς μου την κορνίζα. Σου την στέλνω λοιπόν δια τα κατά σε, κρατώντας την κορνίζα για ενθύμιον.

Επωφελούμαι της ευκαιρίας να σε απασχολήσω, με την περιπέτειαν της ζωής μου από γλωσσικής πλευράς, όχι μόνον διότι το θέμα αυτό μπορεί να σε ενδιαφέρει, αλλά και δια να δικαιολογήσω τον εαυτόν μου και ως προς τούτο το θέμα].

Γεννήθηκα στο Μικρό Χωριό την 10ην Φεβρουαρίου 1904, δύομιση χρόνια μετά, ήτοι το φθινόπωρο του 1906, η μητέρα μου και εγώ, κατόπιν εντολής του πατρός μου, πήγαμε στην Πόλη και εγκατασταθήκαμε στο ισόγειον ενός διωρόρου σπιτιού, στο Τζουμπαλί (κοντά στο Πατριαρχείο), που είχε ήδη επιπλώσει δεόντως ο πατέρας μου. Η πρώτη δουλειά του πατέρα μου ήταν να εκσυγχρονίσει τον φιατισμόν μας και να προσλάβη μια μαγειρίσσα να μας μαγειρεύη, αλλά και να μαθαίνη την μητέρα μου, εγώ που είχα μάθει αδότος, τα παπούτσια και το βρακί μου τα πέταγα και ούτε πλησίαζα στο τραπέζι για φαγητό, ζητούσα μόνον να μου δώσουν «κόρα και τυρί» και να μου ανοίγουν την πόρτα να βγω στο δρόμο να παίξω, δεν έπαιρνα ούτε με το καλό ούτε με το κακό!...

Ευτυχώς στο ανώγειο έμενε ένα μεσόκοπον και άτεκνον ζεύγος, η δε σύζυγος ονομαζομένη Κοραλία, είχε ξετρελλαθή με μένα και σάκις τα πράγματα οξύνοντο, επενέβαινε «καλέ τί το μαλώνετε έτσι το παιδί, αφήστε το να παίξει και να τρώη, ό,τι θέλει, μωρό είναι ακόμα, και είναι τόσο χαριτωμένο».

Έτσι και εγώ πήρα αέρα και κάθε που δεν γινότανε το θέλημά μου έβαζα τις φωνές «Κολαρία, Κολαρία, η μάναμι...» και οι γονείς μου ηναγκάζοντο να μου κάνουν το χατήρι, και το μεν Κοραλία έμαθα γρήγορα να το λέω σωστά, αλλά για να βάζω το κυρία μπροστά και να λέω μητέρα και όχι μάνα, χρειάσθηκε κάποιος χρόνος. Πάντως όταν τα σχολικά έτη 1910 - 1911 και 1911 - 1912 πήγα στο Δημοτικό Σχολείο, τα πήγα καλά, όπως εμφανίζεται και από το εσώκλειστο ενδεικτικό μου.

1. Αυτά αποτελούν την πρώτη μου γλωσσική περιπέτεια.

Όταν το φθινόπωρο του 1912 ήλθαμε στο χωριό, παρά τους ιδιοματισμούς της Κωνσταντινουπολίτικης διαλέκτου, δεν βρήκα πολλές δυσκολίες να παρακολουθήσω

τα μαθήματα, καιτοι τελείως διάφορα εκείνων της Πόλης, αυτά όμως που μιλούσαν τα παιδιά έξω του σχολείου και οι κάτοικοι του χωριού, μου ήσαν τελείως άγνωστα και καινά, έπρεπε όμως να τα μάθω και αυτά.

2. Δευτέρα λοιπόν γλωσσική περιπέτεια :

Το σχολικόν έτος 1916 - 1917 Β' τάξης του Ελληνικού σχολείου Καρπενησίου. Ξενοφώντος Κύρου ανάβασις: «άνδρες στρατιώται τί θαυμάζεται, ότι χαλεπώς φέρω τοις παρούσιν πράγμασιν. . .». Ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, εκστρατεία εις Ασίαν «Αλέξανδρος συν Έλλησιν πληγ Λακεδαιμονίω».

3. Τρίτη τώρα γλωσσική περιπέτεια :

Σχολικόν έτος 1917 - 1918 Σχολαρχείον. Τα Αρχαία Ελληνικά συνεχίζονται με την κάθοδον των μυρίων «θάλαττα, θάλαττα» και το Λουκιανού ενύπνιον «θεός μοι ενύπνιος ήλθεν όνειρος αμβροσίον δια νύκτα. . .».

Σαν να μην έφθανε όμως ο Ξενοφών και ο Λουκιανός προς το τέλος της σχολικής περιόδου, ο Σχολάρχης εκτός προγράμματος (θέλων προφανώς να εντυπωσιάση το νόημον Ευρυτανικόν κοινόν. . . της εποχής εκείνης), επέλεξε ορισμένους μαθητάς και μαθητριάς, μας ανέθεσε αναλόγους εις έκαστον ρόλους, φτιάσαμε με χαρτόνι τις σχετικές ενδυμασίες και εις μίαν εξέδραν με σανίδια εκάναμε πρόβες.

Όταν ο Σχολάρχης εθεώρησεν ότι όλα έχουν καλώς, την Κυριακήν, μετά την θείαν λειτουργίαν, εδόθη η πρώτη παράστασις, παρέστησαν όλοι οι Καρπενησιώτες και πολλοί από τα χωριά, ώστε ο μεγάλος αυλόγυρος να μην επαρκή και μερικοί ανέβηκαν στον αυλόγυρο και τα πέριξ δένδρα.

Αρκετοί μας χειροκρότησαν πολλάκις, οι πολλοί όμως ούτε κατάλαβαν περί τίνος πρόκειται, μετά την παράστασιν, οι χειροκροτήσαντες συνεχάρησαν τον Σχολάρχην, ο οποίος απαντούσε με τα εξής περίπου: «Ήτο ήδη καιρός να παύσωμεν πλέον να ασχολούμεθα με την Γκόλφω και τον αγαπητικόν της βοσκοπούλας».

Την επομένην Κυριακήν όμως που έγινε η παράστασις της «Ηφιγένειας εν Ταύροις», παρέστησαν μόνον οι τα πρώτα φέροντες, οι αρχές και οι διανοούμενοι του Καρπενησιού, που μας χειροκρότησαν βέβαια θερμά, αλλά μόλις η παράστασις τελείωσε ο Σχολάρχης ισχυρίσθη πονοκέφαλο και απεχώρησε μουρμουρίζων «παλιοχωριάται!».

4. Εδώ η τετάρτη γλωσσική μου περιπέτεια έγινε τραγωδία!

Το σχολικόν έτος 1918 - 1919 ενεγράφην εις την Α' τάξιν του νεοσυστάτου Γυμνασίου Καρπενησίου, εκπαιδευτική μεταρρύθμισις, ή μάλλον πτώσις από την κορυφήν πύργου στο οδόστρωμα, χαρά και αγαλλίασις πάντων, καθιερούται η δημοστική γλώσσα εις τα σχολεία.

Πολύ γρήγορα όμως απογοητευθήκαμε, γιατί οι καθηγητές που ήλθαν (δεν προσήλθαν όλοι οι διορισθέντες) αφ' ενός ήταν της κακής ώρας (ποιός καλός καθηγητής θα εδέχετο να ρθθ ή στο Καρπενήσι που εθεωρείτο τότε τόπος εξορίας), αφ' ετέρου προήρχοντο από διάφορους περιοχάς της χώρας και μιλούσαν την διάλεκτον της περιοχής των.

Χαρακτηριστικόν παράδειγμα ο καθηγητής των Γαλλικών, Αρκούζος, Κύπριος την καταγωγήν, την Κυπριακήν διάλεκτόν του δεν την καταλαβαίναμε, συνεπώς και την ερμηνείαν των γαλλικών, ήταν δε δύστροπος και ανάγωγος, ώστε τελικά δεν μάθαμε τίποτε, ούτε καν το αλφάβητον.

Εκτός όμως της Γαλλικής, που επί τέλους ήταν τότε η διεθνής γλώσσα, είχαμε και άλλη να εκμάθωμεν, την Λατινικήν, «Ρεγκίνα ρόζας άματ, αγχρίκολα σύλδαμ έε σύμπραμ συλδάρουμ άματ», που δεν ομιλείται πουθενά, εκτός του Βατικανού, συνεπώς μάταιος κόπος.

5. Τώρα η πέμπτη γλωσσική περιπέτεια είναι Βαβυλωνία!

Μόλις πήρα το ενδεικτικό μου, φύγαμε με τον πατέρα μου για την Πόλη και μόλις φθάσαμε εκεί, με έγραψε εις την Β' τάξιν της Εθνικής Σχολής Γλωσσών και Εμπορίου — αι εισιτήριοι εξετάσεις και εγγραφαι διεξήγγοντο εκεί καθ' όλην την διάρκειαν των διακοπών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΩΤΗΤΟΣ

ΣΙΡΚΕΤΖΗ
Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΡΑΠΩΝ,,

ΑΡ. Αγ. 5

Σχολ. Έτος 1919 - 1920

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ

Παιδικόν ον ε' *Ευαγγελίου Θεοκλήρου* έτος 5 διδακτικόν έτος εν τη Β' τάξει κατ' *Αγρίαν*
 διδακτικόν των μαθημάτων κατ' *οριζήσαν* εναντιον, *εις* τε *μαθημάτων* κατ' *οριζήσαν* εναντιον, *εις* τε *μαθημάτων* κατ' *οριζήσαν* εναντιον.

<p>Θρησκευτική <i>4</i></p> <p>Ελληνική <i>4</i></p> <p>Γραμματική <i>4</i></p> <p>Εκθέσεις ιδεών <i>4</i></p> <p>Λογική <i>4</i></p> <p>Φιλοσοφία <i>4</i></p> <p>Ιστορία <i>4</i></p>	<p>++</p> <p>++</p> <p>++</p> <p>++</p> <p>++</p> <p>++</p> <p>++</p>	<p>Γεωγραφία <i>4</i></p> <p>Καλλιστοιχεία <i>4</i></p> <p>Τεχνολογία <i>4</i></p> <p>Μουσική <i>4</i></p> <p>Γυμναστική <i>4</i></p> <p>Διπλωματία <i>4</i></p> <p>Έκ τε τάξει <i>4</i></p>
---	---	--

Απομένει εν όσω εις μαθήματα *46*

Γενικός βαθμός: *4*

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ *Σοφία Κωνσταντινίδου*

ΟΙ ΕΦΘΡΟΙ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ *Πολύβιος Παπακωνσταντίνου*

ΣΗΜ. — *Εν τω* κατ' *οριζήσαν* εναντιον, *εις* τε *μαθημάτων* κατ' *οριζήσαν* εναντιον, *εις* τε *μαθημάτων* κατ' *οριζήσαν* εναντιον.

Εις τα εις την Ελληνικήν γλώσσαν μαθήματα πήρα άριστα, εις την Γαλλικήν όμως δεν έγραψα τίποτε, έμεινα εις αυτά μετεξεταστέος. Πήρα εντατικά ιδιαίτερα μαθήματα όλο το καλοκαίρι, έδωσα εξετάσεις γι' αυτά, προ της ενάρξεως των μαθημάτων και εισήχθην... πανηγυρικός. Αφοσιωμένος δε καθ' όλην την διάρκειαν των μαθημάτων, με τα εις την Γαλλικήν, κατώρθωσα να πάρω εις το πιστοποιητικόν σπουδών μου έτους 1919 - 1920 τον γενικόν βαθμόν «λίαν καλώς» (εσώκλειστον α-ποφοιτήριον). Βεβαίως το να εκμάθω κανείς μίαν ξένην γλώσσαν, είναι πάντοτε ένα σπουδαίον εφόδιον δια την σταδιοδρομίαν του, δυστυχώς όμως δεν μου εδόθη η ευκαιρία να το χρησιμοποιήσω παρά μόνον κατά τα δύο χρόνια που παρέμεινα στην Πόλη, συνεπώς, αυτό είναι:

6. Η έκτη γλωσσική μου περιπέτεια :

Την 9ην Απριλίου 1924 κατετάχην ως κληρωτός εις τον 1ον Λόχον του ηρωικού 5) 42 Συντάγματος Ευζώνων. . . αμ πώς! Την 11ην Μαΐου το Σύνταγμα μετεφέρθη εκ Χαλκίδος εις Φλώριαν, όπου μετετέθη εις τον ουλαμόν υποψηφίων υπαξιωματικών. Την 14ην Ιουνίου έλαβον φύλλον πορείας δια το εν Θεσσαλονίκη Στρατηγείον του Γ' Σώματος Στρατού, εις το 1ον Επιτελικόν Γραφείον, στο οποίον υπηρέτησα μέχρι του τέλους της θητείας μου. Η στρατιωτική θητεία υπήρξε για μένα πολύ διδακτική, διεμόρφωσε τον χαρακτήρα μου ως υπεύθυνον πρόσωπον, άνδρα πλέον, έτοιμον να αντιμετωπίση την ζωήν με σοβαρότητα και συνέπεια.

Γλωσσικόν πρόβλημα, εγώ τουλάχιστον, δεν αντιμετώπισα κατά την στρατιωτικήν μου θητεάν, χρειάσθηκα μόνον να μάθω μερικές στρατιωτικές εκφράσεις. Έκτοτε δεν υπήρξε για μένα λόγος να ασχοληθώ με το γλωσσικόν, που πολλοί είπαν ότι κατήντησε Ανατολικόν ζήτημα για την Ελλάδα, ελπίζω όμως η προ διετίας αλλαγή (1977) να είναι η τελευταία από όσες (δεν ξέρω πόσες) έγιναν από της εποχής του Καποδίστρια.

Δημήτριος Κ. Κοκκάλας

ΛΟΓΟΣ ΣΕ ΜΙΑ ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ

του Βασ. Κομματά

Η συνεστίασις της βραδυάς αποβλέπει όπως προάγοιμεν, όπως καταστήσωμεν τους πατροπαράδοτους δεσμούς της φιλίας και αμοιβαίας εκτιμήσεως επί μάλλον και μάλλον στενωτέρας. Οι δεσμοί αυτοί πρέπει να παραμείνουν ακατάλυτοι, να προβάλλωνται και να ενισχύωνται ιδιαιτέρως τώρα που το ελληνικό χωριό εγκαταλείπεται και ερημώνεται.

Όσοι το άφησαν ας μη του στερούν την αγάπην των, ας ενθουσιάζονται τας ανάγκας του και τα ζυθοκάλιας του, κατά καιρούς ας τ' επισκέπτονται, με την αγάπην των παιδιών του, το ελληνικό χωριό είναι δυνατόν να παραμείνη η καθαρά και ζωογόνος πηγή του έθνους μας, που τείνει να γίνη έθνος αστών και αποδήμων.

Την αγάπην μας για το χωριό ο καθένας ας την θεωρεί καθήκον, και ας την καλλιεργή. Ο θρυλικός βασιλεύς της Ιθάκης, ο Οδυσσεύς, ο πρώτος γνωστός θαλασσοπόρος, είπε την πλέον χαρακτηριστικήν φράσιν αποδεικνύουσαν την αγάπην προς την μητέρα πατρίδα: «Ας ίδω τον καπνόν που αναβαίνει από την πατρικήν στέγην και ας αποθάνω». Το πνεύμα αυτό του αρχαίου Έλληνος δεν έσδυσε με την πάροδον των αιώνων, αλλά εφ' όσον υπάρχουν άνθρωποι επί της γης οι Έλληνες θα διαπνέωνται από τα ίδια αισθήματα.

Ένας ανήσυχος Ιάσων από τα βάθη των αιώνων μας ωθεί προς αποδημίαν κι ένας Οδυσσεύς πάντα από κοντά μας δεν μας αφήνει να λησμονήσουμε την πατρίδα μας. Το χωριό μας, χάρις εις την αρραγή ενότητα, τον στενόν και εγκάρδιον σύνδεσμον των τέκνων του κατέστη πρωτοπόρον εις όλας τας εκφάνσεις της ζωής.

Στρέφω την στιγμήν αυτήν την μνήμη μου, εις πάντα τους επί έτη ολόκληρα εργαθέντας και ωφελήσαντας δια της εργασίας, της αυτοθυσίας και πατριωτισμού τα ευαγή ιδρύματα του χωριού μας. Ο χρόνος και το γήρας αφήρπασαν εκ του μέσου ημών πολυτίμους συνεργάτας προς τους οποίους στρέφοιμεν ευγνώμονα την σκέψιν.

Είναι μεγάλο πράγμα να φρονούμε και να αισθανόμεθα ότι έχουμε στερεά βάση, ότι ισχυροί δεσμοί μας συνδέουν με το παρελθόν και με τον τόπον μας, ότι παραμένει άσβεστη η φλόγα την οποίαν παραλάβαμεν από τους προγόνους μας και με την σειράν μας να την παραδώσωμεν εις τας απερχομένας γενεάς.

Μέσα στο υψηλόν αυτό φρόνημα ζωογονούνται όλα τα αγαθά σπέρματα και αι δυνάμεις της αληθούς προόδου. Βάσκανος όμως σφβαλμός εφθόνεσε το χωριό μας και μία χειμωνιάτικη ημέρα του Γεναριού, τα μανιακά στοιχεία της φύσεως, τα οποία ωμοίαζαν χωρίς υπερβολήν σαν δευτέρα παρουσία, χτύπησαν το χωριό ανηλέγητα και άφησαν όπισθέν των ερείπια, συμφοράν και απόγνωσιν. Κάτω από τα ερείπια ετάφησαν προσφιλείς υπάρξεις, φυσικόν κάλλος και μόχθος πολύς. Παρά το αλύπητο αυτό κτύπημα το οποίον υπέστη, διεσώθη το ήμισυ του χωριού, τα κοινοτικά ιδρύματα και ο θρυλικός πλάτανος. Ο πελώριος αυτός πλάτανος ίσταται θωδός μάρτυς ιστορικών γεγονότων. Αιώνες πλήρεις θυελλών και πολυστημάτων διακυμάνσεων έχουν περάσει από πάνω του και όμως αυτός δεν έχει κουρασθή, δεν έχει γεράσει, υπερήφανος ανοίγει πάντοτε τα ίδια φυλλώματά του, για να ανακουφήση με την προστατευτικήν του σκιάν και να υπενθυμίξη ότι εδώ εζήτουν ανάπαυσιν οι πρωταγωνισταί του έπους.

Ο αιώγιος πλάτανος, υπέροχος συμβολισμός αντοχής. Ατυχώς μετά την κατολίσθησιν ανεφάνησαν οξείαι διαμάχαι μεταξύ των δύο οικισμών, ο διχασμός έρριξε ανήμεσά μας το μήλον της έριδος, γίναμε εχθροί ο ένας προς τον άλλον.

Ομολογουμένως η δοκιμασία των κατοίκων αμφοτέρων των οικισμών υπήρξε πολύ μεγάλη εις τινας δε περιπτώσεις εξόχως θαρειά. Ευτυχώς ύστερα από μίαν πάλην τα μαύρα σύμφερα τα οποία εσκέπασαν τον ορίζοντα επί μακρόν, διαλύθησαν, θρήκαμε ξανά τα χαμένα ιδανικά, την θείαν ενότητα που η ιστορία και παράδοσις κρύβει για μας. Γκρεμίσαμε τον μεσοτόχο που μας χώριζε, γκρεμίσαμε τα θρώμικα είδωλα του διχασμού κι έτσι δεν θα μας ταλαιπωρούν οι καλλικάντζαροι. Και ήδη αποτελεί το ουσιαστικότερον δίδαγμα η ανάγκη της υπέρ παν άλλο διαφυλάξεως της ενότητας. Ας φροντίσωμεν το παρελθόν όπως γίνη δάσκαλος και οδηγός του παρελθόντος και του μέλλοντος.

Οφείλομεν πάντες απαλλασσόμενοι από κάθε αδυναμίαν, να δώσωμεν την δύναμιν η οποία χρειάζεται το χωριό μας και να θαδίσωμεν ηνωμένοι με μίαν θέλησιν, με ένα παλμόν. Τα όπισω επιλανθανόμενοι, τοις δε έμπροσθεν επεκτεινόμενοι, ας αποβάλλωμεν από την ψυχήν μας, πάσαν πικρίαν, θυμόν και οργήν, ας γίνωμε εις αλλήλους χρηστοί, εύσπλαχνοι, χαριζόμενοι εαυτοίς καθώς και Θεός εν Χριστώ εχαρίσατο ημίν.

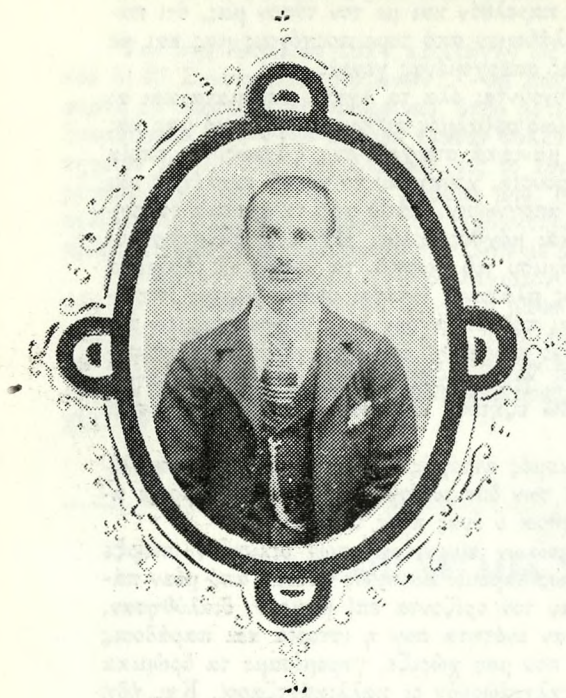
Λύχνος τοις ποσί και φως τοις τρίβοις ημών ας είναι ο νόμος του Κυρίου, με δάσιν αυτήν ας φροντίσωμεν με ηυξημένον ζήλον οι πάντες να εργασθώμεν δια την ανόρθωσιν των πεπτοκότων και τη επιτέλεσι έργων τα οποία δεν επραγματοποιήθησαν λόγω των επικρατησάντων συνθηκών.

Ας δώσωμεν σήμερον προς αλλήλους μίαν ωραίαν χειρονομίαν αδελφούνης, ας ανοίξωμεν τας αγκάλας μας ο ένας προς τον άλλον, είναι ανάγκη ο καθένας να σπεύση να δώση πρώτος το παράδειγμα.

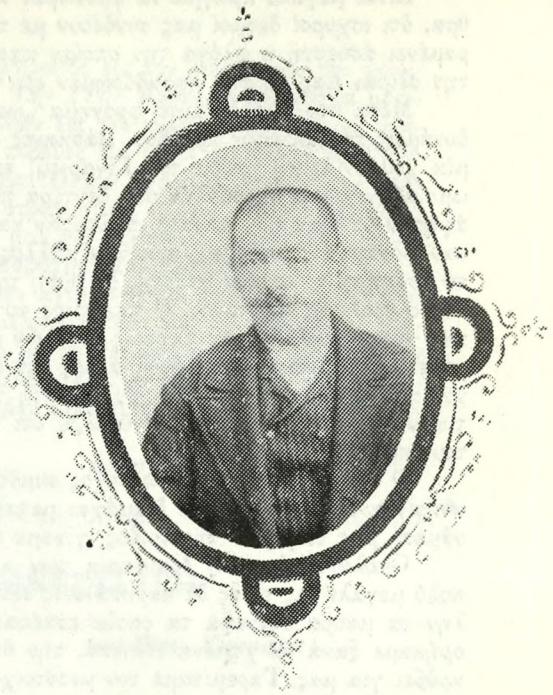
Το χωριό μας με την γρανιτώδη συνοχήν και ακλόνητον πίστιν θα βρή τον δρόμον προς την μεγάλην λεωφόρον. Αυτή είναι η επιταγή της συνεσιάζσεως. Έχομεν καθήκον να ανταποκριθώμεν εις αυτήν σφυρηλατούντες συνεχώς την ασάλινη ενότητα εναντίον πάσης επιβολής.

Βασ. Ν. Κομματάς

ΛΕΥΚΩΜΑ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ

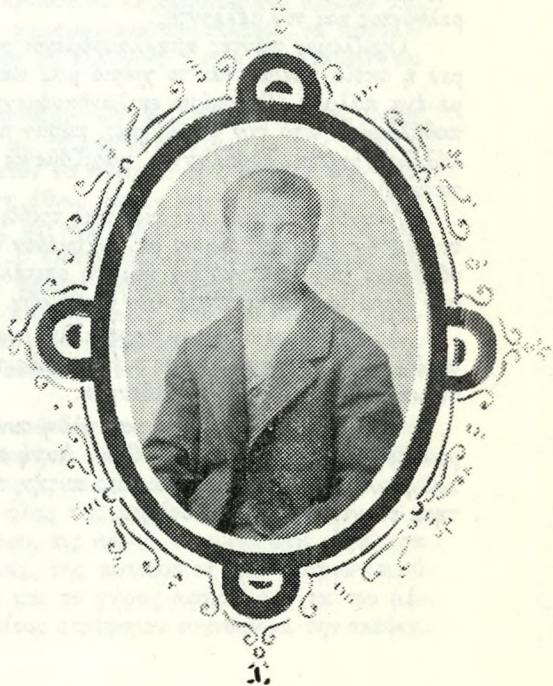
Ἄθαν. Κεράνης

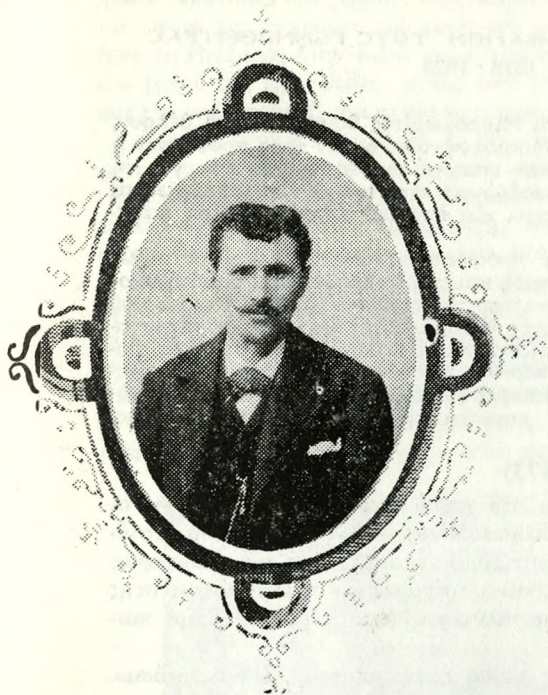
Ἄθ. Πλακάς

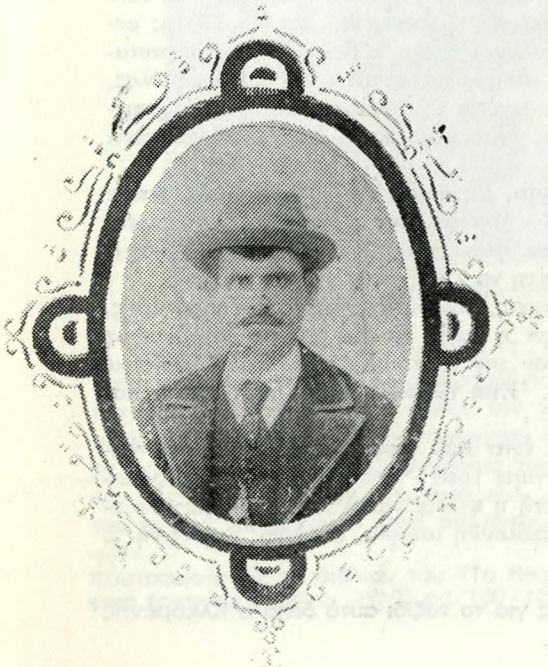
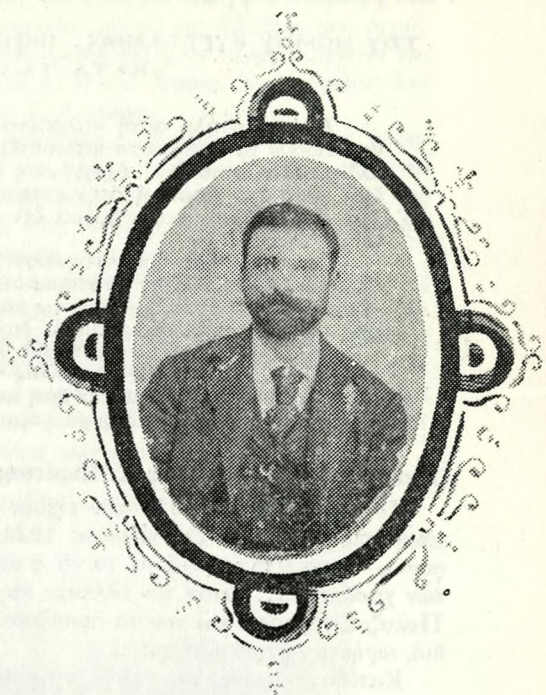
Μιχ. Μαργαριτόπουλος του Μεγ. Χωριού

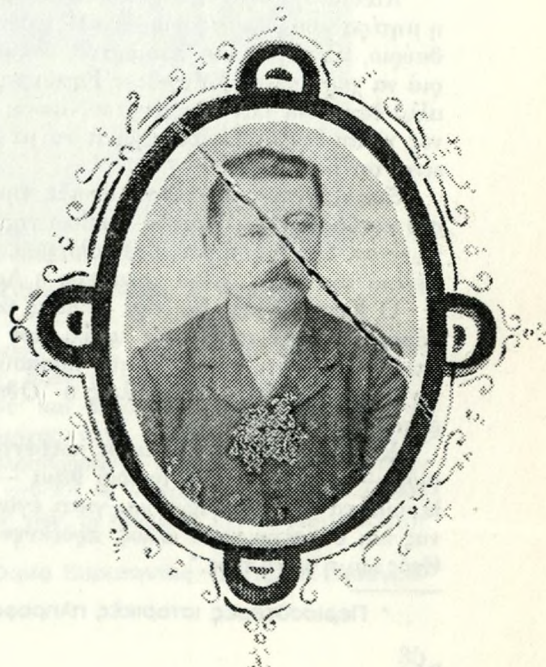
ΤΗΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΗΣ (συνέχεια απ' το προηγούμενο)

Παναγιωτόπουλος

Φλώρος

Ψιλόπουλος

ΜΗΤΡΩΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΓΡΥΤΑΝΙΑΣ. ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ ΤΟΥΣ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1818 - 1924

Από τη στήλη αυτή καλούνται όσοι Μικροχωρίτες θυμούνται και θέλουν, να δώσουν το πορτραίτο παλαιότερων Μικροχωριτών, δικών τους προσώπων ή άλλων συγχωριανών. Αφηγήσεις για την επογγελματική δράση και για τη ζωή τους στο χωριό ή στην ξενιτιά, αναβιώνουν στα μάτια των νεωτέρων τη ζωή του χωριού, που σήμερα δεν υπάρχει και βοηθούν στην καλύτερη κατανόησή της.

Οι ενθυμώσεις που αναφέρονται σε πρόσωπα παλιού καιρού γίνονται με όλο τον σεβασμό στην προσωπικότητά τους και χωρίς πρόθεση να θιγεί ή υποτιμηθεί η μνήμη τους. Όλα τα πρόσωπα που πέρασαν απ' τη ζωή του χωριού μας είναι ιερά. Η αναφορά σε ευχάριστες ή δυσάρεστες στιγμές, σε περιστατικά της ζωής τους μας βοηθούν να κατανοήσουμε καλύτερα την ζωή του χωριού μας, δηλαδή μιας κοινωνίας που πέρασε. Μέσα όμως απ' αυτές τις ενθυμώσεις που πλέκονται με την ζωή και δράση των ατόμων μοιάζει να αναπαλαιώνουμε και να απομονώνουμε κομμάτι - κομμάτι την ιστορία του χωριού μας.

Ο «ΘΩΝΑΣ» Νικόλαος Σ. Κυρίτσης (1873)

Το καλοκαίρι του 1923 που είχαμε έλθει στο χωριό αρκετοί νεαροί, κυρίως οι υποψήφιοι κληρωτοί της κλάσεως 1924, ο Κυρτσονίκος — ο πατέρας του Σταύρου — ησυχολείτο κυρίως με το να φτιάχνει «μεζεδιά», έπαιρνε όλες τις συνωταριές των χασάπηδων. Όταν τον βλέπαμε να κατεβαίνει τρέχαμε, τον προλαβαίναμε στις ΠολύζοΣπύρεινας και του τα αρπάζαμε, οι μεγαλύτεροι διαμαρτύρονταν: «βρε παιδιά, αφήστε να τρώμε κι εμείς».

Κατέβαινε με το άδειο ταμπί στην παρέα: «πόσα ήτανε μαστρο - Νίκω;», «τόσα». Λίναμε ανολόγως που πήρε ο καθένας, μάζευε ο Κώστας Πανταζής τα χρήματα, έβαζε και τα δικά του και του τά 'δινε' «εν τάξει;». «Εν τάξει παιδιά».

Κάποια φορά, με τον συνωτισμό έσταξε λίπος στο παντελόνι μου, όταν το είδε η μητέρα μου με κατσάδιασε: «Βρε δεν ντρέπεσαι καιμήμε, θα πας στρατιώτης μεθαύριο, να κάνεις σαν λιμασμένος, να μας γελάει ο κόσμος; Θα πάρω μια σηκωτοριά να χορτάσεις». Κι εγώ: «Έφρκιασες και άλλη φορά, φτιάχνει και ο Γεωργούλας, αλλά δεν είναι σαν του Κυρτσονίκου». «Όστε έτσι έ; Ξανάλα άλλη φορά λερωμένος κι αν δεν σε κλείσω έξω τι να με λένε». «Κακκάλω θα σε λένε, αλλά το σπίτι είναι του πατέρα μου».

Ξαφνιάστηκε, κοκκίνισε, άνοιξε την πόρτα, πήγε στο άλλο δωμάτιο και έπεσε στο κρεβάτι της. Έτρεξα ξωπίσω της: «Βρε μητέρα, μην κάνεις έτσι, στα αστεία το είπα», βρε χρυσή μου, βρε καλή μου, χιάδια, φιλιά, τίποτε (Ζορμπαλοπούλα γάρ). Τελικά την τρίτη ημέρα κατάφερε η Αφροδίτη να την ξαναφέρει στο τραπέζι.

Ο Κυρτσονίκος δεν είχε μεγάλες ικανότητες, αλλά ήταν ήσυχος και αγαθιάρης, μόνον πόν όταν το έτσουζε λιγάκι, τον έπιανε η μανία να λείει και να διηγείται με υπερηφάνεια ότι στο σπίτι του παππούλη του του Κυρτσονικολάκη, φιλοξενήθηκε το καιρό εκείνο και ο βασιλιάς ο Όθωνας. Έτσι του κόλλησαν κι αυτουνού το πατσούλι ο «Όθωνας».

Κάποιο βράδυ, που έπιασε κουβέντα με έναν από τους γεροντότερους του χωριού — προφανώς για το ίδιο θέμα — πήγαμε τρεις - τέσσαρες και τους παρακαλέσαμε να μας πουν πώς και γιατί έγινε αυτή η φιλοξενία. Από όσα μας έλεγε ο ένας και συμπλήρωνε ο άλλος, προέκυψε η ακόλουθη ιστορία, αληθινή; ψεματινή; ο Θεός και η ψυχή τους.*

* Περισσότερες ιστορικές πληροφορίες για το ταξίδι αυτό δίνει ο Κλεομένης

Κάποιο βράδυ «τω καιρώ εκείνω», έφθασε στο σπίτι του ΚυρτσοΝικολάκη, που ήταν προεστώς του χωριού, ένας απεσταλμένος του επάρχου από τ Κοαρπενήσι και του έφερε ένα έγγραφο, που έλεγε ότι το Βασιλικόν ζεύγος της Ελλάδος που περιόδευε τη Ελλάδα, ήταν τώρα στο Καρπενήσι και επειδή θέλησαν να επισκεφθούν και ένα χωριό της Ευρυτανίας, αυτός τους υπέδειξε το Μικρό Χωριό. Να ετοιμάσει λοιπόν ένα καλό τραπέζι για αύριο το μεσημέρι για 7 - 8 άτομα,

Έδωσε εντολή ο προεστώς σε δυο - τρεις οικογένειες να ετοιμάσουν πίτες, έσφαξε και αυτός ένα θρεφτάρι του, το σούβλισε και έπεσε να κοιμηθεί, για να είναι την επαύριον ξεκούραστος. Ο ΚυρτσοΝικολάκης όμως ήταν και «γιατάκι» των δύο μάλλον πλιατσικολόγων της περιοχής, δηλαδή τους παρείχε άσυλον, τους τροφοδοτούσε, όταν είχαν ανάγκη και έτσι δεν πείραζαν το χωριό του.

Κατά τα μεσάνυχτα χτύπησε συνθηματικά η πόρτα του, σηκώθηκε αυτός, τους άνοιξε και τους είπε: «Τώρα βοήκατε να 'ρθήτε; να σας δώσω τι χρειάζεσθε και να φύγετε γιατί, αυτό και αυτό θα γίνει αύριο». Εκείνοι τον παρακάλεσαν να τους αφήσει να ιδούν και αυτοί, έστω και από κανένα παράθυρο διπλανού σπιτιού, τους Βασιλιάδες. Ο ΚυρτσοΝικολάκης όμως δεν τα μάσαγε αυτά, τους ξεαρμιάτωσε, πήρε τα όπλα, τις ζουμπούρες, τα γιαταγάνια και τα φυσελίκια τους, τα κλείδωσε στην κασέλα του και την άλλη ημέρα τους παρουσίασε σαν μπιστιζούς του,

Γλέντι στο Νοκολό. Πρώτος από δεξιά ο Νικόλαος Σ. Κυρίτσος.

Την επομένη το πρωί, έφθασαν 7 - 8 χωροφύλακες και έκαναν βόλτες στους δρόμους του χωριού, περί την μεσημβριάν δε, όταν το καραούλι ειδοποίησε, παρατάχθησαν εκατέρωθεν της εισόδου του χωριού και απέδωσαν τας κεκανοισμένας τιμάς. Της βασιλικής πομπής προηγήτο ο έπαρχος, μετά ο Βασιλεύς, η Βασίλισσα με ωραιοτάτας ελληνικάς ενδυμασίας και ακολουθούσαν ο υπασπιστής του Βασιλέως, ένας διερχομηνεύς και δύο ακόλουθοι, όλοι καβάλα σε άσπρα άλογα. Στην είσοδο του χωριού και μέχρι το σπίτι του προορισμού των, οι βασιλείς έγιναν αντιζείμενον

Κουτσούκης εις το διβλίον του «Το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας: Ιστορική - Λαογραφική έρευνα» (Αθήναι, 1969) σσ. 100 - 101.

θερμών εκδηλώσεων, επευφημιών και χειροκροτημάτων εκ μέρους όλων των κατοίκων. Ο ΚυρτσοΝικολάκης περιέμενε τους ξένους του στην αυλόπορτα του σπιτιού και όταν Βοασιλεύς επλησίασε, έσπευσε, εκράτησε τα γκέμα του αλόγου με το αριστερό του χέρι, ενώ προσέφερε το δεξιό του στον Βασιλέα. Ταυτοχρόνως είχε καταφθάσει και ο ακολούθός του, αλλά ο Βασιλεύς επροτίμησε να στηριχθεί στο χέρι του Νικολάκη για να ξεπελεύσει. Ταυτχροόνως δε σχεδόν είχε κατεβεί με βοήθειαν του ακολούθου της και η Αμαλία, η οποία όταν μια μικρή Μικροχωριτοπούλα της προσέφερε ανθοδέσμη με αγριολούλουδα, τόσο πολύ ενθουσιάστηκε, ώστε παρέβλεψε το πρωτόκολλο, έσκυψε πήρε τη μικρή στην αγκαλιά της, την κατεφίλησε και της προσέφερε ένα χρυσό φλουρί.

Ο ΚυρτσοΝικολάκης αφού οδήγησε τους μουσαφιρέους του στο στραμμένο ήδη τραπέζι στην αυλή του σπιτιού του, δεν εδέχθη να παρακαθήσει σ' αυτό, προτιμήσας να τους περιποιηθεί ο ίδιος, με βοηθούς τους δήθεν υπηρέτας του (τους κατασπλιάδες). Μετά το γεύμα οι Βασιλείς ξεκουράστηκαν λίγο στον οντά του ΚυρτσοΝικολάκη και αφού του εξέφρασαν την πλήρη ευαρέσκειαν και τας ευχαριστίας των, ανεχώρησαν μετά της συνοδείας των και του αποσπάσματος των χωροφυλάκων.

Το βραδάκι οι ληστές πήραν τα φυσεκλίκια τους και λίγα απομεινάκια του γεύματος κατευχαριστημένοι και υπερήφανοι που είδαν τους βασιλιάδες και μάλιστα από κοντά, λέγοντες: «Αφέντ' ημείς απού δω κι πέρα, ότ' θέλ'ς, θυσία θα γιένουμι για τ' ισένα».

Το μυστικό για τα μεζεδάκια του ΚυρτσοΝίκου μαθεύτηκε πεολύ οργότερα και ήταν απλουστάτο. Ο «Όθωνας» αφού έφκιανε την πλεξούδα, την έβραζε λίγο και την άφινε να στεγνώσει, ύστε ροπτού να την βάλει στο ταψί και μετά στη γάστρα για ψήσιμο, την άλειφε με λάδι. Αυτό βοηθούσε απορροφώμενο να ψηθούν καλύτερα αλλά και να γίνουν μαλακώτερα και νοστιμώτερα τα μεζέδια. Την δε δαπάνη του λαδιού την κέρδιζε με το παραπάνω από τα περισσότερα ξύγια που περισσευαν στο ταψί.

Ο Ξηντάρας (1856)

Ο Παντελής Ξηντάρας ήταν επτανήσιος την καταγωγήν, ήλθε στο χωριό μας άοσπρωτος αξιωματικός της χωροφυλακής όπως έλεγεν, αλλά οι γωροίζοντες τα διακριτικά της στολής του διετείνοντο ότι ήταν υποδεκαενύς. Παντρεύτηκε χωριανή μας και εγκαταστάθηκε μονίμως στο χωριό «σώγαμπρος».

Δεν είχε ιδέαν αλλά ούτε κατεδέχτο να σχοληθή με αγροτικές εργασίας, είχε την συνταξούλα του αυτός, καλλιεργούσε η γυναίκα του τον κήπο και ένα χωροφάκι που είχε και ζούσανε.

Ο Ξηντάρης ήταν εύσωμος, ευθυτενής και διατηρούσε υπογένειον, παρά δε το παρουσιαστικόν του αυτό και το στρατιωτικόν, ενίοτε δε επιτακτικόν ύφος του, ήταν καλός και αγαθός άνθρωπος.

Κατά τας μεγάλας εορτάς φορούσε την επίσημον υπηρεσιακήν του στολήν και εφάνταζε ως αξιωματικός του Μεγάλου Ναπολέοντος.

Ο Ξηντάρας εκτός του επτανησιωτικού γλωσσικού ιδιώματος, είχε και την συνήθειαν να αρχίζει πάντοτε την ομιλίαν του με ένα «Α ναι» γι' αυτό του κόλλησαν το παρατσούκλι «ο ανές».

Συνήθως έπαιζε καλτσίνα με τον Νταλάκα, τον Παγανό και άλλους απόμαχους, ο Παγανός όμως που ήταν πειραχτήριο, όταν τύχαινε να μείνη έξω από το καρέ, πήγαινε και έκανε υποδείξεις, οπότε ο Ξηντάρας θροντοφρονούσε: «Α ναι, πάμε απ' όξω Παγανέ» και η φράση αυτή είχε μείνει ιστορική.

Ο Κομπορόζος

Ο Ιωάννης Αθ. Κομπορόζος ήταν σωστός ρουμελιώτης υπό την διπλήν έννοια, ότι δεν ξενιτεύθηκε και ότι ήταν ντόπιος άνθρωπος, ήρεμος, ευθύς και ολιγόλογος, «τα σύκα σύκα και τα καρύδια καρύδια».

Είχε στο χωριό παντοπωλείον με όλην την σημασίαν της λέξεως, εκτός από τα είδη μπακαλικής, είχε και ψιλικά, υράσματα, είδη υποδήσεως, φυτοφάρμακα (γυαλόπετρα, θειάφι) αλλά και φάρμακα ακόμη (ρεταινόλαδο, θυζακάντια, συναπισμούς κ.λπ.) τα πάντα. Έδινε βερεσέ μόνον σε όσους ενόμιζε συνεπείς, αλλά δεν πανώγραφε. Εκτός του παντοπωλείου είχε και κτήματα αρκετά τα οποία καλλιεργούσε συστηματικά και τα αξιοποιούσε ώστε παρὰ την πολυμελή του οικογένειαν, ήταν από τους πρώτους νοικοκυραίους του χωριού.

Ο μπαρμπα Γιάννης, τέλος, ήταν αδελφός της γιαγιάς μου, ίσως γι' αυτό έτρεφε ιδιαίτερον αγάπην προς τον πατέρα μου τον πρωτότοκον υιόν της αδελφής του, αλλά και υπερηφάνειαν γιατί ήταν «σπουδασμένος». Όταν ο πατέρας μου, ολίγους μήνας μετά τον γάμον του, ανεχώρησε δια την Πόλη, άφησε στο θείο του μερικά χρήματα δια να ψωνίζει η μητέρα μου ούτινος είχε ανάγκην δι' εαυτήν και τον ανήλικον κουνιάδο της Αριστείδην, τον αφήκε δηλαδή κηδεμόνα των.

Περί τα τέλη του 1904 με πήρε η μητέρα μου αγχαλιά —απερπάτητον ακόμα— και πήγε στο μαγαζί, ψώνισε μερικά πράγματα και ύστερα ρώτησε δυστακτικά: «Μπαρμπα Γιάννη, έχω περιθώριον να πάρω και τίποτε άλλο;». «Αυτά δεν είν' δ'κή σου δ'λειά, ισὺ πές μ' τι θέλ'ς μανάχα». «Να έλεγα να πάρω λίγο από αυτά τα τσίτια που έφερες να φκιάσω κάνα φουστανάκι του παιδιού». «Πάρε κάμποσο κάμπουτ' ικειά να τ' φκιάεις κάνα βρακί να βάν'ς τα τριγκαλίδια τ' μέσα, κι δε θέλ' αυτός φ'στάνια κι παρδαλίδια, δεν είνι κουρίτσ'». Έκοψε κάμποσο κάμποτο και της το έδωσε.

Πήρε η μητέρα μου τα ψώνια της ντροπιασμένη και όταν γύρισε στο σπίτι της, έβαλε τα κλάματα, δεν είχε μάθει ακόμη ότι ο θείος της δεν ήξερε ψεύτικες ευγένειες... Κάποτε ο Μπαρμπα Γιάννης έτρεφε ένα γουρούνι για τα Χριστούγεννα, πήγε αυτό ένα βράδυ, ίσως για να ξυστεί και έβγαλε τον πήρο σε μια από τις δυο κάδες. Πελάγωσε το κατώι μούστο. Όταν οι γυναίκες πήραν χαμπάρι από την μυρωδιά, κατέβηκαν και είδαν την ζημιά. Έμπηξαν τις φωνσέ και τις κλάμεις, κατέβηκε κι αυτός, είδε τη ζημιά. «Καλά π' δεν πνήρι του γ'ρούν' κάνε» είπε απλά και ατάραχος ανέβηκε να συνεχίση τον ύπνο του.

Την άλλη ημέρα οι χωριανοί του έλεγαν «τόσο νά 'ναι, εσείς να είστε καλά». Πήγε και κάποιος στο μαγαζί να ψωνίση και του είπε «Μη στενοχωριέσαι μπαρμπα Γιάννη, το κρασί είναι γούρι», «Τέτοιο γούρ' να τό χ'ς στου σπίτ'ς», του απάντησε αυτός χωρίς να θυμώσει.

Η Κομπορόζαινα

Αντίθετα με τον άντρα της η Κομπορόζαινα ήταν πολύ ανήσυχος και ανυπόμονος χαρακτήρα. Κάποια καλοκαιριατική μέρα που ο άνδρας της πήγε σ' ένα χωριόφι τους για δουλειά, έπιασε κατά το μεσημέρι μια μπόρα μεγάλη, κατέβασαν όλα τα ρέματα. Το απομεσήμερο πέρασε η βροχή, χάθηκαν τα σύννεφα και ο ήλιος συνέχιζε την τροχιά του. Το απόγευμα, όταν η Κομπορόζαινα βγήκε στην λόντζα, είδε ήλιος, χαρά θεού και ο γέροντας δεν φάνηκε ακόμη έμ,πηξε τις φωνές. Έτρεξαν οι κόρες της «τι θέλ'ς;», «Ξηπραμιάτσου μουρί», «τι κάν'ς έστ' μουρί μάνα, ούλα τα ζωντανά μας είνι στ' αχούρ'», «καπού γέροντα μουρή»,

Άλλη φορά πάλι η Κομπορόζαινα είχε πάει στο χωράφι τους στον Άη Γιάννη.

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝ. ΠΑΠΑΕΥΣΤΑΘΙΟΥ (Παπακώστας)

του κ. Δ. Ντελή

Κατήγετο από τα Δολιανά της Ευρυτανίας και ήτο παπάζ του Μικρού Χωριού από την πρώτη στιγμή που έγινε παπάζ μέχρι την τελευταία στιγμή που πέθανε. Η παράδοση αναφέρει ότι την ιερωσύνη εδιδάχθηκε στο Μοναστήρι του Προυσού. Είχε εκεί θείο τον Ηγούμενο του Μοναστηριού. Το Μοναστήρι την εποχή εκείνη, γύρω στα 1855, ήτο το πλουσιότερο Μοναστήρι της Αιτωλοακαρνανίας. Είχε κοπάδια πρόβατα και γίδια, είχε καμιά σαρανταπενταριά καλογέρους και άλλο προσωπικό, τσοπάσηδες που φύλαγαν τα πρόβατα και τα γίδια. Είχε και χονδρά ζώα, βόδια, γελάδες, μοσχάρια, όλα αυτά από τάματα του κόσμου. Είχε χωράφια με διάφορα καρποφόρα δένδρα, είχε αμπέλια, είχε στο Αγρίνιο ελαιώνες και ελαιοτριβεία. Όλος ο χριστιανικός κόσμος την εποχή εκείνη έκανε πολλά τάματα, ακόμα και ανθρώπους έταζαν. Άλλος πήγαινε για ένα χρόνο και δούλευε δωρεάν, άλλος δύο, άλλος πέντε κ.ο.κ.

[Τα Μοναστήρια την εποχή εκείνη εκτελούσαν τον φυσικό τους χριστιανικό προορισμό με τη μεγάλη χριστιανική αρετή, το «Δωρεάν Ελάβατε, δωρεάν Δότε». Χιλιάδες κόσμος, όλον σχεδόν τον χρόνο πηγαίνανε κι ερχόταν στο Μοναστήρι, άλλοτε ως προσκυνητές, άλλοι ως περιηγητές, άλλοι ως περιεργοί. Τρώγαν, πίναν και κοιμόνταν δωρεάν. Άλλοι κάθονταν δύο και τέσσερες μέρες, άλλοι μια βδομάδα. Μερικοί μάλιστα, πολύ φτωχοί, που δεν είχαν στα σπίτια τους ούτε κρεβάτια ούτε σεντόνια, ούτε καρέκλες, κάθονταν με τις βδομάδες.

Αυτό ήταν το Μοναστήρι του Προυσού πριν το 1939, οπότε με την κήρυξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου έπεσε η καταστροφή με τα μούτρα και όπου πιάταγαν το πόδι τους οι Εθνικοσοσιαλιστές ρήμαζαν ο τόπος.

Ο Εθνικοσοσιαλισμός, το μεγάλο αίσχος του εικοστού αιώνα, η αναβίωση του Μεσαιωνισμού με πρωταγωνιστή τον Αδόλφο Χίτλερ, τον σύγχρονα Νέρωνα ο οποίος καμιά διαφορά δεν έχει στα έργα αλλά μόνο στο όνομα. Εκείνον τον λέγανε Νέρωνα της Ρώμης και τον σύγχρονο Νέρωνα Χίτλερ του Βερολίνου. Ο μεν πρώτος Νέρωνας ανέβηκε ψηλά στη Ρώμη και έδωσε εντολή στο στρατό να μην αφήσει ούτε γάτα να βγει έξω από τη Ρώμη και έπειτα έδωσε άλλη εντολή να βάλουν φωτιά και να κάψουν τη Ρώμη κι αυτός, το θηρίο το ανήμερο, έκανε γούστο πώς καίγον-

είδε αρκετά καλαμπόκια φραγμένα από τον έσθο και γύρισε όλο φούρκα κι όταν ο γέροντας γύρισε από το μαγαζί στο σπίτι τον έβαλε μπαραζ: «τί κάθισι μωρέ καϊμένα; ένας εξβούς μας τα θέρ'σι τα καλαμπόκια στον Αη Γιάν', δεν παίρν'ς του τ'φέκ' να πας να πυροβουλή'ς, να τουν σκιάζ'ς κάνε σαν δεν είσι άξιους να τουν σκοτώ'ς;».

Εκείνος ατάραχος της απάντησε αληγορικά «όπους ξέρ'ς γρηγιά, μένα του τ'φκι μ' δεν ρίχν' άλλο β,ρες κανέναν άλλον να σ' πυροβουλή'ς».

Δημ. Κοκκάλας

ταν ο κόσμος. Μήπως και ο Χίτλερ δεν έκανε το ίδιο; Με την μόνη διαφορά, αντί να ανέβει ψηλά στο Βερολίνο, μπήκε μέσα στην Καγγελαρία και έδωσε εντολή στον θηριώδη Χίτλερ να κάψει τα γυναικόπαιδα και αυτός έκανε γούστο (από την τηλεόραση) πώς καίγονται τα γυναικόπαιδα μέσα στα κρεματόρια. Δυστυχώς ο βιομηχανικός και τεχνοκρατικός πολιτισμός του αιώνα μας εις τον τομέα της ψυχικής προόδου του ανθρώπου ελάχιστα ψυχία πρόσφερε].

Ο πατήρ Παπακώστας ήτο χαρακτήρας πολύ δραστήριος, ενεργητικός, υπηροσειακός και θυμόσφοος. Ήτο ιδεώδης τραγουδιστής και καλλιφωνώτατος. Όταν έψελνε ή τραγουδούσε έπρεπε κανείς να έχει τέσσερα αυτιά για να τον ακούει. Εγώ έχω στην Θεσσαλονίκη μισά αιώνα και πλέον και από θρησκευτικότητα και περιέργεια γύρισα όλες τις εκκλησίες της Θεσσαλονίκης, της Αθήνας, της Λάρισας και πουθενά δεν βρήκα ένα παπά με το ύφος, το ήθος, την φωνή και την προσωπικότητα του Παπακώστα. Η παράδοση αναφέρει ότι ο Παπακώστας έκατσε κάμποσα χρόνια κοντά στον ηγούμενο θείο του στο Μοναστήρι. Ως γνωστόν, οι Λειτουργίες στο Άγιον Όρος και στα Μοναστήρια είναι του Μεγάλου Βασιλείου, βαρειές και θυαντιζής μορφής ενώ οι άλλες Λειτουργίες που γίνονται τις Κυριακές στις διάφορες εκκλησίες, είναι του Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

Το παλιό Μοναστήρι, κτίσμα του Μικροχωρίτη Ηγούμενου Ιερόθεου Δερματά(1880)

Ο Παπακώστας, επειδή πήγε πολύ νεαρός κοντά στο θείο του, πήρε το ύφος και την προσωπικότητα των μοναστηριακών Λειτουργιών. Η παράδοση αναφέρει ότι από το Μοναστήρι πήγε στην Ιερατική Σχολή της Άρτας, η οποία την εποχή εκείνη εφημιζετο ως η ανώτερη της Ελλάδος. Από τη Σχολή αυτή βγήκε παπάς και απευθείας ήλθε στο χωριό μας, ως παπάς του Μικρού Χωριού. Μόλις έφτασε στο χωριό μας νεαρός, όπως ήτο δραστήριος και φιλοπρόοδος, έστρεψε τον ζήλο του

και τις δραστηριότητές του για την πρόοδο και την αξιοποίηση του χωριού μας. Έκανε γενική επιθεώρηση όλα τα εξωκλήσια και στα περισσότερα έβαλε καμπανούλες, όπως έχει τώρα ο Αη Θανάσης και συμπλήρωσε όλες τις ελλείψεις των. Ο Αη Γιάννης ήταν σχεδόν εκκλησία ολόκληρη και τελειοποιημένη από τους κτήτοράς του και εσωτερικώς και εξωτερικώς, με μεγάλη καμπάνα, διότι στο παρακλήσι αυτό γινόταν το πανηγύρι του χωριού που άρχιζεν στις 28 Αυγούστου και τελείωνε στις 30 Αυγούστου το βράδυ. Το πανηγύρι εγένετο πανηγυρικότατο, έρχονταν πολλοί μουσαφισαίοι από τα γύρω χωριά καθώς και ψαλτάδες και παπάδες στην εκκλησία. Μόλις απολούσε η λειτουργία, έξω στην πλατεία του Αη Γιάννη το στρώναν στο χορό με τα νταούλια, τα βιολιά και τις καραμούζες. Έκαναν πρόχειρες ταβέρνες, καφενεία, μανάβικα όλα τα φρούτα και ζωντανά. Το μεσημέρι φεύγαν τα πάντα από την Αη Γιάννη και μεταφέρονταν στο χωριό, στην πλατεία του Χανιού, Το μεσημέρι μουσαφισαίοι και χωριανοί τρώγαν και ξάπλωναν και αναπαύονταν κάνα-δυο ώρες και μετά σηκώνονταν έπιναν τον καφέ τους και όλοι κατέβαιναν στο Χάνι στην πλατεία και εκεί χόρευαν, τραγουδούσαν και γλεντοκοπούσαν μέχρι το πρωί.

Μετά ο Παπακώστας έστρεφε όλον του το ενδιαφέρον και τις δραστηριότητές του για την εκκλησία του χωριού την Μεταμόρφωση του Σωτήρος, η οποία ήτο πολύ παλαιά αλλά και πολύ ιστορική.

(Η παράδοση μας αναφέρει, ότι όταν ο Μπότσαρης ξεκίνησε να πάει στο Κεφαλόβρυσσο να κτυπήσει τους δυο πασιάδες, τον Ντσαφέρ και το ν Σκοντρά πασιά με τη μέθοδο του Νυκτερινού αιφνιδιασμού, ήρθε με δυο συντρόφους στο Μικρό Χωριό τα μεσάνυχτα. Χτύπησε την πόρτα του καντηλιανάφτη, ζήτησε τα κλειδιά της εκκλησίας, την άνοιξε, μπήκε μέσα με τους συντρόφους του, άναψε κερί, προσευχήθηκε και ύστερα τράβηξαν για το Μοναστήρι του Προυσού, που ήταν άρρωστος από χτυπιό ο Γεώργιος Καραϊσκάκης. Ο Μάρκος Μπότσαρης πήγε να τον συμβουλευθεί και να πάρει τη γνώμη του για τη νυκτερινή επίθεση. Αλλά ο Καραϊσκάκης απέκρουσε τη γνώμη αυτή της επίθεσης και του λέγει: «Μάρκο, της νύκτας τη δουλειά τη βλέπ' η μέρα και γελά». Αλλά ο Μάρκος ως περήφανος Σουλιώτης και εγωστής δεν τον άκουσε και έπαθε ό,τι έπαθε. Οι σύντροφοί του το άλλο βράδυ, αφού τον έφεραν στο Μικρό Χωριό, που το κατοικούσαν πολλοί Σουλιώτες, τον πήγαν σκοτωμένο στον Προυσό και τον ξάπλωσαν στο μικρό εκκλησάκι του Μοναστηριού. Ο Καραϊσκάκης, όταν ξύπνησε, που ήταν άρρωστος και τόμαθε, ταράχθηκε και λυπήθηκε πολύ και τρελλίζοντας σιγά-σιγά και κλαίγοντας, τον ασπάσθηκε λέγοντας: «'Αϊντε ορέ Μάρκο, μακάρι κι εγώ σαν εσένα να πεθάνω»).

Ο Παπακώστας σηκώθηκε και πήγε μόνος του για τον έρανο στην Κωνσταντινούπολη. Το πρόσωπο είναι σπαθί, λέγει η παροιμία. Η Κωνσταντινούπολη την εποχή εκείνη ήτο και καλύτερη από την Αμερική, οι χωριανοί μας και συμπατριώτες μας ήταν σχεδόν όλοι πλούσιοι, είχαν τις καλύτερες δουλειές στα καλύτερα μέρη. Ήσαν μεγαλομπασαλίδες, έμποροι, διωτέχνες, εργοστασιάρχες. Από τες Κορσιχάδες ήταν εργοστασιάρχης Μακαρονολοπίας, από το Μεγάλο Χωριό ο Γεώργιος Νικολόπουλος, και εφοπλιστές με βαπόρια οι Σιδεράδες από το χωριό μας. Ήτο η εποχή των παχέων αγελάδων. Ο αδελφός μου ο Θανάσης, ήτο τότες στους Αδελφούς

Δημήτρη και Θωμά Παναγιώτου που είχαν στα Τατάβλα το μεγαλύτερο εμποροπαντοπωλείο. Στα Τατάβλα την εποχή εκείνη κάθονταν όλοι Έλληνες χριστιανοί. Οι χωριανοί μας, καθώς και συμπατριώτες μας, χάρηκαν πάρα πολύ με τον ερχομό και το σκοπό για τον οποίο έρχεται στην Πόλη ο Παπακώστας. Στην Κωνσταντινούπολη τον είχαν σκούσει από φήμη τι παπάς ήταν, τόσοι δε ήτο η εκτίμησι και η αγάπη, που πολλοί όταν έμειναν πως έρχεται, κλείσαν τα μαγαζιά τους και πήγαν να τον υποδεχθούν στο βαπόρι, Την υποδοχή που του κάναν στο βαπόρι όταν ήλθε! Και στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στα Τατάβλα, όταν λειτούργησε και είδε ο κόσμος την λειτουργία και άκουσε τη φωνή του, ήταν αποθεωτική.

Όταν πήγε να δει την Αγία Σοφία, δεν πήγε μόνος του αλλά τον ακολούθησαν πολλοί χωριανοί και συμπατριώτες και όλοι τους κοίταζαν ποιός θα τον πρωτοπάρει στο σπίτι του μουσαφίρη και ποιός θα τον πρωτογυρίσει στα αξιοθέατα μέρη της Πόλης. Τόση δε ήταν η ευχαρίστηση και η περιφάνεια των χωριανών μας για τον παπά τους, που κανόνισαν να κάμει και μια λειτουργία ο Παπακώστας στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στα Τατάβλα. Στη λειτουργία αυτή κάλεσαν και πελάτες από τα μαγαζιά τους. Στην εκκλησία δε έγινε τέτοιος πανζουρλισμός ποιός να τον πρωτακούσει και ποιός να τον πρωτοιδεί. Το γεγονός δε αυτό της λειτουργίας στον Άγιο Δημήτριο έφθασε μέχρι τα αυτιά του Πατριάρχη Ιωακείμ του βου, ο οποίος τον κάλεσε στο Πατριαρχείο και αφού τον ερώτησε για τον σκοπό τον οποίο ήλθε στην Κωνσταντινούπολη, τον έβαλε και έκανε μια λειτουργία στο Πατριαρχείο. Μετά τη λειτουργία του πρότεινε να τον κάνει παπά του Πατριαρχείου και όταν ο Παπακώστας τον απάντησε: «Παναγιώτατε, εγώ είμαι από πολύ μακρινό μέρος και με πολυμελή οικογένεια», τότε του απαντά ο Πατριάρχης «να φέρεις την οικογένειά σου στην Κωνσταντινούπολη και κατοικία θα σου διαθέσει το Πατριαρχείον δωρεάν». Τότε ο Παπακώστας απάντησε πάλι: «Παναγιώτατε σας ευχαριστώ εγκαρδίως για την τιμητική και μεγάλην σας προσφορά, αλλά εγώ δεν μπορώ να εγκαταλείψω την ιδιαίτερα μου πατρίδα και το ποίμνιόν μου, διότι έχω υποχρεώσεις». Τότε ο Πατριάρχης τον συνεχάρη για την απάντηση και του ευχήθηκε, Η αγάπη του προς το χωριό και το ποίμνιό του, ο συναίσθηματικός του κόσμος με τα παραδοσιακά αθάνατα τραγούδια της «Αγλαίας», της «Διαμαντούλας», της «Ζαχαρούλας» σύμβολα της γυναικείας ρομελιώτικης λεβεντιάς, ηθικής και αξιοπρέπειας, όλα αυτά τον τράβηξαν σαν μαγνήτης από την τιμητική θέση που του πρόσφερε ο Πατριάρχης.

Στην Πόλη έκατσε ένα μήνα και τα χρήματα που μάζεψε από τον έρανο τα ετοποθέτησε στην Εθνικήν Τράπεζα της Ελλάδος για λογαριασμό της εκκλησίας της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, τα οποία ετοχίοζντο μέχρι την μέρα που άρχισε η ανοικοδόμησι της νέας εκκλησίας. Μετά πήγε πάλι στο χωριό και τις φθονοπορινές δροσερές και φεγγαρόλουστες αυγές, η ώρα τέσσερες το πρωί, γέροντες και νέους, γριές και κοπέλλες τους συγκέντρωνε στο Χάνι από την πλατεία της παλιάς εκκλησίας μέχρι του Κομπορόζου το μαγαζί και του Φαλή το σπίτι, τους έβαζε σε παράταξη με τα ζώα τους και πρώτος αυτός καθαλάριζε το μουλάρι του με μαξιμένα τα ράσα του και φορώντας το καλογεριζό καπέλο ξεκινούσαν όλοι για το λόγγο

να μαζέψουν ξύλα. Μόλις δε η συνοδεία έφθανε στον Άγιο Θανάση, ο Παπακώστας άρχισε να τραγουδά την «Αγλαία» και τον ακολουθούσαν και οι γυναίκες. Η μικτή φωνή και μελωδία ανδρών και γυναικών δημιουργούσε μια νοσταλγία και γοητής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, τα οποία ετοχίζοντο μέχρι την μέρα που άρχισε

Μια συνεφιασμένη και βροχερή πρωινή Κυριακή που δεξιός ψάλτης ήτο ο μπαρμπα - Θεοδόσης Γιουβάνης, έψελνε το Τροπάριο της Παναγίας που αρχίζει: «Εκ Σου γαρ ανέτειλεν ο ήλιος της δικαιοσύνης». Αλλά ο μπαρμπα - Θεοδόσης εκεί που γύριζε τα φύλλα του Τυπικού, κατά λάθος γύρισε το φύλλο που λέγει: «Ο ήλιος εβασίλευσεν ευτρέπειαν ενεδύσατο», ο πατήρ Παπακώστας αμέσως στη στιγμή φωνάζει από μέσα από το ιερό: Βλογημένε, βλογημένε, άνοιξε τα γκαθά σου να ιδής τί γράφει το Τυπικό, ο ήλιος ακόμα δεν ανέτειλε, εσύ τον βασίλευες!». Κόκκαλο ο μπαρμπα - Θεοδόσης. Πιτέται ο Παπακώστας στο ψαλτήρι και ψέλνει μόνος του το Τροπάριο της Παναγίας. Ήτο πολύ τυπικός, υπηρεσιακός και νευρικός.

Ο Πατριάρχης Ιωακείμ Γ΄

Ο Παπακώστας με την οικογένειά του

Ο πατέρας μου Στέλιος ήτο φραγαγοράφτης την εποχή εκείνη, γύρω στα 1908, και ο Σταύρος Κομπορόζος τσαγγάρης, Καθότανε ο μεν πατέρας μου στον απάνω μαχαλά του χωριού μας ο δε Σταύρος στον κάτω μαχαλά. Και οι δυό δε ήσαν πολύ θερακλήδες στο τραγούδι, ο μεν πατέρας μου το πρωί μαζί με το ψαλίδη και το θελόνη έπιγανε και το τραγούδι της Διαμαντούλας. Επίσης και ο Σταύρος μαζί με το τσαγγαριλίκη του πρωί έπιγανε και το τραγούδι της Ζαχαρούλας, ήταν δε και οι δυό ψάλτες στην εκκλησία, ο μεν πατέρας μου δεξιός, ο δε Σταύρος αριστερός.

Μια Κυριακή που ο ήχος της εκκλησίας ήταν πλάγιος του πρώτου, αυτοί τον χάσαν και τον γυρίσαν σε πλάγιο του τέταρτου. Αμέσως ο Παπακώστας τους φωνάζει από το ιερό: «Βλογημένοι, βλογημένοι, τί κάνετε τώρα; Στο ψαλτήρη ψέλνετε ή τραγουδάτε ο ένας τη Διαμαντούλα και ο άλλος τη Ζαχαρούλα;». Και πετυγιάται αμέσως και στον ένα και στον άλλο και τους έβαλε στη θέση τους, διότι ήτο και άριστος γνώστης της θυζαντινής μουσικής.

Ο θείος μου Χαράλαμπος Ζορμπαλάς ήτο το 1919 ογδόντα περίπου χρονών,

αλλά όμως γερός και πολιτισμένος άνθρωπος, έκανε πολλά χρόνια στην Κωνσταντινούπολη και δεινός συζητητής. Όταν συζητούσε η γλώσσα του πήγαινε σαν ραπτομηχανή Σίγγερ. Είχε όμως ένα ιδίωμα στη συζήτησή του επάνω να μεταχειρίζεται πολύ τη λέξη «να σου ορίσω», όπως πολλοί άνθρωποι μεταχειρίζονται τη λέξη «το λοιπόν», άλλος «χρυσέ μου», άλλος «αγαπητέ», άλλος «πικρέ μου» και ούτω καθ' εξής. Ο μπαρμπα - Χαράλαμπος όταν ήτο νεώτερος τη λέξη αυτή την έλεγε διακεκομμένη και έπαιρνε το πραγματικό της νόημα. Όταν όμως γέρασε πολύ την έλεγε συρτή, έχανε το νόημά της, μεταφραζόταν σε δημοτική και εννοούσε να σου-ρίσω ή να σφυρίζω. Ο πάτερ Παπακώστας κάε μέρα έβγαινε στον καφεéné, έπινε τον καφέ του, ρέμβαζε κανά δυό ώρες κι έπειτα έκανε βόλτα μέχρι το μπακάλικο του Κομπορόζου. Μετά γύριζε κι έκανε στάση στα μαγαζιά πότε στο μπακάλικο του Δημήτρη Ζορμπαλά, πότε στου Γεωργούλα. Μια μέρα ο πάτερ Παπακώστας, που ήταν στο μπακάλικο του Ζορμπαλά, να εκείνη τη στιγμή και ο μπαρμπα - Χαράλαμπος ήρθε, γιατί ήταν στενός συγγενής και περνούσε τακτικά. Αρχισαν τη συζήτηση με τον παπά. Για μια στιγμή ο Παπακώστας έχασε την υπομονή του και θυμωμένος γυρίζει και του λέγει: «Α, κατ' ανέμ' θλογημένε, θα συζητήσουμε τώρα ή θα σφυρίζουμε, Άμα θέλεις να σφυρίζεις τράβα κια κατά το Νουκουλό και σφύρα μέχρι το θράδυ».

Αυτός ήτο ο πατήρ Παπακώστας, πρόσφερε πολλά στην υπόθεση της ανοικοδόμησης της νέας εκκλησίας μας και την ποιμαντορία του χωριού μας. Εγνώρισε δόξες και τιμές στη ζωή του για την αξία του και την αξιοπρέπειά του, εις όλους τους τομείς της κοινωνικής του ζωής και ετίμησε το χωριό μας και την πατρίδα μας όχι μόνο μέσα αλλά και έξω από τα σύνορά της.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του.

Δημήτριος Ντελής
Θεσσαλονίκη

Ο Ι. Ν. της Παναγίας Προυσιώτισσας

Η ΑΠΟΚΡΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Κάθε χρόνο, την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς, επισκέπτονται το Χωριό μας αρκετοί χωριανοί, που ζούνε στις πόλεις, και ακόμη περισσότεροι ξένοι. Είναι μια ευκαιρία, αφού υπάρχει και η αργία της Καθαρής Δευτέρας, να ζήσουν δυο-τρεις μέρες στον καθαρό αέρα, μέσα στα δάση με τα όμορφα έλατα ή τις κάτασπρες από χιόνι πανύψηλες κορφές των βουνών μας.

Όμως πέρα απ' αυτά τους περιμένει ακόμη μια ευχάριστη έκπληξη:

Το αποκριάτικο γλέντι του χωριού μας.

Από νωρίς τ' απόγευμα ομάδες από μικρά παιδιά και γυρνάνε στους δρόμους του χωριού μασκαρεμένα με τις γουστόζικες αυτοσχέδιες φορεσιές τους, που στο διάβα τους σκορπάνε το γέλιο και το κέφι. Το κέφι που παρασύρει και τους μεγαλύτερους, ακόμη και τους ηλικιωμένους, να κάνουν το ίδιο και να καταλήγουν όλοι μαζί, μικροί και μεγάλοι, ξένοι και ντόπιοι, στα μαγαζιά του χωριού ή στο ξενοδοχείο, αρχίζοντας ένα γλέντι που τις περισσότερες φορές κρατάει μέχρι το πρωί.

Τα τελευταία δυο χρόνια συμμετέχει το χωριό μας με άσμα και μασκαρεμένους και στο Καρναβάλι του Καρπενησιού. Νωρίς τ' απόγευμα αρχίζει η παρέλαση των αρμάτων και των μασκαρεμένων που καταλήγει στην κεντρική πλατεία του Καρπενησιού με χορούς και μπόλιζο κέφι. Τόσος είναι το κέφι, που το γλέντι δεν το σταματάει ούτε το τσουχερό κρύο, ούτε το χιονόνερο που πέφτει, όπως έπεφτε φέτος. Συνεχίζεται μέχρι να θραδιάσει και τότε σκορπίζουν μασκαρεμένοι και θεατές στα ξενοδοχεία και τις ταβέρνες για να τελειώσει η ημέρα με γερό φαγοπότι.

Πέρσι το άσμα του χωριού μας πήρε το τρίτο βραβείο. Σατιριζε τις συνεχείς και πολυήμερες διακοπές της τηλεόρασης. Να μια χαριτωμένη επιγραφή που υπήρχε στο άσμα:

«Της ποταμιάς το Καρναβάλι είναι το τηλεοπτικό μας χάλι».

Φέτος πήρε το δεύτερο βραβείο. Είχε σα θέμα τη ρύπανση από τα σκουπίδια που πετάμε στα ρέματα και στο ποτάμι. Έξυπνη ήταν μια παράσταση που είχε, και παρουσίαζε τις πέστροφες μέσα στο ποτάμι ανάμεσα σε σκουπίδια, σε νάυλον σακούλες και κονσερβοκούτια να ...λένε με απόγνωση:

«Καλύτερα στο τηγάκι παρά στο ποτάμι».

Συγχαρητήρια στον Πρόεδρό μας κ. Γιάννη Τσούφρα και στους νέους και τις νέες που αποτελούσαν τον πυρήνα του νοσύστατου Εκπολιτιστικού Συλλόγου Κατοίκων Μικρού και Μεγάλου Χωριού, που δούλεψαν με κέφι και γούστο και είχαν την ωραία έμπνευση να συμμετάσχουν στο Καρναβάλι του Καρπενησιού και να προβάλλουν τα χωριά μας με την πετυχημένη και κεφάτη παρουσία τους.

Θ. Ι. ΚΕΡΑΝΗΣ

Ο ΝΕΟΠΛΟΥΤΟΣ

Οί όπωσδήποτε εϋημεροϋντες άπροόπτως, ή και διά σκληρᾶς έργασίας, διαιροϋνται εις δύο τάξεις. Εις τούς μη άφησαντας τό χρῆμα νά τούς κτυπήσει στό κεφάλι, και εις τούς άφηνιαζομένους από τήν άλλαγήν, και ξιφουλκούντας ώς Δόν Κιχῶται.

Μία από τās πρώτας φροντίδας, τών τῆς δευτέρας κατηγορίας είναι νά μη καταδέχωνται. Παλαιοί φίλοι, παλαιά κοινωνικά γνωριμία διαγράφονται από τόν πίνακα τών έξετάσεων και άντ' αυτών ποζάρει ένας σπαθοφόρος άπειλών θρόνους και καθεστῶτα.

Ό νεόπλουτος δέν άντιλαμβάνεται ότι ό άνθρωπος χρειάζεται πολλά πράγματα: έκτός από τὰ άργύρια, χρειάζεται μετριοφροσύνην, εϋγενή συμπεριφοράν, αίσθημα συμπόνιας, επίγνωσιν προορισμοϋ, και τό κυριώτερον αυτό πού λέγει ή 'Αγία Γραφή και έπιβεβαιώνει ή πείρα τών αιώνων «πλούσιοι έπώχυσαν και έπεινασαν» και έν συνεχεία τό «καθήλε δυνάστας από θρόνους αυτών, ύψωσε ταπεινούς, πεινῶντας ένέπλησεν αγαθῶν και πλουτοϋντας εξαπέστειλε κενούς».

Τὰ όποια αγαθά γαλήνη ψυχῆς, ύπόληψις, άλληλεγγύη, δέν εξαγοράζονται μέ σκωρία, έστω και άν ή σκωρία αυτή εξασφαλιζει χλιδόν και ψευτοεπίδειξιν.

Ό νεόπλουτος στερείται φρονήσεως. 'Η πείρα τών αιώνων μᾶς λέγει τὰ έγκόσμια είναι άσταθῆ. Δέν είναι σταθερά τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς, σάλος και κλονισμός και μεταβολή χαρακτηρίζει και τήν εϋτυχίαν και τήν δυστυχίαν, ομοιάζουν τὰ κύματα πού κτυποϋν επάνω στό Γιβραλτάρ.

Δηλαδή, ό τιμωρός τῆς άφρόνου υπερηφανείας παραμένει αλόνητος.

Καθημερινῶς παρατηροϋμεν πτώσεις, πτώσεις μεγιστάνων τοϋ πλούτου, ήγεμόνων, αυτοκρατοριῶν. 'Η έπαρσις, ή υπερηφάνεια δέν διαρκεί επί πολύ. Και άλλοιμονον εις τόν μη προβλέποντα τήν μεταβολήν, τήν πτώσιν, τήν έγκατάλειψιν! Διότι εις μάτην ό πεπτωκός, ό ψευδοϋπερήφανος θά αναζητήσει τούς φίλους, τούς όποιους περιφρόνησε, όταν είχε πάρει τόν άμανέ πολύ ύψηλά.

'Η πείρα τών αιώνων μᾶς διδάσκει τήν άποφυγήν τῆς ύπεροψίας. Τό τριζούδι άπροόπτως μεταβάλλεται εις θρήνον. Σοφός ό Αϊσωπος, όστις μᾶς παρουσιάζει τόν τέττηγα άδοντα (άρεμινάως) τό καλοκαιρι και θνήσκοντα εκ πείνης τόν χειμῶνα. "Αδελον τό μέλλον, άκαριαία ή μεταβολή, εϋκολον τό χρέμινισμα, και περισσότερον θορυβῶδες ό γδοϋπος, όταν ή πτώσις έπέρχεται από ύψος.

«τῆ ταπεινώσει τὰ ύψηλά, τῆ πτωχείᾳ τὰ πλούσια».

B. Κομματάς

απο τη σκοπια της αδελφοτητας:

Προβλήματα, Δράση, Σχόλια

Εκδήλωση προς τιμήν των Ευρυτάνων της Αμερικής

Η Αδελφότητα κατέστησε γνωστό προς την Οργανωτική Επιτροπή του 46ου Συνεδρίου των Ευρυτάνων Αμερικής «ΒΕΛΟΥ-ΧΙ» ότι θα δεξιωθεί τους ομογενείς συνέδρους, στο Παλιό Χωριό, κάτω από τον πλάτανο, στη θαλπωρή του ξενοδοχείου, για την ανέγερση του οποίου πολλοί Ευρυτάνες της Αμερικής συνέβαλαν με τον όβολό τους, όπως γράψαμε σε προηγούμενο τεύχος. Θάνατι μια πράξη οφειλομένης τιμής εκ μέρους των Μικροχωριτών προς επωνύμους και ανωνύμους ευεργέτες του. Η εκδήλωση προγραμματίζεται για την πρώτη εβδομάδα του Ιουλίου 1986.

Θερινή Συνέλευση

Συνεστίαση 15)8)1985

Η καθιερωμένη θερινή συνεστίαση της Αδελφότητας έγινε στις 15.8.85 στο ξενοδοχείο ΜΟΤΕΛ ΕΛΛΑΣ, όπου παρεκάθησαν πάρα πολλοί χωριανοί και ξένοι. Την Αδελφότητα συνέδραμαν στην οργάνωση της συνεστίας ο καθηγητής κ. Γ. Τσατσαράγκος και ο κ. Βασιλείος Μίχος, τους οποίους και ευχαριστούμε καθώς και τον νέο ξενοδόχο κ. Θόδωρο Μπούρα, για την άφογη περιποίηση. Σύντομο χαιρετισμό απήθυσε ο παλαίμαχος Πρόεδρος και Γεν. Γραμματέας της Αδελφότητας κ. Γιώργος Δημόπουλος με τα παρακάτω λόγια:

«Αγαπητοί συγχωριανοί, αγαπητοί φίλοι, επισκέπται του χωριού μας. Εκ μέρους της Αδελφότητας Μικροχωριτών σας καλωσορίζω στη συνεστίαση μας αυτή που το μέγεθός της πιστοποιεί τη συνεννόηση και την αγάπη που επικρατεί στο χωριό μας. Πιστεύω ότι με την οργάνωση και το ενδιαφέρον του ξενοδόχου μας το δείπνον θα είναι ευχάριστο και ότι υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για να επακολουθήσει γλέντι τρικούβεργο.

Πρέπει να προσθέσω ότι ο Πρόεδρος της Αδελφότητός μας σύμβουλος του Υπουργείου Συντονισμού Μένιος Κουτσούκης, δεν παρευρίσκεται διότι κατ' εντολήν του Υπουργείου επήγε στην Αμερική για

θέματα που σχετίζονται με τον ΟΗΕ».

Πληροφορούμαστε ότι λίγες μέρες αργότερα έγινε άλλη συνεστίαση στο παλαιό ξενοδοχείο που διευθύνει τώρα ο κ. Μπαλωμένος και ότι τα χρήματα που μαζεύτηκαν διατέθηκαν για τον καθαρισμό και συντήρηση των αυλακίων στον παλαιό οικισμό.

Στον Αη - Σώστη του Αγίου Σώζοντος

Σε μικρό φθινοπωριάτικο πανηγυράκι αρχίζει να καθιερώνεται η γιορτή του Αη - Σώζοντος που εγκαινιάσθηκε από πέρυσι με πρωτοβουλία του ιερέα μας κ. Νικολάου Αζακά. Φέτος είχαν όλοι τις προμήθειές τους, πίττες, ψητά, κοασί και γλέντησαν ως το βράδυ. Όσοι μπορούν λοιπόν ας παρατείνουν τις θερινές διακοπές τους ως τις 7 του Σεπτεμβρίου.

Οι πόρτες της Μεταμόρφωσης

Χάρης σε ευγενή δωρεά του κ. Κων)νου Πριόβολου πληροφορούμαστε, ότι βάφθηκαν κι επιδιορθώθηκαν οι μεγάλες πόρτες της Μεταμόρφωσης, που το χρώμα τους με τον καιρό είχε αλλοιωθεί. Ο κ. Πριόβολος θα είναι πάλι στο χωριό, κοντά μας, το καλοκαίρι. Η Μεταμόρφωση θα ηχήσει πάλι από την μελωδική του φωνή στο δεξιό ψαλτήρι.

Ακολουθώντας τον ρυθμό της πόλης:

παρπενήσι — Μικρό Χωριό — Ι. Μονή Προυσού — Τριπόταμος — Κορουσάδες — Βήνιανη

Με κυριότερους σταθμούς τις παραπάνω τοποθεσίες είδαμε στην Τηλεόραση της ΕΡΤ 1 στις 14.12.85 ένα οδοιπορικό, που μας έδωσε φρέσκες εικόνες και σκάλισε παλιές αναμνήσεις από πρόσωπα και πράγματα της φτωχής Ευρυτανίας. Το οδοιπορικό προλόγισε ο Πρόεδρος της Πανευρυτανικής κ. Παν. Κώστοπαναγιώτης. Ο ίδιος επίσης παρουσίασε την δράση του «Βελουχιού» της Αμερικής από το Ραδιόφωνο, με την ευκαιρία της θράβευσης του ιστορικού Συλλόγου από την Ακαδημία Α-

θηνών για την πλούσια πατριωτική, φιλανθρωπική και εθνοφελή δράση της από το 1943 που ιδρύθηκε ως σήμερα.

Το Μικρό χωριό στην Αντίσταση

Πιο κοντά στο χωριό μας και την εξίστρωση των παθών του και της αντιστασιακής του δράσης στάθηκε η κ. Ναυσικά Παπαδάκη (Φλέγγα) σε ανάλογο πρόγραμμα της Τηλεόρασης. Σε εκπομπή που ήταν αφιερωμένη στην αντιστασιακή Ευρυτανία (με εικόνες, πρόσωπα και ανάλογες αφηγήσεις), η κ. Παπαδάκη με ξεχωριστή ενάργεια και ευφράδεια ζωντάνεψε εικόνες από τη δράση της νεολαίας του χωριού μας, την μάχη του Μικρού Χωριού (18.12.1942), το τραγούδι του Άρη, που έγραψε η ίδια, το ίδιο εκείνο θράδυ, την οργάνωση συσσιτίων, την συμμετοχή της γυναίκας στην Αντίσταση κ.ά.

Με εύλογη συγκίνηση οι Μικροχωρίτες απήλυσαν μερικές ιστορικές στιγμές του χωριού τους. Σε άλλη παράλληλα εκπομπή με τον φωτογράφο της Αντίστασης Σπύρο Μελετζή, απήλυσαν παλιές εικόνες - κειμήλια του Μικρού Χωριού.

Παράταση διαγωνισμού

Υπενθυμίζουμε ότι ο διαγωνισμός που προκήρυξε η Αδελφότητά μας για την συγγραφή έκθεσης με θέμα «Το Μικρό Χωριό κι οι ξενητεμένοι του» παρατείνεται για ένα εξάμηνο προκειμένου να υπάρξει συμμετοχή και από Μικροχωρίτες μαθητές του Λυκείου. Η απονομή των βραβείων τοποθετείται στα μέσα του καλοκαιριού και θα γίνει σε ειδική τελετή στο χωριό.

Το μνημείο της κατολίωσης

Μέσα στον Απρίλη 1986 προγραμματίστηκε η ανέγερση του «Μνημείου της Κατολίωσης». Όπως είχε αναγγελθεί, την δαπάνη ανέγερσης είχε την ευγενή καλωσύνη να αναλάβει ο συγχωριανός μας κ. Σταύρος Ν. Κοντογιάννης, που ζει και εργάζεται στην Αυστραλία. Ήδη το σχέδιο

του μνημείου, όπως αναγράφεται σε άλλη στήλη, φιλοτεχνήθηκε από την αδελφή του κ. Κοντογιάννη δεσποινίδα Άρτεμι Βαρβιτσιώτη και το έργο υπό την επίβλεψη της θα κατασκευάσει ο συγχωριανός μας τεχνίτης κ. Π. Κοντογιάννης. Στο μεταξύ πρόσφατα οι αδελφοί Μαστρογεωργόπουλοι με γράμμα μας εγνώρισαν την επιθυμία τους να συμβάλουν στην ανέγερση του Μνημείου και προς τον σκοπό αυτό απέστειλαν χίλια δολάρια ΗΠΑ.

Ευελπιστούμε το έργο να ολοκληρωθεί σύντομα και τα αποκαλυπτήρια να γίνουν μέσα στο καλοκαίρι, οπότε θα γίνει Παν-Μικροχωρίτικο Μνημόσυνο για τα θύματα της κατολίωσης.

Έργα στο χωριό μας

Σε δυο λαϊκές Συνελεύσεις που έγιναν στο χωριό το περασμένο καλοκαίρι αποφασίσθηκαν και ιεραρχήθηκαν τα παρακάτω έργα που στη συνέχεια προτάθηκαν στη Νομαρχία για το Πρόγραμμα του 1986. Αυτά είναι:

- Στο νέο οικισμό
1. Συνέχιση τοιμεντότρωσης εσωτερικών δρόμων.
 2. Αποπεράτωση πλατείας.
 3. Επέκταση, βελτίωση αποχετευτικού δικτύου.
 4. Διαμόρφωση χώρου Ξενώνος, κιγλιδώματα κ.λπ.
 5. Βελτίωση χώρου νεκροταφείου.
 6. Διάνοιξη αγροτικού δρόμου από Ησυχαστήριο ως Τσαπουρνιά.
 7. Κατασκευή παιδικής χαράς.
 8. Διαμόρφωση χώρου πρασίνου στο κάτω μέρος του χωριού.

Στον παλαιό οικισμό

1. Αποχέτευση πηγών της πλατείας.
2. Ανακαίνιση, επέκταση παλαιού Ξενώνα.
3. Φωτοδότηση δρόμου παλαιού - νέου οικισμού.
4. Διαμόρφωση - δενδροφύτευση χώρου κατολίωσης.
5. Κατασκευή εσωτερικού δικτύου δρόμων.
6. Προστατευτικός περιφερειακός δρόμος στην κορυφή του χωριού (Αη - Θανάσης - Νικολού).

ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΖΩΗΣ

Σε μια ομαλή θουνοπλαγιά γεννήθηκα μια μέρα
κάτω απ' τον ίσκιο πουρναριάς φύτρωσα σαν κρινάκι
μαζί με τ' αγρολούλουδα την άνοιξη του Μάρτη.
Μέσ' στις χαρές μεγάλωσα του λόγγου και τ' αγέρα
κι η φύση στάθηκε αδερφή και μάνα και πατέρας
κι ο ήλιος μου δασκάλεψε τα μυστικά του κόσμου.
Με θρέψαν οι διαλογισμοί κι οι στοχασμοί κι οι σκέψεις,
σαν τα θουνά ταξίδευαν με στο γαλάζιο φόντο,
και σβύνονταν τα σύνεφα στου ορίζοντα τα μάκρη.
Μου ανιστορούσε η θάλασσα για τις γενιές που φύγαν.
Οι άνεμοι προφήτευαν για τις γενιές που θάρθουν.
Η εκκλησιά της Κοίμησης κοίμιζε τα όνειρά μου.
Τα κυπαρίσσια πούγερναν στο φύσημα του ανέμου
μέσ' στης νυχτιάς την αγκαλιά μου φούντωναν τους φόβους
και τα εξωκκλήσια θέριευαν θρησκευτικές αγάπες.
Τ' αηδόνια μέσ' στις ρεματιές μούμαθαν το τραγούδι.
Τις αλλαγές των εποχών μούμαθαν χελιδόνια.
Οι σταυραετοί μου μάθανε στους πόθους να ανεβαίνω.
Οι μέλισσες μ' υπομονή μ' έμαθαν να δουλεύω.
Το δάσος με τις σφενταμιές μούδωσε τις ελπίδες
και τα θουνά τη θέληση μου πρόσφεραν περίσσια.
Η φύση με δασκάλεψε το γνήσιο φέρσιμό μου.
Κι ένοιωσα θράχος δυνατός με δύναμη μεγάλη
και τις αλήθειες της ζωής καλά τις είχα μάθει.

Π. Ξενούλη - Λολώνη

απο το χωρο της Ευρυτανίας και της Ρούμελης

Σύσκεψη Ευρυτανικών Συλλόγων

Η Νομάρχης Ευρυτανίας κ. Αναστασία Κανελλοπούλου προήδρευσε σε σύσκεψη εκπροσώπων των Ευρυτάνων των Αθηνών και της Στερεάς Ελλάδας. Ο Πρόεδρος της Πανευρυτανικής Ένωσης κ. Κωστοπαναγιώτης με εμπειριστατωμένη εισήγησή του ανέλυσε τις δυνατότητες ανάπτυξης της Ευρυτανίας στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας, βιοτεχνίας, τουρισμού δασών κλπ. Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στην πολιτιστική και πνευματική αναβάθμιση της Ευρυτανίας. Προς την κατεύθυνση αυτή τόνισε την ανάγκη ανασκαφών σε χώρους που έχουν αρχαιολογικό ενδιαφέρον, την διατήρηση της παραδοσιακής ομορφιάς και ίδρυσης πολιτιστικών κέντρων με την μέριμνα των Συλλόγων, κάνοντας χρήση των σχολικών κτιρίων που δεν λειτουργούν.

Με αφορμή την τελευταία πρόταση του Προέδρου της Πανευρυτανικής θα πρέπει να θυμίσουμε, ότι η Αδελφότητα Μικροχωριτών ήταν ο πρώτος Ευρυτανικός Σύλλογος που μετέτρεψε το παλιό σχολείο σε πνευματική στέγη, με βιβλιοθήκη, μουσείο, αίθουσα ενθυμημάτων Εθνικής Αντίστασης κλπ. Όλοι οι επισκέπτες τα θαυμάζουν και εκφράζουν προφορικά και γραπτά τα συγχαρητήριά τους. Ποιά ήταν όμως η μέχρι τώρα συμπεριφορά του κράτους στην προσπάθειά αυτή; Δυστυχώς ανύπαρκτη. Εμείς όμως περιμένουμε ότι οι εκπρόσωποι της πολιτείας θα θελήσουν κάποτε αν όχι να τιμήσουν τουλάχιστο να ενισχύσουν έμπρακτα μια τέτοια προσπάθεια, ώστε να ενθαρρυνθούν κι άλλοι να βαδίσουν στ' αχνάρια της και να υλοποιηθεί έτσι η πρόταση του κ. Προέδρου της Πανευρυτανικής Ένωσης.

Εγκύκλιος της Ι. Μητροπόλεως Καρπενησίου

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Νικόλαος κυκλοφόρησε την υπ' αριθ. πρωτ. 341)25.9.85 εγκύκλιο με την οποία επισημαίνει πόσο επικίνδυνη για την ορθόδοξη πίστη μας και την Εκκλησία είναι η χιλιαστική αίρεση που εκπορεύτηκε από το Μπρούκλιν της Αμερικής και διαδόθηκε σ' όλο τον κόσμο χάρις στον Ρωσοεβραίο έμπορο Κ. Ράσελ. Ο Σεβασμιώτατος αφού αναλύει τον τρόπο των χιλια-

στών στην χώρα μας καταλήγει με τούτα τα παραινετικά λόγια:

«Αδελφοί μου Χριστιανοί,

Σαν επίσκοπος της Εκκλησίας σας ενημερώνω υπεύθυνα με πολλή αγάπη και απλότητα και σας παρακαλώ ν' αντισταθήτε με κάθε τρόπο στη μανία της χιλιαστικής προπαγάνδας, που οργιάζει στην πατρίδα μας, τη χώρα που ανέδειξε τόσους Αγίους και ποτίσθηκε με τόσο αίμα των ευσεβών προγόνων μας, για να μείνει ελεύθερη και να λατρεύει τον αληθινό Θεό. Έχουμε χρέος σαν Χριστιανοί και σαν Έλληνες να κρατήσωμε ανόθευτη την ορθόδοξη πίστη μας και ελεύθερη την πατρίδα μας. Η ευθύνη γι' αυτό το έργο ανήκει σε όλους μας».

Πρωτοχρονιάτικο μήνυμα της Νομάρχισσας Ευρυτανίας κ. Α. Κανελλοπούλου

Στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμά της η νέα Νομάρχης Ευρυτανίας κ. Αναστασία Κανελλοπούλου, μαζί με τις ευχές της προς όλους τους Ευρυτάνες για υγεία, ευτυχία και χαρά τονίζει ότι «οι δυσκολίες που προέρχονται απ' την παγκόσμια πολιτική συγκυρία και βάζουν σε κίνδυνο τα εθνικά μας συμφέροντα μόνο με τη συλλογική δράση, την ενεργό συμμετοχή και πρωτοβουλία, την εθνική ενότητα και ομοψυχία μπορούν να ξεπεραστούν» και καταλήγει: «Σαν Νομάρχης Ευρυτανίας θα επιστρατεύσω όλες μου τις δυνάμεις, ώστε μέσα στο 1986 με τη συμπαράσταση τη δική σας και όλων των φορέων να προχωρήσουμε μέσα από διάφανες δημοκρατικές διαδικασίες στην επίλυση των προβλημάτων της Ευρυτανίας».

Η ιστορική Ευρυτανία

Ο συμπατριώτης Πρόεδρος του Συλλόγου Κλαυσιωτών κ. Δ. Φαλής, έκανε ενδιαφέρουσα ομιλία τον Νοέμβριο 1985 για την ιστορικότητα του σημερινού χωριού Κλαψί, που δεν είναι άλλο από το αρχαίο Κάλλιο. Αυτό είναι το αληθινό Κάλλιο, που είχαν λεηλατήσει και καταστρέψει οι πολεμοχαρείς Γαλάτες, όταν εξεστράτευσαν κατά της Ελλάδας, σύμφωνα με την

ιστορική τεκμηρίωση του κ. Φαλή. Ο κ. Φαλής στο τέλος της ομιλίας του, που έγινε στην αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρείας, τόνισε την ανάγκη διεξαγωγής ανασκαφών στην Ευρυτανία, ένα αίτημα που χρόνια τώρα επαναλαμβάνεται χωρίς καμιά ανταπόκριση.

Δράση της Ο.Ρ.Ε.

Εντυπωσιακή τελευταία η δραστηριότητα της Ομοσπονδίας Ρουμελιωτών Ελλάδος (Ο.Ρ.Ε.), όπως προκύπτει από την τελευταία ενημερωτική ανακοίνωση για τις δραστηριότητες που υπογράφουν ο Πρόεδρος κ. Μπαρτζιώκας και ο Γεν. Γραμματέας κ. Σταμάτης. Προετοιμάζει μεταξύ άλλων το 2ο Πανρουμελιώτικο Συνέδριο, έκδοση Ρουμελιώτικου «Χρυσού Οδηγού», μια τριήμερη εκδρομή στο Μοναστήρι του Προυσού κ.ά. Αξιόλογο επίσης το πρόγραμμα δράσης του Τμήματος Γυναικών.

Θλιβρές διαπιστώσεις για την Ευρυτανία

Δεν προωθούνται καλλιέργειες που θα ευδοκιμούσαν στον Ευρυτανικό χώρο για να συγκρατήσουν τον κόσμο στον τόπο του.

Δεν πυκνώνει η συγκοινωνιακή σύνδεση των χωριών με τα αστικά ή ημιαστικά κέντρα της περιοχής. Αντίθετα αραιώνουν ή καταργούνται δρομολόγια, όπως π.χ. το παλιό Μικρό Χωριό, που έχει τουριστικό ενδιαφέρον.

Δεν ενθαρρύνονται και δεν υποβοηθούνται έμπρακτα τα αποκεντρωμένα πολιτιστικά έργα ή πολιτιστικοί φορείς, που οι επιδιώξεις τους είναι το ανέβασμα της πολιτιστικής στάθμης της περιοχής.

Δεν γίνεται, παρά τις υποσχέσεις, η τηλεφωνική σύνδεση ή αύξηση τηλεφώνων — πέραν του ενός για το κοινό — σε χωριά που έχουν τουριστικό ενδιαφέρον. Για μερικά, όπως π.χ. το π. Μικρό Χωριό, οι αρμόδιοι ξέχασαν ότι μόνα τους ξεκίνησαν τον τουρισμό προ αμνημονεύτων χρόνων! Παρ' όλο το συνεχιζόμενο τουριστικό ενδιαφέρον εξυπηρετείται με ένα τηλέφωνο!

Δεν προχωρούν σχέδια παραδοσιακής τόνωσης των χωριών μας ώστε να μη χαθούν οι ρίζες τους και οι ιστορικές τους καταβολές. Αντίθετα προωθείται και ενισχύεται σαν πανάκεια η τιμεντοποίηση με αποτέλεσμα τα χωριά μας να χάνουν την παραδοσιακή τους ταυτότητα και γοητεία.

Δεν γίνονται έργα δασικής αναμόρφωσης, ωρολοποίησης και προστασίας δασών πλησίον οικισμών.

Δεν γίνονται έργα ιστορικής ανίχνευσης

και προβολής της Ευρυτανίας, όπως ανασκαφές σε γνωστούς αρχαιολογικούς χώρους της.

Δεν γίνονται πνευματικά ιδρύματα (Πανεπιστημιακές Σχολές κλπ.) στην Ευρυτανία, έστω και σαν ιστορική οφειλή στον χώρο, απ' όπου φώτισαν το δουλωμένο γένος μας οι περίφημες σχολές των Αγράφων και του Καρπηνησιού.

Δεν διαμαρτύρονται για όλα αυτά και άλλα πολλά οι Ευρυτάνες. Κι αυτό είναι το ανησυχητικό.

Ερυτανικά κάστανα!

«Κάστανα Καρπηνησιού», «Κάστανα Αγίας Τριάδας»! Επιτέλους τα κάστανα της Ευρυτανίας κατέκτησαν για τα καλά την αγορά φέτος στις μεγάλες πόλεις. Κι ο κόσμος έμεινε ευχαριστημένος από τα κάστανα της ιδιαίτερης πατρίδας μας. Ας ελπίσουμε ότι οι Ευρυτάνες παραγωγοί ωφελήθηκαν κι ότι έτσι η προσπάθειά τους δεν θα σταματήσει, αλλά θα ενταθεί και θα επεκταθεί και σε άλλα προϊόντα της Ευρυτανίας.

Τα σκουπίδια πρόβλημα

Η καταναλωτική κοινωνία μας έχει δημιουργήσει προβλήματα και στα χωριά της Ευρυτανίας. Έχουμε τόνισε επανειλημμένα ότι η περισυλλογή των σκουπιδιών στα τουριστικά χωριά της Ποταμιάς (Καρπηνησιού), δεν είναι πια θέμα μεμονωμένο. Πρέπει η Νομαρχία Ευρυτανίας να το δει ευρύτερα και να καθιερώσει τον τρόπο περισυλλογής και καταστροφής ή ταφής των σκουπιδιών σε χωματερές κλπ., πριν αρχίσουν να γίνονται εστίες μόλυνσης και ασχήμιας των χωριών μας.

Παράδοση - Λιθόστρωτο

Είναι παρήγορο κι ελπιδοφόρο το ότι η Διοίκηση, το Κράτος άρχισε να αντιλαμβάνεται την αξία της παραδοσιακής ομορφιάς και γνήσιας ταυτότητας που διαθέτουν ακόμη τα χωριά μας. Έτσι ερμηνεύουμε την εγκύκλιο του κ. Υπουργού Εσωτερικών, την οποία για ενημέρωση των αναγνωστών μας παραθέτουμε πιο κάτω, όπως σχολιάστηκε ευνοϊκά στις εφημερίδες:

Την προστασία του λιθόστρωτου των οδών και των πλατειών διαφόρων πόλεων και χωριών της επαρχίας, αποφάσισε να συστήσει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του Υπουργείου Εσωτερικών. Με σχετική εγκύκλιο που κοινοποίησε στους νομάρχες, συνιστά όπως οι Δήμοι και οι Κοινότητες εφαρμόσουν με σχολα-

στικότητα το πρόγραμμα προστασίας του λιθόστρωτου των οδών και των πλατειών και για λόγους παραδόσεως και για λόγους εμφανίσεως του τοπίου τους.

Ο υπουργός Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξεως κ. Μένιος Κουτσόγιωργας, αναφερόμενος σχετικά, δήλωσε ότι πολλοί Δήμοι και Κοινότητες, προκειμένου να απορροφήσουν τα κονδύλια του προγράμματος ανέργειας, προέβησαν σε πρόχειρα έργα και όχι σε έργα ποιότητας, με αποτέλεσμα σε περιπτώσεις καταστροφής των λιθόστρωτων των οδών και πλατειών, να δηλώνουν κυριολεκτικά τις παραδοσιακές αυτές κατασκευές και να τις αντικαθιστούν με καλαίσθητες και πλέον δαπανηρές τσιμεντοκατασκευές, που καταστρέφονται ευκολότερα από τις υποχωρήσεις του εδάφους.

Ο κ. υπουργός, πρόσθεσε ότι, όπως τονίζεται και στην εγκύκλιο, γενικά τα μέτρα που χρειάζονται είναι τα εξής: α. Οι μελέτες έργων εσωτερικής οδοποιίας των οικισμών να περιλαμβάνουν λιθοστρώσεις, που αυτό είναι δυνατό και σε κλίμακα που να αυξάνει συνεχώς. β. Τα παλιά λιθόστρωτα να επισκευάζονται οπωσδήποτε. Να μην αντικαθίστανται σε καμιά περίπτωση από τσιμεντοστρώσεις. γ. Στους δρόμους που παλιότερα υπήρχαν λιθόστρωτα, αλλά σήμερα έχουν αντικατασταθεί με άλλα οδοστρώματα να κατασκευαστούν θαμναία καινούργια. δ. Σε δρόμους και σε πλατείες να προγραμματιστούν νέες τέτοιες κατασκευές.

Βράβευση μαθητών

Πληροφορούμαστε ότι ο Σύνδεσμος Ευρυτανών Φθιώτιδας θράβευσε σε ειδική τελετή που έγινε στο Καρπενήσι τους αριστούχους μαθητές των Ευρυτανικών σχολείων. Συγχαίρουμε τον δραστήριο αυτόν Σύλλογο που πρόσθεσε μια ακόμη εκδήλωση στην πολιτιστική ανάψωση της περιοχής μας.

Α' Πανελλήνια Έκθεση Ρουμελιώτικου Βιβλίου

Η Ομοσπονδία Ρουμελιωτών Ελλάδος και ο κ. Γιάννης Γαϊτάνης, γνωστός Ρουμελιώτης λογοτέχνης και δ)ντης της εφημερίδας «Τα Νέα της Ρούμελης», οργάνωσαν με επιτυχία την Α' Έκθεση Ρουμελιώτικου Βιβλίου, Εφημερίδων και Περιοδικών στην αίθουσα του ΕΟΜΜΕΧ από 27)2 — 5)3)86.

Στην έκθεση έλαβαν μέρος 450 περίπου Ρουμελιώτες συγγραφείς με έργα τους κα-

θώς και 100 εφημερίδες και περιοδικά.

Η Αδελφότητα μας συμμετείχε στην έκθεση με το περιοδικό της «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» (έκανε ιδιαίτερη εντύπωση το τελευταίο τεύχος), με το αφιέρωμα στους Εθνομάντρες, δηλ. το βιβλίο «ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ» (1983) καθώς και το βιβλίο «ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ» του Μικρού Χωριού (1969).

Συγχαίρουμε τους οργανωτές της έκθεσης αυτής που πρόβαλε στο πανελλήνιο, για πρώτη φορά, το Ρουμελιώτικο έντυπο και τους Ρουμελιώτες συγγραφείς.

Επάξια επιβράβευση

Πληροφορούμαστε, ότι σε ειδική τελετή στην αίθουσα του «Παρνασσού», ο διακεκριμένος συμπολίτης μας Ευρυτάνας εκπαιδευτικός κ. Παναγιώτης Κ. Βλάχος τ. Γενικός Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσως, θραβεύθηκε από το Ίδρυμα Λαιμού και την Χριστιανική Λογοτεχνική Συντροφιά για το έργο του «Ευγένιος ο Αιτωλός». Συγχαίρουμε εγκάρδια τον κ. Βλάχο για την επάξια αυτή διάκριση, που ήλθε να επιθραβεύσει, όπως άρμοζε, μια αξιόλογη και μακρόχρονη προσφορά για την ευρύτερη προβολή της φωτεινής προσωπικότητας του Ευγένιου του Αιτωλού και την αναζωογόνηση του επιστημονικού ενδιαφέροντος γύρω από την ζωή και την διδασκαλία του και συνάμα την κατάσταση της Ευρυτανίας στην εποχή του. Σταθμοί της προσφοράς του αυτής μπορούν να θεωρηθούν η ίδρυση στο Καρπενήσι του Ελληνομουσείου «Ευγένιος ο Αιτωλός» (1964), η έκδοση του πρώτου τόμου για τον Ευγένιο (1976), οι προσπάθειες σε συνεργασία με την Ι. Μητρόπολη Καρπενησίου για την ανακήρυξη του Ευγένιου ως αγίου και τις γιορτές που επηκολούθησαν στην Ευρυτανία, η έκδοση (1983) εμπειριστατωμένης εργασίας του για την ζωή και το έργο του Ευγένιου για την οποία και θραβεύθηκε. Επίσης η οργάνωση με απόλυτη επιτυχία του πρώτου Επιστημονικού Συνεδρίου για τον «Ευγένιο Αιτωλό και την εποχή του», που έγινε στο Καρπενήσι (1984). Οι προσπάθειές του συνεχίζονται ακόμη σήμερα με την συγκέντρωση πολύτιμου υλικού στην βιβλιοθήκη του Ελληνομουσείου στο Καρπενήσι, που θα αποτελέσει τον πρώτο πυρήνα για την μεθοδική και επιστημονική εξερεύνηση όχι μόνο της ιστορικής μορφής του Ευγένιου, αλλά και της ιστορίας της Ευρυτανίας κατά την εποχή του Ευγένιου και της Τουρκοκρατίας γενικότερα.

Η Ευρυτανία καλωσορίζει τους ξενητεμένους της

Γράφει ο Γιώργος Κ. Σταυράκης

Φέτος από τις 27 Ιουνίου μέχρι τις 7 Ιουλίου 1986 η πρωτεύουσα της Ευρυτανίας το Καρπενήσι θα υποδεχτεί και θα φιλοξενήσει τους απανταχού απόδημους Ευρυτάνες. Για τη μεγάλη και πανηγυρική αυτή συνάντηση, την ευκαιρία δίνει το 42ο Συνέδριο της Οργάνωσης Ευρυτάνων της Αμερικής το «ΒΕΛΟΥΧΙ», που θα γίνει μέσα στις μέρες αυτές.

Έφθασε ο καιρός που τα «παιδιά» της Ευρυτανίας, ύστερα από την απόφαση που πήρε το «ΒΕΛΟΥΧΙ» της Αμερικής να πραγματοποιήσει το Συνέδριο αυτό, να βρεθούν μαζί με άλλους απόδημους και ντόπιους Ευρυτάνες στο Καρπενήσι. Η Πανευρυτανική Ένωση, η Νομαρχία Ευρυτανίας, ο Δήμος Καρπενησίου και οι εκκλησιαστικές αρχές, σε συνεργασία και με άλλους φορείς, κάνουν ήδη μεγάλες προσπάθειες για την όσο γίνεται καλύτερη επιτυχία του μεγάλου αυτού γεγονότος.

Η άοκνη κινητοποίηση της Πανευρυτανικής Ένωσης με πρόεδρο τον ακούραστο κ. Παναγ. Κωστοπαναγιώτη, ο οποίος μαζί με άλλες προσωπικότητες που βρίσκονται στον ευρυτανικό χώρο, μας δίνουν την πρόβλεψη ότι το Συνέδριο αυτό θα στεφθεί με επιτυχία τόσο από πλευράς εργασιών, όσο και από πλευράς κοινωνικοπολιτιστικών εκδηλώσεων.

Από πληροφορίες που υπάρχουν μέχρι τώρα το πρόγραμμα θα είναι πλούσιο και γεμάτο ενδιαφέρον γιατί εκτός από τις τοπικές εκδηλώσεις μέσα στην Ευρυτανία θα γίνουν εκδρομές - προσκυνήματα σε περιοχές με αρχαιολογικό ενδιαφέρον μέσα στον Ελλαδικό χώρο.

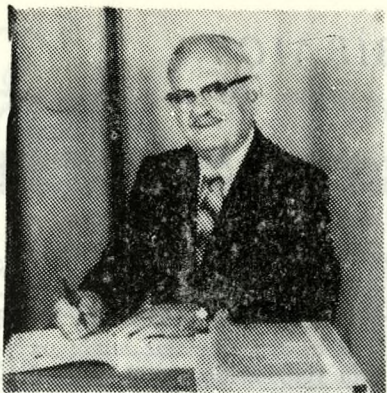
Θα είναι μια ανεπανάληπτη ευκαιρία κυρίως για τους απόδημους Ευρυτάνες να επισκεφτούν και να θαυμάσουν το Αρχαίο Ελληνικό μεγαλείο μέσα στην ομορφιά του Καλοκαιριού.

Από την πλευρά των ουσιαστικών εργασιών που θα έχει το Συνέδριο είναι αυτονόητο ότι θα αποτελέσει ορόσιμο για τα ευρυτανικά χρονικά.

Αυτό, γιατί ένα τέτοιου μεγέθους Συνέδριο γίνεται για πρώτη φορά κάτω από την Αιγίδα του αντιπροέδρου της Ελληνικής Κυβέρνησης κ. Γιάννη Χαραλαμπίδου και με τη συμμετοχή Ελλαδικών φορέων και προσωπικοτήτων έτσι ώστε θα δοθεί ίσως η μοναδική ευκαιρία να γίνει ένας εμπειριστατωμένος συγκερασμός απόψεων και αναγκών για να βρεθούν λύσεις τόσο για τα προβλήματα του μετανάστη, όσο και για τις ανάγκες της όμορφης μα χιμαζόμενης Ευρυτανίας.

Πιστεύεται ότι η συμμετοχή των Συνέδρων με τις οικογένειές τους, τόσο από την Αμερική - Καναδά όσο και από την Αυστραλία, θα είναι σχεδόν καθολική.

Η παρουσία όλων των Ευρυτάνων και η θετική συμβολή τους στις εργασίες του Συνεδρίου θα φέρει όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα γιατί έτσι θα ενημερωθούν για τις ανάγκες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο μετανάστης και οι οποίες δεν είναι καθόλου λίγες.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ
ΤΥΠΑ ΤΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Χαράλ. Δ. Τριανταφύλλης

«Ένα ποίημα που εκφράζει την εμπιστοσύνη ενός μετανάστη για το μέλλον του στην Αμερική», έτσι τιτλοφόρησε σχετικό άρθρο της η δημοσιογράφος κ. JOE KENNEDY για τον συμπατριώτη μας κ. Χαράλαμπο Δ. Τριανταφύλλη στην εφημερίδα ROANOKE TIMES - WORLD NEWS της Βιργινίας. Και συνεχίζει: «Ο Χάρρυ Τριανταφύλλης αποκαλεί το ποίημα αυτό «Το 'Αγάλμα της Ελευθερίας» Έγραψε τους στίχους αυτούς στα 1958 για να εκφράσει την αγάπη του στην Αμερική, τη χώρα στην οποία ήλθε πριν από 48 χρόνια. Στο ποίημα αφηγείται πως ο κ. Τριανταφύλλης βοήθησε φίλους και συγγενείς στην Ελλάδα για να έλθουν σε τούτες εδώ τις ακτές, όπου τους συνεβούλευσε να εργασθούν σκληρά και να διατηρήσουν την πίστη τους. Το ίδιο έπραξε και ο ίδιος και πέτυχε».

THE FREEDOM STATUE (1958)

When I came to this country I had something in my mind,
for the things I do desire, and for those I left behind,
All my friends did question; would I leave them with regret?
All the times we've helped each other, could this my heart forget?
Though I had not yet decided what my future there should be,
for I did not know the beauty my eyes had yet to see.
Seeing the freedom statue, the torch was in her hand,
I said, Oh God of heaven, this is the promised land.
When I started working harder, though inside I felt so blue,
looking back in times; still farther, toward the friends that I once knew.
They had no shoes, or clothing; many times, no food or bread,
I conferred then with my conscience, oh this how I did dread.
Now I have brought them altogether, to this corner of the earth.
I've told them to be honest to this land, and trust in faith.
Many asked me what they owed me, coming forth from band to band,
and I said you owe me nothing, just to God, and to this land.
Please remember there are others, in some country far away,
try to help those poor and humble, so that they'll be free some day.
«This land does offer much to us», as freedom course we ride,
Meek and humble rich or poor, we're living side by side.

By H. D. Triantafilles

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Πρωτοπρεσβύτερου Κων. Δ. Βαστάκη, «Μεγαλοχωρίτες και Μικροχωρίτες ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΕΣ της 24ης Δεκεμβρίου 1942». Έκδοση: Σύνδεσμος Μεγαλοχωριτών, Αγία Παρασκευή.

Με επίκεντρο την μαρτυρική τους θυσία, ο πρωτοπρεσβύτερος π. Κωνσταντίνος Δ. Βαστάκης κάνει, στην εργασία του αυτή, μια εκτενή ανάλυση της ζωής και δράσης των δεκατριών εθνομαρτύρων, που εκτελέστηκαν στις 24-12-1942 στο Μικρό Χωριό, από τα ιταλικά στρατεύματα κατοχής. Πυρήνας της εργασίας αυτής υπήρξε η ομιλία του στο μνημόσυνο, που έγινε στην Αγία Παρασκευή του Μεγάλου Χωριού την ημέρα των αποκαλυπτηρίων του Μνημείου των Εθνομαρτύρων (Αύγουστος 1984). Συμπληρωμένη τώρα με πολλές βιβλιογραφικές παραπομπές και υποσημειώσεις επιδιώκει να συμβάλει στην εξιχνίαση των τραγικών γεγονότων και στην ιστορία της περιοχής την εποχή εκείνη.

Με λιτή και απείριπτη πέννα, με άκρα ευαισθησία και σεβασμό στα πρόσωπα της θυσίας ο π. Κων/νος προβαίνει σε μια επιμελημένη τεκμηρίωση της ιδιωτικής και δημόσιας δράσης τους και προ παντός των τραγικών συνθηκών, που οδήγησαν τα θήματα των δεκατριών Μεγαλοχωριτών και Μικροχωριτών στον τόπο του μαρτυρίου και στη μεγαλειώδη θυσία τους. Όπως γράφει στον πρόλόγό του ο συγγραφέας, «αξίζουν να υμνηθούν και να επαινεθούν οι αρετές, τα ιδανικά τους και η μοναδική για τις ημέρες εκείνες αγνή ελληνοκεντρική και ακοιμιστίστη ιδεολογία τους».

Επεκτείνοντας το «Χρονικό Θυσίας Εθνομαρτύρων στο Μικρό Χωριό» του αείμνηστου Πάνου Ι. Βασιλείου, ο συγγραφέας φέρνει στο φως πολύτιμες μαρτυρίες, νεώτερες πηγές ελληνικές και ξένες, ντοκουμέντα, που φωτίζουν τα πρόσωπα των 13 εθνομαρτύρων και καταξιώνουν την ανεκτίμητη προσφορά τους προς την Πατρίδα. Έτσι προσκομίζοντας νεώτερα στοιχεία όχι μόνο για τα ίδια τα πρόσωπα του μαρτυρίου αλλά και για την κρυφή ή φανερή δράση τους στη διάρκεια της Αντίστασης, συμβάλλει στην αρτιότερη διερεύνηση και αξιολόγηση των ιστορικών στιγμών που συνδέονται με την θυσία τους, όπως η μάχη του Μικρού Χωριού (18-12-1942), η σύλληψη των ομήρων και ο βασανισμός των μελλοθανάτων με κορυφαία τη μορφή του αείμνηστου ιερέα Δημητρίου Βαστάκη, πατέρα του συγγραφέα και το τραγικό αλλά ένδοξο τέλος όλων. Ένα τέλος που ένωσε στην αθανασία τις ψυχές των 13 εθνομαρτύρων και δόξασε τα δύο γειτονικά χωριά. Αξίζει να επαναλάβουμε εδώ τους ιερούς στίχους που απήγγειλε στο μνημόσυνό τους ο π. Κων/νος:

«Μέγα και Μικρόν Χωρίον Ευρυτανίας μετά των Καρουτών Λιδωρικίου,
γεραίρετε υιέας υμών. Χριστόν και Ελλάδα μεγαλύνοντας οικειούς άθλους.
Ομήγουριν δεκατριάριθμον θεοειδή Εθνομαρτύρων υμνέων Πατέρων και
Αδελφών».

Συγχαίρομε τον π. Κων. Δ. Βαστάκη για την προσφορά του αυτή, δοσμένη με τόση αγάπη, αφοσίωση και ευλάβεια προς τις τραγικές και ηρωικές μορφές των εθνομαρτύρων, αλλά και μόχθο για την αναδίφηση και τεκμηρίωση, καθώς και τον αδελφό Σύνδεσμο Μεγαλοχωριτών για την πρωτοβουλία και υποστήριξη της έκδοσης. Ακόμη πιο αξιέπαινος ο σκοπός της, που είναι το προϊόν της έκδοσης να διατεθεί για την ανέγερση «Κοινοταφίου Εθνομαρτύρων» στο προαύλιο της Αγίας Παρασκευής.

Κ.Σ.Κ.

ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Στη στήλη αυτή, παρουσιάζονται συνοπτικά βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες και γενικά έντυπα που αποστέλλονται στην Αδελφότητα ή την Δ'νοση του περιοδικού και αφορούν την Ευρυτανία ή γενικότερα την Ρούμελη.

★ **Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΧΩΡΙΟΥ:** Αρ. φύλλων 55—58. Με πλουσιώτατη, ενδιαφέρουσα ύλη και εμφάνιση το τεύχος αυτό καλύπτει την δράση του αδελφού Συλλόγου από τον Ιούλιο του 1984 ως τον Ιούνιο του 1985. Είναι αφιερωμένο, όπως άρμοζε, στο κυριότερο γεγονός της περιόδου αυτής, δηλ. «Τα αποκαλυπτήρια του Μνημείου των Εκτελεσθέντων Μεγαλοχωριτών και Μικροχωριτών από τα στρατεύματα Κατοχής στις 24 Δεκεμβρίου 1984». Γράψαμε ήδη στο προηγούμενο τεύχος μας για την σχετική τελετή. Το ιδιαίτερα προσεγμένο αυτό τεύχος περιέχει τους λόγους που εκφωνήθηκαν από τον τότε Νομάρχη Ευρυτανίας κ. Μπλατσή, τον Πρόεδρο του Συλλόγου κ. Καρβέλη, τον κύριο ομιλητή κ. Βασιλόπουλο και τους εκπροσώπους των διαφόρων τοπικών Συλλόγων και Αντιστασιακών Οργανώσεων. Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με το ποίημα του κ. Αυγερόπουλου «Γιατί αργούνε οι νεκροί», την μπαλάντα της κ. Χρυσούλας Χατζηγιαννιά, που την αφιερώνει στον ιερομάρτυρα Παπαβασιτάκη, ένα χρονικό της θυσίας γραμμένο από τον κ. Γιάννη Κατσιγιάννη, καθώς και πολλές φωτογραφίες. Ένα αφιέρωμα μνήμης στους 13 Εθνομάρτυρες που η ηρωική τους θυσία ένωσε και έκαμε περισσότερο ιστορικά τα δυό γειτονικά χωριά.

★ **ΧΩΡΙΑΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ:** Τεύχος 31ο, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 1985. Ωραιότατη η έκδοση του φύλλου αυτού που την ποικιλούν άρθρα για την νέα Νομάρχη Ευρυτανίας και τα προβλήματα της περιοχής, τα έργα που γίνονται από ντόπιους για να εξωραϊσθούν τα χωριά, όπως αυτά των αδελφών Τσέλιου στην Καστανούλα, αναμνήσεις από την παλιά ζωή των χωριών μας, τους τεχνίτες που σιγά - σιγά λιγοστεύουν, οδοιπορικό στο Μικρό και Μεγάλο Χωριό, κ.ά. Ξεχωρίζει η εργασία του κ. Γιάννη Βράχα, δ'ντή του περιοδικού, η οποία αναφέρεται στην «Μάνα της ορεινής Ρούμελης». Στην εργασία αυτή, που πήρε το δεύτερο βραβείο σε σχετικό

διαγωνισμό, ο κ. Βράχος ερευνά με αγάπη και νοσταλγία την αγροτική κλπ. ζωή στις ορεινές περιοχές της Ρούμελης, μια ζωή άρρηκτα δεμένη με την Ρουμελιώτισσα γυναίκα, που μοχθούσε και μοχθεί ακόμα σκληρά, για να ζήσει τη φαμελιά μέσα από μύριες κοινωνικές, οικονομικές κι άλλες αντιξοότητες. Με τη σειρά μας συγχαίρουμε τον κ. Βράχα για την ξεχωριστή αυτή μελέτη.

★ **ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ:** Αριθ. φύλλου 17, Ιανουάριος 1986. Βελτιωμένη σε εμφάνιση και περιεχόμενο η ωραία εφημερίδα που φροντίζει να εκφράζει με πληρότητα τους Ευρυτάνες της Ρούμελης. Σημειώνουμε την ίδρυση της Ευρυτανικής Τράπεζας Αίματος στο Γεν. Νοσοκομείο Λαμίας. Μια πράξη αλληλεγγύης και αγάπης που έγινε με πρωτοβουλία του Συλλόγου αυτού.

★ **ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ:** Αρ. φύλλου 9, 1986, της μηνιαίας εφημερίδας που έφερε καινούργιο αέρα στην Ευρυτανική εφημεριδογραφία και έκανε ιδιαίτερη εντύπωση με το πλούσιο περιεχόμενο και την ποικιλία της ύλης. Ενδιαφέροντα το ρεπορτάζ για τον Ευρυτανά δάσκαλο που χάρισε τα μάτια του λίγο πριν πεθάνει, το άρθρο του κ. Φαλλή για την ιστορικότητα της Ευρυτανίας και του Κλαυσείου κ.ά.

★ **ΤΟ ΣΤΕΝΩΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ:** Αρ. φύλλου 10, Δεκέμβρης 1985. Ιδιαίτερα πλούσιο το φύλλο αυτό του «Στενώματος», που επιμελείται ο γνωστός Ευρυτανός συγγραφέας κ. Κατσοκάλης. Επίκαιρη ύλη με σκέψεις και άρθρα για το δωδεκάμηρο, όπως η επιφυλλίδα για το μήνυμα της Βηθλεέμ του κ. Βλάχου, τα Χριστουγεννιάτικα έθιμα του κ. Λάζου, τα Δύσκολα χρόνια του κ. Λιοντή, το Δάσος του κ. Σερπάνου και οι δυό τελευταίες σελίδες με ψυχαγωγικά θέματα και ειδήσεις που δίνουν τον παλμό και τη δράση του ομώνυμου Συλλόγου.

★ **ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ:** Αρ. φύλλου 4, Φεβρουάριος - Μάρτιος 1986. Με τον τίτλο αυτό κυκλοφορεί η τριμηνιαία εφημερίδα του Συλλόγου Παλαιοκατουניωτών Αθήνας. Η επιμελημένη από τον κ. Στέφανο Διώτη εφημερίδα μας ξεναγεί στο ιστορικό Παλαιοκάτουνο, με εισαγωγή στις παλιές εκκλησίες του, με τα ιστορικά κειμήλιά τους και τις σεβάσμιες μορφές που διετέλεσαν κατά καιρούς ιερείς. Ακόμα έ- να αφιέρωμα στην γυναίκα, την ειρήνη και τα νανουρίσματα του χωριού συμπληρώνουν την ενδιαφέρουσα ύλη της.

★ **ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ:** Τεύχος Σεπτεμβρίου 1985. Το εκλεκτό Στερεοελλαδίτικο περιοδικό, που συμπλήρωσε 17 χρόνια ζωής, είναι αφιερωμένο αυτή τη φορά στο Πνευματικό Κέντρο Ρουμελιωτών, που μέσα από πολλές αντιξοότητες κατάφερε να στεριώσει και να ολοκληρωθούν σχεδόν χάρις στην υποστήριξη όλων των Ρουμελιωτών και όπως πάντα την πρωτοπορία των ολίγων. Γι' αυτό και δίκαια αναγράφονται τα ονόματα όλων στις σελίδες του τεύχους αυτού.

★

ΘΑΥΜΑΚΟΣ: Διμηνιαίο όργανο του Συλλόγου των Απανταχού Θαυμακιωτών. Αρ. φύλλου 22, Γενάρης - Φλεβάρης 1986. Με πλούσια ποικιλία ύλη γύρω απ' την δράση του ομώνυμου Συλλόγου, που όπως μαθαίνουμε από σχετικό άρθρο του κ. Φαλλή, Θαυμακός είναι η αρχαία ονομασία του σημερινού Δομοκού.

★ **ΤΟΡΝΙΩΤΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ:** Δίμηνη έκδοση του Συλλόγου Τορνιωτών Ευρυτανίας, φύλλο 21. Ο σχετικά νέος Σύλλογος (ιδρύθηκε το 1979) των καταγομένων από τον γραφικό Τόρνο Ευρυτανίας, κυκλοφορεί στην όμορφη αυτή εφημερίδα για έ- κτο χρόνο τώρα (δεν την είχαμε υπόψη μας νωρίτερα) με ενδιαφέροντα νέα για την δράση του και τα προβλήματα της Κοινότητας. Σ' αυτά αναφέρονται και τα πρωτοσέλιδα άρθρα του κ. Τ. Αλαμπασί- νη, Διευθυντή, και του κ. Δ. Μάρκου, Προέδρου της Κοινότητας. Ενδιαφέρουσα επί- σης η αλληλογραφία και άλλα Τορνιώτι- κα νέα.

★ **ΜΑΡΚΟΥ ΓΚΙΟΛΙΑ:** «Το Συντεχνιακό Δίκαιο και η Συνθηματική Γλώσσα των Καποραπτών της Ευρυτανίας», Αθήνα 1985. Μια πρωτότυπη επιστημονική ερευνητική εργασία, που αναφέρεται στις συνήθειες, την γλώσσα, την επαγγελματική δεοντολογία και την συντεχνιακή οργάνωση των ανθρώπων εκείνων που έρραβαν τις κάπες στην Ευρυτανία. Με την εργασία του αυτή ο διακεκριμένος Ευρυτάνες συγγραφέας και λογοτέχνης προσφέρει μια ακόμη πολύτιμη συμβολή στην εξερεύνηση της Ευρυτανικής ζωής και κοινωνίας. Επιστημαίνουμε ακόμη την έκκληση που κάνει στον πρόλογο του βιβλίου, ο φιλόλογος κ. Ε. Οικονόμου για την ανάγκη ύ- παρξης συλλογικού φορέα για τέτοιες έ- ρευνες στην Ευρυτανία, κάτι που όχι μόνο μας βρίσκει σύμφωνους, αλλά και εί- χαμε προτείνει από το 1980 ακόμη με σχε- τικό άρθρο στο περιοδικό «Στερεά Ελλάς».

★ **ΠΑΝ. ΚΩΣΤΟΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:** «Προσφορά Αγάπης, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος», Αθήνα 1985. Με πρόλογο των κ.κ. Μ. Σταφυλά και Σ. Βασιλόπουλου κυκλοφόρησε η παραπάνω εργασία του κ. Κωστοπανανιώτη. Είναι μια συνοπτική, αλλά εμπνευσμένη αναδρομή στην εθνική και φιλανθρωπική δράση του Ευρυτά- να μετανάστη (κυρίως της Αμερικής), που όπου πηγαίνει δημιουργεί για τον εαυτό του, αλλά και ενισχύει την ιδιαίτερη πα- τρίδα του. Παρ' όλο που ο συγγραφέας αφιερώνει την προσφορά του αυτή στα «40 χρόνια πολύπλευρης πατριωτικής και κοι- νωνικής δραστηριότητας της Ένωσης Ευρυτάνων Αμερικής "Το Βελούχι"», αναφέ- ρεται σύντομα και σε όσους Ευρυτάνες βρίσκονται στην Αυστραλία, που βλέπουν όμως την πατρίδα τους με την ίδια στορ- γή και αγάπη, όπως και οι άλλοι ξενητε- μένοι Ευρυτάνες.

★ **ΕΓΚΑΤΑ:** Διηγήματα, του Θανάση Παπαθανασόπουλου, Αθήνα 1986. Έξη διηγήματα κοινωνικού προβληματισμού και ηθογραφίας με την σπιρτόζικη και ευρη- ματική πέννα του διακεκριμένου Ρουμε- λιώτη λογοτέχνη, που έχει στο ενεργητικό του μια πλούσια προσφορά που εκτείνεται σε όλα σχεδόν τα είδη του λόγου.

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στή στήλη αυτή δημοσιεύονται πάντοτε γράμματα Μικροχωριτών ή μη που απευθύνονται προς τὸ περιοδικὸ ἢ τὴν Ἑλληνοφιλία. Κατὰ προτίμηση δημοσιεύονται τὰ γράμματα τῶν ξενιτεμένων, γιατί τοὺς δίνεται ἔτσι ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ ὅλους τοὺς συγχωριανοὺς. Τοὺς εὐχαριστοῦμε πού μᾶς σκέφτονται.

Λαμία, 10) 10) 85

Πρὸς τὸν Πρόεδρο καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἀδελφότητος

Πρὸς τὴν Διοίκηση καὶ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος Μικροχωριτῶν, ἀπευθύνομαι με πικρία γιὰ τὰ γεγονότα μιᾶς ἀσχημηῆς ἐμπειρίας ἀπὸ τὸ χωριὸ μᾶς, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ἐπίσκεψή μου σ' αὐτό. Ἀρχικῶς ἡ Διοίκηση τοῦ Συλλόγου ἀποφάσισε τὴ συντήρηση καὶ διαμόρφωση τῶν σκαλιῶν τῆς Πνευματικῆς Γωνιάς (Σχολείου) καθὼς καὶ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ μπροστινοῦ χώρου τοῦ Σχολείου τὴν ὁποία καὶ πραγματοποιήσε. Τούτο ἐγένε γιὰ νὰ δοθεῖ μιὰ καλὴ καὶ ὁμορφὴ ἐμφάνιση στοὺς ἐπισκέπτες τοῦ χωριοῦ μᾶς, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι καὶ λίγοι.

Δεκαπέντε ἡμέρες μετὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἔργου ἐπισκέφθηκα τὸ χωριὸ μᾶς, γιὰ νὰ ἐλέγξω κατ' ἐντολή καὶ τοῦ Προέδρου, ὀρισμένους ἐκκρεμότητες. Με μεγάλη μου λύπη ἀντίκρισα μιὰ ἀσχημηῆ ἐικόνα μπροστὰ στὴν Πνευματικὴ μᾶς Γωνιά. Μιὰ παράγκα κακοφτιαγμένη, ἀπὸ κουβέρτες, καὶ στερεωμένη με σχοινιά ἀπὸ τὶς κολόνες τοῦ Σχολείου, ἡ ὁποία χρῆσιμεύε στον ἰδιοκτήτη γιὰ κατασκευὴ καὶ πώληση μελιού. Ἡ ἐικόνα αὐτὴ ἦταν πάρα πολὺ ἀσχημηῆ γιατί ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα — σαν Κυριακὴ — εἶχαν ἐπισκεφτεῖ τὸ χωριὸ μᾶς 4 πούλλαν με προσκεκλητῆς ἀπὸ τὴν Παναγία τὴν Προυσσῶτισα καθὼς καὶ γύρω στα 20 ἰδιωτικὰ αυτοκίνητα.

Ἀμέσως θεώρησα σωστὸ νὰ ἀναφέρω τὸ γεγονός ὅς μερικὸς συγχωριανός μᾶς γιατί σαν παραθεριστῆς εἶχαν κάποια εὐθύνη γιὰ τὸ χωριό. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ μου, ὅλοι μου ἀπάντησαν εἰρωνικὰ με τὶς

ἐξῆς λέξεις: «Πρόκειται νὰ φάει τὸ σχολεῖο νὰ καθῆσει γιὰ μερικὲς μέρες;». Αὐτὸ βέβαια δὲν θὰ γινόταν, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ σκηνὴ ἦταν μιὰ ἀσχημηῆ ἐικόνα μπροστὰ στο ὁμορφο χωριὸ μᾶς ποὺ ἀντίκριζαν οἱ ἐπισκέπτες.

Ἔτσι καλύτερα θὰ ἦταν μεγάλοι καὶ μικροί, υπεύθυνοι καὶ ἀνεύθυνοι νὰ συμβάλουμε στὴν ἀξιοποίηση τοῦ χωριοῦ μᾶς, γιὰ τὴν συνεχὴ εὐπρέπεια ὅλων τῶν χώρων καὶ τὴν ὁμορφιά τοῦ χωριοῦ μᾶς.

Ὁ παρατηρητῆς καὶ Σύμβουλος τοῦ Δ.Σ

Παντελῆς Λιάπης

Λαμία, 10) 10) 85

Ἐπικροτοῦμε τὰ παραπάνω καὶ συμπληρώνουμε:

Συγχαίρουμε τὸν κ. Παντελῆ Λιάπη, δραστήριο μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ποὺ πολλές φορές με δικά του ἐξόδα πηγαίνει ἀπὸ τὴ Λαμία στο χωριό, ἀφήνοντας τὴ δουλειὰ του, γιὰ θέματα τοῦ Συλλόγου ποὺ ἀπαιτοῦν τὴν αὐτοπρόσωπη παρουσία ἐνὸς μέλους τοῦ Δ.Σ.

Τὸ θέμα ποὺ ἐπισημαίνει ἔχει γενικότερη σημασία. Ἀφορὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ χωριοῦ μᾶς, κάτι ποὺ πρέπει νὰ ἀφορὰ τὸν καθένα μᾶς. Ἀντίσκηνα καὶ παράγκες στοὺς χώρους αὐτοὺς δὲν πρέπει νὰ τὶς ἀνεχόμαστε. Ἐπίσης δὲν θὰ πρέπει νὰ μένουμε ἀδιάφοροι κάτω ἀπ' τὸν πλάτανο, ὅταν πάνω στο πλακόστρωτο τῆς πλατείας παρκάρουν πάσης φύσεως αυτοκίνητα, καὶ τὸ χειρότερο, ὅταν μερικοὶ τα πλένουν ἐκεῖ ἢ ἐπιχειροῦν ἄλλες ἐπισκευές. Μιὰ ευγενικὴ σύσταση δὲν θίγει κανέναν καὶ κάθε μέλος τοῦ Συλλόγου, κάθε Μικροχωριτῆς

είναι εξουσιοδοτημένος να την κάνει. Το χωριό μας είναι περιουσία μας και όλοι μας πρέπει να την προσέχουμε σαν τα μάτια μας.

Για λογαριασμό του Δ. Συμβουλίου
Ο Πρόεδρος
Κλ. Κουτσούκης

★

Νέα Σμύρνη, 23) 7) 1985

Αγαπητέ μου κ. Κουτσούκη,

Σ' ευχαριστώ πολύ που με θυμάσαι και μου στέλνεις τα «Μικροχωρίτικα Γράμματα». Δεν σου γράφω όμως για να σ' ευχαριστήσω μόνο, αλλά για να συγχαρώ εσένα και τους συνεργάτες σου, για την καταπληκτική περιοδική αυτή έκδοση.

Πάντα η ύλη του ήταν εντυπωσιακή, καλογραμμένη, η εμφάνιση του περιοδικού ζηλευτή. Μα τούτο το τεύχος (25 - 26) θαρρώ πως ξεπερνά κάθε προηγούμενη.

Είναι τυχεροί οι συγχωριανοί σας που τους δίνεται η ευκαιρία να κρατούν στα χέρια τους ένα τόσο λαμπρό περιοδικό.

Η αναφορά του περιοδικού σας στις παλιές οικογένειες των Μικροχωριτών, η στήλη, οι σελίδες που αφιερώνεται στο μητρώο αρρένων, λαμπρή σκέψη, καταπληκτική ιδέα. Κι ακόμη πιο όμορφο το φωτογραφικό «άλμπουμ».

Συγχαρητήρια, μπράβο σας. Σας εύχομαι να συνεχίσετε πάντα με το ίδιο κέφι.

Φιλικά

Χρ. Τραγέλλης

★

Αθήνα, 12) 1) 1986

Αγαπητέ μου κ. Κουτσούκη,

Καλή χρονιά, χρόνια πολλά.

Ευχαριστώ θερμά για την ευγενική αποστολή των δύο τελευταίων τευχών του λαμπρού περιοδικού σας «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ». Εκφράζω τα εγκάρδια συγχαρητήριά μου για τις αξιόπαινες προσπάθειες και την αξιόλογη πνευματική προσφορά σας στην ακριδή γενέτειρά σας, στην πονεμένη Ρούμελη και, γενικότερα, στην πατρίδα μας.

Το περιοδικό σας, άριστο σε εμφάνιση και πλούσιο σε ύλη, γεμάτο παλμό και πνεύμα, μεστό στοχασμό και απόλυτη πλη-

ρότητα, σοβαρό και θετικό, ζωντανό και θαρραλέο, προσφέρει, μέσα στους δύσκολους και καταλυτικούς καιρούς μας, ψυχική και πνευματική ευφορία. Δέκα έξη ολόκληρα χρόνια, δίπλα στον πνευματικό κόσμο και σε μια διαρκή δημιουργική μάχη, χωρίς ψυχική κάμψη, δείχνει φλογερούς οραματισμούς κι ευγενικούς αγώνες, με τη σφραγίδα της πίστης και της γνησιότητας.

Εύχομαι ολόψυχα το εκλεκτό περιοδικό σας, απόσταγμα δυνατών συγκινήσεων και κατευθυνόμενο απ' την ακτινοβολούσα ψυχή σας, να ζήσει πολλά χρόνια, για να σκορπάει παντού γόνιμο ενθουσιασμό για μια αληθινή ανάταση και να είναι ο διαπύσιος κήρυκας των πόθων και οραματισμών του υπερήφανου φιλοπρόδου κι ευγενικού λαού της Ευρυτανίας.

Με αγάπη και εκτίμηση

Δημ. Κ. Κουτσουλέος

Επίτιμος Επόπτης Δημ. Εκπ) σεως

★

Αξιότιμε κ. Κουτσούκη

Στην έκθεση διβλίου των Ευρυτάνων στην Αθήνα (οδός Μητροπόλεως) μου δώσανε ένα περιοδικό του Μικρού Χωριού να το διαβάσω (Μικροχωρίτικα Γράμματα). Επειδή, μου άρεσε το περιοδικό σας, θάθελα να μου στέλνετε κάπου - κάπου κανένα αντίτυπο, έστω και παλιό... Περιμένω, να, διαβάσω, για τα ωραία μέρη σας! Στείλτε μου στη διεύθυνση: Κύριον Σταύρον Παρζάλην, οδός Βώκου 36, Πολύγωνον, 114 71, Αθήναι.

★

Αθήνα, 1985

Αγαπητέ κ. Μένιο,

Παρακαλώ λάβε την παρούσα ιστοριούλα μου για το Μικρό Χωριό του 1924 και να διορθώσεις τη χρονολογία στη φωτογραφία του περιοδικού σου (Ιανουάριο - Ιούνιο 1984). Ήλθα από την Αμερική 23.4. 1921 και όχι το 1920. Τότε πήρα και τη φωτογραφία της παλιάς εκκλησίας. Είχα και φωτογραφία της μεγάλης χιονοστιβάδας του 1925 το Γενάρη, όμως την έχασα. Ήταν βορειοανατολικά του μύλου της γιαγιάς μου, Παρασκευής Γιουσιμπασίνας. Η

χιονοστιβάδα αυτή έφερε έλατα και πλατάνια και πουρνάρια και άλλα, κανείς δεν αντελήφθη τίποτα την νύχτα εκείνη που σάρωσε τα πάντα. Ούτε θόρυβος, κατέβηκα από το σπίτι μου και φαινόταν απ' εκεί ένα πρόσθετο βουνό και το είπα εκεί στου Γεωργούλα το καφενείο και βγήκανε όλοι και είδαν το φαινόμενο, πήγαμε μέχρις εκεί και τράβηξα τη φωτογραφία (όμως την έχασα) και όλοι οι χωριανοί, Σπ. Γιαννακόπουλος και Χρ. Μαστρογεωργόπουλος, Ζορμπάλας, Κοκκάλας, Κομπορόζος, Καλαντζής και άλλοι. Όλα αυτά τα δέντρα τα πούλησε η Κοινότητα σε πλειστηριασμό για τα έσοδα της εκκλησίας, μετά ένα χρόνο και ο πάγος στη ρηματιά δεν είχε λιώσει.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

Με αγάπη

Παντελής Δ. Γιαννακόπουλος

★

Αγαπητέ Μένιο,

Μια που το περιοδικό μας Μ. Γ. εκτός του συνδυετικού κρίκου των Μικροχωριτών έχει το επιτυχημένο ιστορικό γνώρισμα κατοίκων και γεγονότων, τα ιστορικά γεγονότα πρέπει να είναι όσο γίνεται αληθινά, μια που γράφονται όχι μόνο για φιλολογία, αλλά για ιστορική αλήθεια, γιατί τη γράφουν αυτοί που την έζησαν ή την δημιούργησαν.

Στο δημοσίευμα «Η ίδρυση Οργάνωσης Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. Ευρυτανίας», έγινε ένα λάθος στο όνομα. Αντί του Νίκου Παπαπερικλή γράφτηκε Α. Παπαπερικλή. Θα σας παρακαλούσα να το διορθώσετε στο επόμενο τεύχος των Μ. Γ., γιατί πρόκειται για τον Νίκο Παπαπερικλή, που τότε ήταν φοιτητής στη Θεσσαλονίκη στην κατοχή, πολιτικός καθηγητής της ΧΙΙ Μεραρχίας στο Καρπενήσι και τώρα συντάκτης στην καθημερινή εφημερίδα «Ριζοσπάστης».

Γ. Μανίκας

★

Ουάσιγκτον 13) 8) 85

Αγαπητοί μου συγχωριανοί και αγαπητά μου μέλη της Αδελφότητας της Ιεράς Μεταμόρφωσης του Σωτήρος.

Μάθετε ότι είμεθα καλά, το ίδιο επιθυ-

μούμε και για σας, να είσθε πάντα καλά.

Λοιπόν, προ ημερών έλαβα το περιοδικό που μας εκδίδει η Μεταμόρφωση του Σωτήρος, που αυτή μας δίδει την δύναμη, το φως, την υγεία μας και λοιπά και μας βοηθά και γίνονται τα ιερά και ηρωικά έργα στο χωριό μας, στον τόπο μας και γίνηκαν σε όλη την χώρα μας. Και δι' αυτό δεν πρέπει ποτέ να ξεχάμε την ενίσχυση και ανοικοδόμηση. Με ό,τι μπορούμε ο καθένας μας. Να γίνονται ιερά και ηρωικά έργα. Και τα ιερά και ηρωικά διδλία, που μας οδηγούν τί πρέπει να φτιάσουμε.

Ολοιπόν, σας στέλνω μία μικρά ενίσχυση από 20 δολάρια για τα ιερά και ηρωικά έργα του χωριού μας.

Με αυτά τελειώνω και χαιρετώ με αγάπη και σεβασμό.

Ο συγχωριανός σας

Παύλος Δ. Γεωργόπουλος

★

Νέα Υόρκη, 6) 1) 85

Αγαπητέ φίλε Μένιο, γειά χαρά.

Φίλε Μένιο σου στέλνω τα ποιήματα. Εμείς είμαστε όλοι καλά. Εσείς είστε όλοι καλά; Εμείς εδώ έχουμε λίγο κρύο και τώρα περιμένουμε και βροχές.

Μένιο σου στέλνω και την συνδρομή μου 20 δολάρια, για τα Μικροχωρίτικα Γράμματα. Τί άλλο να σου γράψω. Δώσε πολλούς χαιρετισμούς στη γυναίκα σου και στο παιδί σου και στο Συμβούλιο. Έχεις πολλούς χαιρετισμούς κι από τη γυναίκα μου. Περιμένω γράμματα σου.

Σε χαιρετώ

Παναγιώτης Σιαφάκας

★

Ουάσιγκτον, 15) 10) 85

Αγαπητοί μου χωριανοί και αγαπητά μέλη της Αδελφότητας.

Μάθετε ότι είμαστε καλά και το ίδιο επιθυμούμε και για σας.

Μάθετε ότι προ ημερών έλαβα το γράμμα σας μαζί με την απόδειξη. Άργησα να απαντήσω λόγω δουλειάς, φροντίδων και λοιπά και σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε. Ευχαριστώσως edιάβασα όσα γράφετε

Ο ΕΡΑΝΟΣ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ (1946)

Συμπληρώνοντας την αφήγηση που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος αρ. 25 - 26, σελ. 19 - 22 και αφορούσε την δράση του Συλλόγου Μικροχωριτών Αμερικής «Ο Φοίνιξ», προσθέτουμε ένα ακόμη ντοκουμέντο. Πρόκειται για μια ιστορική φωτογραφία που είχε την καλοσύνη να στείλει στον κ. Γιουρνά, η Ελένη, χήρα του πρωτεργάτου του «Φοίνικα» Παναγιώτη Κομπορόζου, που πρωτοστάτησε στον έρανο με τον οποίο συγκεντρώθηκαν τα χρήματα που συνέβαλαν στην ανέγερση του ξενώνα που υπάρχει ακόμα στο παλαιό Μικρό Χωριό. Την δημοσιεύουμε μαζί με το σχετικό επεξηγηματικό σημείωμα της κ. Ελ. Κομπορόζου:

Τα πρώτα μέλη του «Φοίνικα) στην Αμερική (1946)
Διακρίνονται οι: Ελένη και Πάνος Κομπορόζος, Κομματάς, Μίχος, Μαστρογεωργόπουλος, Ζαχαρόπουλος, Πανταζής κ.ά.

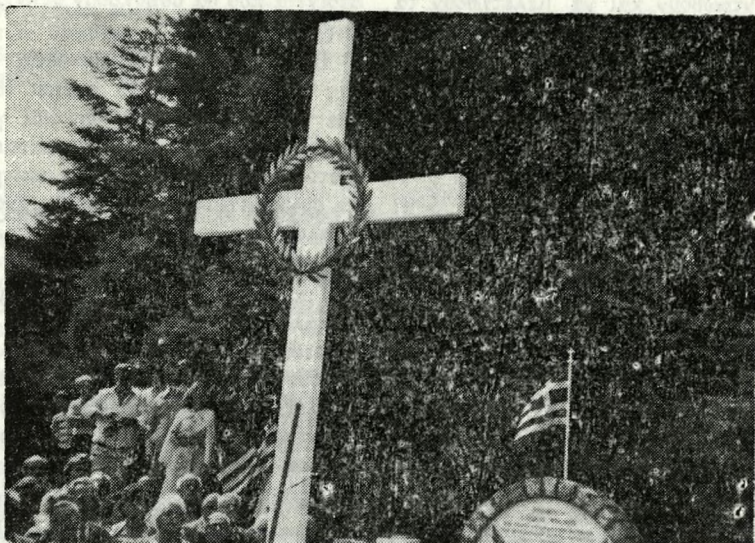
«Αριστείδη, εδώ που συγύριζα κάτι συρτάρια, θρέθηκε αυτή η φωτογραφία που είναι παρμένη όταν κάναμε τον Σύλλογο και εισπράχθηκε το ποσόν των 9.471 δολ. Ουδέποτε είχε γραφεί και όλως εκτάκτως δημοσιεύθηκε στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Μικροχωρίτικα Γράμματα». Κάλιο αργά, παρά ποτέ! Όσο για την φωτογραφία μου την επιστρέφεις αν είναι άχρηστη. Συγγνώμην που σε θάζω σε φασαρία, αλλά κι άλλοι το είχαν παρατηρήσει».

για τα έργα στο χωριό. Βέβαια όλοι πρέπει να βοηθάμε όσο ο καθένας μπορεί για να γίνουν τα έργα αυτά και να είμεθα όλα υπερήφανοι γι' αυτά και για την πατρίδα μας.

Σας εύχομαι και πάλι να είσθε όλοι καλά και σας στέλνω ακόμη μια μικρή ενίσχυση.

Σας χαιρετώ ο χωριανός σας
Παύλος Γεωργόπουλος

ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ

Κρίσεις, Σχόλια και Συμπληρώσεις

Όπως είχαμε προαναγγείλει, δημοσιεύουμε συμπληρωματικές συνεργασίες και έπιστολές διευκρινιστικές ή κριτικές που άφορούν τὸ βιβλίο που κυκλοφόρησε ἡ Ἄδελφότητα πρόσφατα με τὸν τίτλο ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ. Πιστεύουμε ὅτι, τόσο αὐτὲς ὅσο καὶ οἱ ἄλλες που θὰ ἀκολουθήσουν, θὰ βοηθήσουν στὴν πλατύτερη ἐνημέρωση καὶ γνωριμία τῆς ἱστορίας τῆς κατοχῆς στὴν περιοχή μας.

Στὰ κείμενα αὐτὰ καὶ γενικὰ σὲ ὅσες συνεργασίες στέλνονται γιὰ δημοσίευση μόνο γιὰ φραστικές βελτιώσεις ἀναγκαῖες κατὰ τὴ γνώμη της μπορεῖ νὰ ἐπέμβει ἡ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ. Ἀνακρίβειες γεγονότων, χαρακτηρισμοὶ προσώπων κ.λπ. ἐφ' ὅσον εἰδικὰ δὲν θίγεται ἡ τιμὴ καὶ ὑπόληψη κάποιου δὲν ἐλέγχονται, ἐκτός ἐὰν ἐπισημανθοῦν ἀπὸ κάποιον ἐνδιαφερόμενο, ὁπότε ἀκολουθεῖ ἡ διάψευση ἢ γίνεται ἡ σχετικὴ ἀποκατάσταση.

Με ἀφορμὴ προηγούμενο γράμμα γύρω ἀπ' τὴν ἱστορία τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, δημοσιεύουμε σήμερα τὶς ἀπόψεις ἐνὸς Μικροχωρίτη μαθητῆ τοῦ Γυμνασίου:

Μεγάλος σχετικά ο ἀριθμὸς τῶν ἀνώνυμων καὶ ἐπώνυμων ἐπιστολῶν που δημοσιεύονται στο περιοδικό σχετικά με τὴν «Ἱστορία τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ». Ἄλλες ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐπιστολὲς ἐπιδοκιμᾶζουν τὰ ἀρθρα τῶν συγχωριανῶν μας κι ἄλλες σε μεγάλο ποσοστὸ τὰ ἀποδοκιμᾶζουν, τὰ ἀπορρίπτουν, δὲν παραδέχονται τὴν γνησιότητά τους.

Θα πρέπει πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα νὰ τοιμισθεῖ πὼς ἡ ἀπόψη τῶν γεγονότων αὐτῶν ἀπὸ ἓνα πρόσωπο ὁποσδήποτε θα εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν γνώμη πάνω στα ἴδια γεγονότα ἐνὸς ἄλλου ἀνθρώπου. Ὅμως αὐτὴ ἡ γνώμη, ἀνεξάρτητα τοῦ ἀν εἶναι σωστὴ ἢ ὀχι, εἶναι καὶ θα πρέπει νὰ εἶναι ἀποδεκτὴ ἀπ' ὅλους μας. Εἶναι λυπηρὸ νὰ βλέπουμε μέσα ἀπὸ τὰ γράμματά σας διαφονίες μεταξύ τῶν συγχωριανῶν που τόσο μεγάλη εἶναι ἡ προσπάθεια γιὰ νὰ συμφιλιωθοῦν τώρα τελευταία.

Στις ἀνώνυμες ἢ ἐπώνυμες ἐπιστολὲς υ-

πάρχουν αρκετές που δεν αερολογούν, αλλά προτείνουν και μερικά μέτρα. Δεν είναι λίγαι οι αναγνώστες - ιες που προτείνουν να συγκεντρωθούν και να μελετηθούν τα στοιχεία του καθενός προσώπου, σχετικά με την ιστορία του αγαπημένου μας Μικρού Χωριού, που ασφαλώς ήταν, είναι και θα είναι ανεπανάληπτο! Οι «επιτροπές» αυτές θα συλλέγουν στοιχεία και θα τα διαλέγουν. Τα διαλεγμένα είναι (κατά την γνώμη ορισμένων) αυτά τα οποία θα φτιάξουν την ιστορία του όμορφου χωριού μας.

Όπως είναι φυσικό καταλαβαίνετε, ότι οι επιτροπές αυτές «θα κόβουν και θα ράβουν» την ιστορία του χωριού μας. Αυτό όμως θα είναι η αιτία για να μην μάθουν ποτέ την αλήθεια που μπορεί να μην είναι ευχάριστη, οι μετέπειτα γενεές.

Χρέος όλων μας (που άλλωστε δεν είμαστε ιστορικοί) είναι να συλλέξουμε στοιχεία, να κάνουμε και να καταγράψουμε περιστατικά και γνώμες και να τα αφήσουμε για τους επόμενους. Δικό τους θα είναι το χρέος να «κόψουν» και να «ράβουν» την ιστορία, διότι όπως είναι φυσικό, δεν θα μπορούν να καταγραφούν όλες οι γνώμες όλων των προσώπων στα ιστορικά βιβλία.

Διότι η ιστορία δεν κόβεται και ράβεται πριν την ώρα της και είναι χρέος μας να της δώσουμε όσο πιο πολλά και ποικίλα στοιχεία που θα βοηθήσουν στην σωστή καταγραφή της.

Πάνω στο θέμα της διγνομίας ο Σωκράτης υποστήριξε ότι θα πρέπει να σεβόμαστε την γνώμη των λίγων και γνωστικών και όχι των πολλών που δεν είναι γνώστες. Αυτό το αναφέρω, γιατί οι επιτροπές που θα συγκροτηθούν από συγχωριανούς μας ασφαλώς δεν πρόκειται να περιλαμβάνουν ειδικούς ιστορικούς.

Για να τελειώσω το γράμμα μου θα παρακαλούσαμε τώρα που αρκετοί έχουν αρχίσει να γράφουν τα γεγονότα, να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι. Διότι πολλοί από τους αυτόπτες μάρτυρες βρίσκονται σε μεγάλη ηλικία και δυστυχώς τα χρόνια τους τελειώνουν.

Θα έχουμε πραγματικά βοηθήσει όλοι την ιστορία του ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ αν αφήσουμε γραπτά μνημεία πάνω σ' αυτήν από τους κατοίκους του αγαπημένου μας ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

N-Σ.Κ.Κ.

Μικρό Χωριό

Μικρό Χωριό χωριουδάκι μου
πόσο σε λαχταρώ
να έρθω στο σπιτάκι μου
πάντα θα υπομένω.
Απ' τους ανθρώπους
τους παλιούς είσαι
και όμορφοκαμωμένο.
Η μοίρα σε κατάφερε
να είσαι μοιρασμένο.
Για το Μικρό Χωριό
εγράψτηκε ιστορία
όλοι το αμολόγησαν
σαν μια (νέα) μικρή Ελβετία.

Παναγιώτης Σιαφάκας

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Ἡ μνημόνευση προσφιλῶν προσώπων στὴ στήλη αὐτὴ γίνεται μόνο μὲ φροντίδα τῶν οἰκείων των, οἱ ὁποῖοι, ἂν τὸ ἐπιθυμοῦν, θὰ πρέπει νὰ φροντίζουν νὰ μᾶς δίνουν ἔτοιμο τὸ κείμενο ἢ τὰ ἀπαραίτητα βιογραφικὰ στοιχεῖα καὶ μιὰ φωτογραφία.

Θ ΛΙΒΕΡΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Εἶναι φορὲς που ὁ ἀπολογισμὸς μας δὲν μπορεῖ νὰ περιορισθεῖ σὲ ἔργα ἢ παραλείψεις, σὲ ἔσοδα ἢ ἔξοδα, ἀλλὰ πρέπει νὰ σταθεῖ καὶ στο ἀνθρώπινο δυναμικὸ, ὅπλα δὴ ποιούς εἶχαμε καὶ ποιούς χάσαμε.

Ἄν περιορισθούμε στο τελευταῖο μόνο ἐξάμνηνο, θὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε πως χάσαμε ἀναπάντεχα νέους ἀνθρώπους, ὅπως τὸν Μενέλαο Γιαννακόπουλο καὶ τὸν Ἀριστοτέλη Π. Γιαννακῆπουλο, που ἔρχονται νὰ προστεθοῦν στους ἐπίσης πρόωρα χαμένους πέρυσι καὶ πρόπερσι Γιάννη Ν. Κομπορόζο, Γιώργο Χρ. Φλέγγα, Νίκο Αἰβαλιώτη καὶ Πλούταρχο Ζαχαρόπουλο, Χάσαμε πλικιωμένους που ἔφυγαν στὴν ὥρα τους, ὅπως τὴν Ελισάβετ Γρατσούνη, τὴν Φωτεινὴ Δερματά, τὸν Γεώργιο Καρόπουλο, Δημήτριο Χονδρὸ (στὴν Ἀμερική). Ἀλλὰ καὶ δραστήρια μέλη τῆς Ἀδελφότητας, ὅπως τὸν Βασίλειο Κομματά, Δημήτριο Κοκκάλα, Χρῆστο Βρυνηώτη, Ἰωάννη Δερματά, Ευανθία Καδέρη, ἐπίσης τὴν Σοφία Καρελά φανατικὴ φίλη καὶ ἀρωγὸ τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ καὶ τῆς Ἀδελφότητάς μας καὶ τους ἄλλοτε Πρόεδρους τῆς Κοινότητας Μικροῦ Χωριοῦ αείμνηστους Κων)νο Γεωργόπουλο καὶ Νικόλαο Σιδέρη.

Θα πρέπει νὰ πούμε ὅτι οἱ Δημήτριος Κοκκάλας καὶ Βασίλειος Κομματάς υπήρξαν καὶ ἐκλεκτοὶ συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ μας. Ὁ πρῶτος με τὴς λεπτομερείς καὶ τόσο παραστατικῆς ἀφηγήσεις ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ γενικά τὴν δράση τῶν ζενητεμένων Μικροχωριτῶν. Ὁ δεῦτερος με τὰ πηθικὸ, θρησκευτικὸ καὶ κοινωνικὸ περιεχομένου ἀρθρα του, που μας ἔστελνε συχνά, καρποὶ ὅλα τῆς μακρὰς τοῦ πείρας ἀλλὰ καὶ τῆς αυτομόρφωσης καὶ ἐξοικειώσής του με τους Ἑλληνες κλασσικοὺς καὶ τὴν ἐλληνοχριστιανικὴ ἀγωγή καὶ παιδεία.

Βασίλειος Ν. Κομματάς

Ὁ Βασίλης Κομματάς, τὸ δεύτερο ἀπὸ τὰ ἔξη παιδιά τοῦ Νικολάου καὶ τῆς Κατερίνης Κομματάς (τὸ γένος Γεωργίου Μαστρογεωργοπούλου) γεννήθηκε τὸ 1896 καὶ πέθανε στὴς 30 Αὐγούστου 1985 σὲ ηλικία 89 ἐτῶν.

Ἦταν ἕνας ἐξαιρετικὸς ἄνθρωπος. Ἐμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στους παλιούς καὶ ἀξέχαστους δασκάλους Κούστελο καὶ Κουκουθὴ καὶ υπηρέτηε στο στρατὸ 7 - 8 χρόνια σὲ διάφορα μέτωπα καὶ κυρίως ἐκεῖνο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐπειτα πήγε στὴς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικής ὅπου σκληρὰ ἐργάστηκε γιὰ πολλὰ χρόνια.

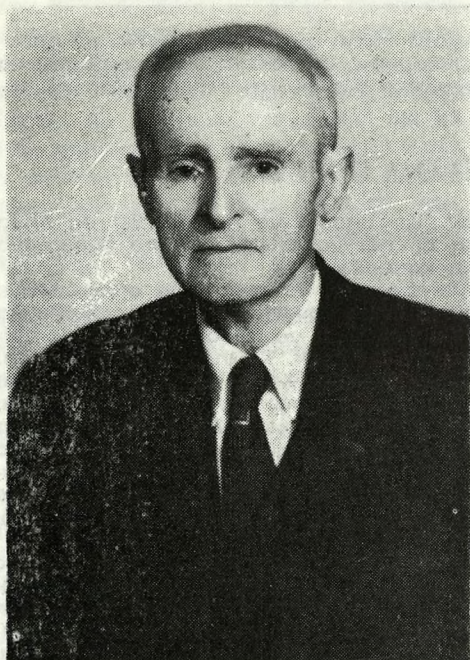
Στὴς Ἠνωμένες Πολιτεῖες ἔκαμε πολλές ἐπιχειρήσεις ἐστιατορίων ἀπὸ τὴς ὁποῖες κέρδιζε πολλὰ δολλάρια. Αὐτὰ δὲν τὰ ἀποθησαύριζε, ἀλλὰ σαν καλὸς χριστιανὸς που ἦταν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πατρικὴ του οἰκογένεια καὶ τους συγγενεῖς του, βοηθοῦσε πολλοὺς ἄλλους ἔχοντας ἀνάγκη καὶ προ παντός τοῦ αγαπημένου τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ ἢ ἄλλα ἔργα στὴν Ευρυτανία. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ Βασίλης Κομματάς με δικά του χρήματα ἐπισκέυασε ἐκ θεμελίων τὸ νέο κτίριο τοῦ σχολεῖοῦ τοῦ παλιοῦ Μικροῦ

Χωριοῦ, που τὸ ἔκαψαν κατὰ τὴν Κατοχὴ οἱ Γερμανοί. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὑπάρχει στὴν Πνευματικὴ Γωνιά (αἰθουσα εὐεργετῶν) ἀναρτημένη ἡ φωτογραφία του εἰς αἰώνιον εὐγνωμοσύνην.

Στὴν Ἀμερική ἀλλὰ καὶ στο χωριὸ του καὶ στὸν Πειραιὰ ἀφότου ἐπέστρεψε στὴν πατρίδα δὲν ἀπεροφάτο ἀπὸ τὴς ἐπιχειρήσεις του καὶ τὴ βιοπάλη του. Ἦταν θαυμάσιος μελετητὴς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ προ παντός τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Συνεχῶς τὸν ἀπασχολοῦσε ἡ συγγραφή διαφόρων σχετικῶν ἀλλὰ καὶ πολιτικῶν μελετῶν, μερικά τῶν ὁποῖων δημοσιεύθηκαν ἢ θὰ δημοσιευθοῦν στὰ «Μικροχωρικά Γράμματα».

Ὁ ἴδιος καὶ πολλοὶ συγχωριανοὶ του διηγούνται ὅτι στὴν Ἀμερική ἔκανε πολλές ἠθικοθρησκευτικὲς ομιλίες καὶ ἀπὸ ραδιοφώνου πατριωτικῆς ἐκπομπῆς. Σημειώνουμε ὅτι τὸ 1956 χρηματοδότησε τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου «Ἡ Μεγάλῃ Ἡμέρα τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος: Ἐρμηνεῖα προφητικῶν κειμένων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, χορηγία Βασιλείου Κομματά, Ἀθῆναι 1956, που ἐπιμελήθηκε ὁ αείμνηστος Ευρυτάνας δημοσιογράφος Νίκος Θάνος. Ἐπίσης στο χωριὸ συχνά ἔκανε ἐνδιαφέρουσες ομιλίες

και κατά τα τελευταία του χρόνια ήταν ένας από τους ψάλτες στην εκκλησία.

Βασίλειος Ν. Κομματάς

ΜΑΣ ΜΙΛΑΣ ΑΚΟΜΑ

(Στη μνήμη του Β. Κομματά)

Το δρόμο σου τελείωσες
ανώδυνα τα τέλη σου
και τα καλά που έκανες
ήταν πολλά απ' το χέρι σου.

Τα έργα σου είναι εγγύηση
και η ψυχή σου αγάπη,
να σου δοθεί συγχώρηση
για τα μικρά σου λάθη.

Ήταν ζωή χριστιανική
γεμάτη με αγώνα
που είναι δυσκολότερη
σε τούτο τον αιώνα.

Ρωτούσες, έτρεχες και στην οδύνη
αρρώστους να βοηθήσεις
για να τους δώσεις δύναμη
να τους παρηγορήσεις.

Πάντα θα είχε η τσέπη σου
για να τους βοηθήσεις,
πράξη έκανες τη σκέψη σου
χωρίς να αργοπορήσεις.

Ήσουν ψάλτης πρακτικός
και τυπικός στα πάντα
γι' αυτό κι ήσουν αγαπητός
απ' τους πάντες και για πάντα.

Είχες και πένα δυνατή
που έγραφε κι εκήρτυτε
ο άνθρωπος το πώς να ζεί,
για το Χριστό θα έπρεπε.

Γεννήθηκες, μεγάλωσες
μέσ' το Μικρό Χωριό
όλο τον κόσμο γύρισες
και τάφηκες εδώ.

Μας λείπεις απ' τη συντροφιά
μα μας μιλάς ακόμα,
είναι δική σου η γωνιά
και κάθεσαι ακόμα.

Παράκληση στον Κύριο
κι ωραία μελωδία
σαν ύμνο ικετήριο
η ΜΝΗΜΗ ΣΟΥ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΙΩΝΙΑ!

Ν. Αζακάς

Εφημέριος Μικρού Χωριού

Δημήτριος Κ. Κοκκάλας

Γεμάτος από μνήμες της Πόλης, όπου
έζησε την όμορφη παιδική του ζωή και νο-
σταλγός των μεγάλων εποχών του χωριού
μας, έφυγε στα ογδόντα του χρόνια (Ο-
κτώβριος 1985).

Αν και ξενητεμένος χρόνια στη Θεσσα-
λονίκη όπου ζούσε απ' τη δεκαετία του
1920, ενδιαφερόταν πάντοτε ζωηρά για
τα κοινά και με παρηγορία εξέφραζε τις
απόψεις του γι' αυτά. Ο ίδιος σε διάφορα
αυτοβιογραφικά του σημειώματα που εί-
χε την πρόνοια να μας στείλει, ως συνερ-
γασία στο περιοδικό, μας δίνει αρκετές
πληροφορίες γύρω από τη δράση του για
τα κοινά. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέ-
ρουμε την πρωτοβουλία του για την ίδρυ-
ση στη Θεσσαλονίκη το 1928 μαζί με τους
Ι. Μανίκα και Δ. Πασπάλη του Συλλόγου
«Φιλοπρόοδος Νεολαία Μικρού Χωριού»,
που πρωτοστάτησε σε εκπολιτιστικά έργα
για το χωριό μας, τις φροντίδες του για
τον εξοπλισμό του Δημοτικού Σχολείου
κ.ά. Πρωτοστάτησε ακόμη στη Θεσσαλο-
νίκη για τον έρανο του χωριού μετά την
κατολίσηση, την ανακαίνιση της Μετα-
μόρφωσης, του Αη-Σώστη και γενικά τον
εξωραϊσμό του χωριού μας. Θεοσεβής, α-
ναθρεμμένος με ιδιαίτερη επιμέλεια, από
ευκατάστατη οικογένεια του χωριού και
με μόρφωση ιδιαίτερα προσεγμένη για την
εποχή του, υπήρξε φανατικός λάτρης της
ελληνοχριστιανικής παιδείας και των πα-
ραδόσεων όπως αφήνουν να νοηθεί και οι

πολλές συνεργασίες του που μας έστειλε στο περιοδικό, του οποίου υπήρξε πολύτιμος συνεργάτης. Με τη ζωντανή και πολύ γλαφυρή πέννα του, μέσα από τις στήλες του περιοδικού μας μετέφερε άλλοτε στην πλούσια παροικία των Μικροχωριτών και

Δημήτριος Κ. Κοκκάλας

Ευρυτάνων της αξέχαστης Πόλης και άλλοτε στη ζωή του χωριού με τις μεγαλειώδεις στιγμές των μεγάλων έργων, των ευεργετών αλλά και τις άσχημες της μιζέριας και του πολέμου.

Τραγικό γι' αυτόν γεγονός ο μαρτυρικός θάνατος του πατέρα του και η ατιμωρησία των ενόχων στη διάρκεια της κατοχής.

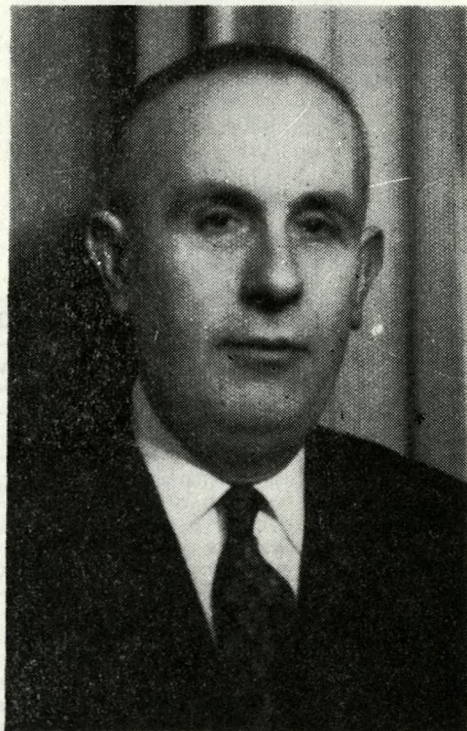
Με τις συνεργασίες του αυτές μας έμπαιξε ανάμεσα στους μικρούς και μεγάλους πατριώτες, Μικροχωριτες, της Πόλης κυρίως, με τις δοσοληψίες τους, το χιούμορ τους, τα ελαττώματά τους αλλά και τις μεγάλες πατριωτικές τους εξάρσεις και ανατάσεις, όπως τους Σιδεραίους, τους αδελφούς Σιδερίδη κ.ά.

Μπορούμε να πούμε ότι από τον Δημή-

τριο Κοκκάλα μάθαμε όλοι μας την Πόλη, πώς ήταν πριν απ' το 1922 και γι' αυτό τον ευγνωμονούμε. Αναγνωρίζοντας τη συμβολή του αυτή το περιοδικό μας, θα συνεχίσει να δημοσιεύει και μετά θάνατον, σαν ένα είδος μνημοσύνου, τις συνεργασίες του αείμνηστου Δημητρίου Κ. Κοκκάλα, που πρόσφερε στην Αδελφότητα και βρίσκονται ακόμη στο αρχείο της.

Ιωάννης Ν. Δερματάς

Μετά ολιγόμηνη ασθένεια, σε ηλικία 76 ετών, υπέκυψε στο μοιραίο ο Γιάννης Ν. Δερματάς, αφήνοντας απαρηγόρητη την γυναίκα του που κατάγεται επίσης από την Ευρυτανία. Συνεχίζοντας την παράδοση των προγόνων του ο Γιάννης Δερμα-

Ιωάννης Ν. Δερματάς

τάας πήγε κι αυτός από μικρός κοντά στον πατέρα του, στην Πόλη. Γύρισε στην πατρίδα όταν χειροτέρευσε η θέση των Ελλήνων εκεί και έκτοτε ήταν μόνιμος παραθεριστής του χωριού, μένοντας και συντηρώντας το πατρικό σπίτι στην είσοδο του χωριού. Σοβαρός και καλωσυνάτος πάντα ενδιαφερόταν για τα θέματα του χωριού και της Αδελφότητας, δίνοντας πάντοτε το «παρών» στις διάφορες εκδηλώσεις της.

Νικόλαος Σιδέρης

Νικόλαος Σιδέρης

Μετά από ολιγόχρονη πάλη με την επάρατη νόσο υπέκυψε τελικά γύρω στα 70 του ο Νίκος Σιδέρης (Φεβρουάριος). Γόνος παλιάς οικογένειας Σιδεραίων, ήταν γνωστός στην περιοχή σαν σοβαρός, εξυπηρετικός και πολύ καλός οδηγός λεωφορείων, πριν και μετά τον πόλεμο. Ατύχησε να χάσει πρόωρα την πρώτη του γυναίκα από την οποία απέκτησε δύο κόρες, αλλά ευτύχησε να θρει στοργή και περιποίηση στην νέα σύζυγο και χήρα τώρα, που κατ'άγεται απ' την οικογένεια Κρικέλα. Γελαστός, μετριοπαθής στις σχέσεις του με τους άλλους, εκλέχτηκε πολλές φορές στο Κοινοτικό Συμβούλιο. Ως αντιπρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου μετά την παραίτηση του προέδρου Επαμ. Παπαδή, στην περίοδο 1981 - 82 διετέλεσε Πρόεδρος της Κοινότητας, συνεργάστηκε με την Αδελφότητα στην επίλυση διαφόρων θεμάτων και στη σύνδεση μεταξύ των δύο οικισμών.

Χρίστος Βρυνιώτης

Μετά από σοβαρά προβλήματα υγείας, που τον ταλαιπώρησαν τα τελευταία χρόνια, χάθηκε τον περασμένο Νοέμβρη μια φιλική φυσιογνωμία για τους Μικροχωρίτες.

Ο Χρίστος Βρυνιώτης, σύζυγος της Θεοδώρας, το γένος Μπάκη - Μαστρογεωργούλου, έγινε Μικροχωρίτης και για άλ-

λους λόγους. Αγάπησε το χωριό και την κοινωνία του — άλλωστε κι αυτή του το ανταπέδωσε, αφιέρωσε χρόνια (1950 — 1955) της καριέρας του σαν μηχανικός στα έργα της ανοικοδόμησης του Μ. Χωριού και της Ευρυτανίας. Ένωθε τον εαυτό του Μικροχωρίτη κι ενδιαφερόταν για τα προβλήματά του. Μειλίχιος, πράος και καταδεκτικός μιλούσε με τους ανθρώπους του χωριού. Στον Σύλλογό μας έδινε το

Χρίστος Βρυνιώτης

«παρών» σε όλες του τις εκδηλώσεις, πάντα είχε να πει κάποιο καλό λόγο, μια χρήσιμη υπόδειξη. Δεν έμενε όμως στα λόγια κι ήξερε να δείχνει έμπρακτα την υποστήριξη και την αγάπη του για την Αδελφότητα, για την περιοχή ολάκαυρη.

«Δέθηκε» με τον τόπο, τον επισκεπτόταν τακτικά και ήταν από τους μόνιμους παραθεριστές του καλοκαιριού. Εκεί δέχθηκε πριν από τρία χρόνια την πρώτη μοιραία για τη ζωή του προειδοποίηση. Παρά την επιθυμία του, δεν μπόρεσε από τότε να ξαναγυρίσει στο αγαπημένο του Μικρό Χωριό και τους ανθρώπους του. Θα τον θυμόμαστε πάντα σαν ένα δικό μας άνθρωπο.

Μενέλαος Ν. Γιαννακόπουλος

Τον πρόδωσε η καρδιά του τον Μενέλαο Γιαννακόπουλο, που μέλις είχε πάει την στροφή στον πενήντάχρονο δρόμο της ζωής του. Γέννημα και θρέμμα του Μικρού Χωριού, δεν έχανε ευκαιρία να μην το επισκεφθεί, όποτε μπορούσε και προ παντός τα καλοκαίρια. Εκεί τον συναντούσαμε γελαστόν και κεφάλτο όπως πάντα, να

κάνει τις βόλτες του μεταξύ παλαιού και νέου χωριού, να αναπολεί συχνά τις παλιές καλές ημέρες του χωριού που χάθηκε και μαζί μ' αυτό το πατρικό αρχοντικό, όπου είχε ζήσει ξέγνοιαστα τα παιδικά του χρόνια. Οι στίχοι που έγραψε γι' αυτόν και απήγγειλε την ημέρα του μνημόσυνου (40ημερο, 16-3-86) ο πολυαγαπημένος αδελφός του Ανδρέας Γιαννακόπουλος, έκαμαν όλους, συγγενείς και φίλους, να δακρύνουν για τον πρόωρο χαμό του Μενέλαου. Τους στίχους αυτούς, θα δημοσιεύσουμε μαζί με τη φωτογραφία του στο επόμενο τεύχος, όταν μας δοθούν από τα αδέρφια του αείμνηστου Μενέλαου.

Κων/νος Γεωργόπουλος

Μονήρης όπως ήταν πάντα έφυγε (Οκτώβριος 1985) για την άλλη ζωή ο Κώστας Γεωργόπουλος (Γιωτοκώστας), περίπου στα 80 χρόνια του. Ήταν ένας απ' τους γιούς του μυλωνά που είχε τον νερόμυλο πάνω στο Κεφαλόβρυσο. Αγαθή

Κων/νος Γεωργόπουλος

ψυχή, άκακος και πνευματώδης, άνοιγε την καρδιά του δύσκολα, ώστε πολλοί να τον θεωρούν «αμίλητο». Υπήρχαν όμως περιπτώσεις, που ήταν ομιλητικότερες στις σχέσεις του, κυρίως με τον «Μαυρέλη», που δεν ήταν άλλος απ' το φορτηγό του αυτοκίνητο, με το οποίο εκτελούσε μεταφορές στην περιοχή και το συντηρούσε μέχρι που συνταξιοδοτήθηκε, λες και ήταν ο αχώριστος σύντροφός του.

Διετέλεσε Πρόεδρος της νέας Κοινότητας και μάλιστα στη δύσκολη φάση της ανέγερσης του νέου οικισμού (1965 - 66).

Ερχόταν συχνά στην Αθήνα για να κάνει μαζί με το Προεδρείο της Αδελφότητας παραστάσεις σε διάφορα Υπουργεία για τα θέματα του χωριού. Κάποτε είχε έλθει έχοντας παραμάσχαλα το «Κόκκινο βιβλίο» του Μάο. Όταν τον ρωτήσαμε τί είναι αυτό, μας είπε ότι μέσα σ' αυτό υπάρχουν οι μεγαλύτερες σοφίες που διάβασε ποτέ! Ήταν μεταξύ άλλων οπαδός της «Πολιτιστικής Επανάστασης» στην Κίνα και συχνά, σαν τον αείμνηστο Φίλιππα Μανίκα, οδηγούσε με ευτροφία την κουβέντα στην περιοχή του ιστορικού υλισμού κι άλλες φιλοσοφίες (Μαρξισμό).

Αριστοτέλης Π. Γιαννακόπουλος

Λίγοι ίσως είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν τον Αριστοτέλη Π. Γιαννακόπουλο, ευκατάστατο επιχειρηματία, που στα 55 του υπέκυψε (Νοέμβριος 1985) στην επάρατη νόσο μετά από ολιγόχρονη πάλη. Γιός του Μικροχωρίτη Παντελή Δ. Γιαννακόπουλου έγινε λάτρης του Μικρού Χω-

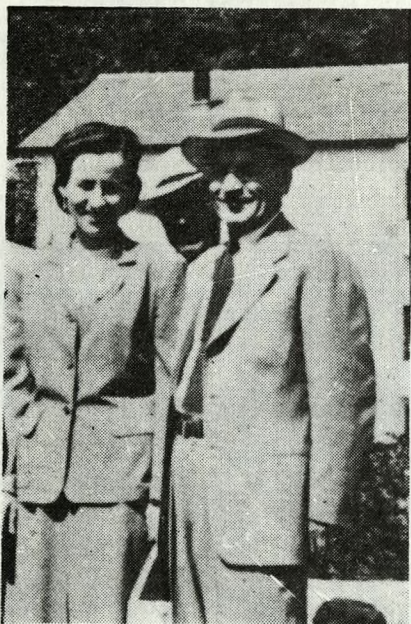

Αριστοτέλης Π. Γιαννακόπουλος

ριού από τότε που το γνώρισε και συχνά όταν το επισκεπτόταν, μαζί με τον παλιό πατέρα του και την οικογένειά του, έβαζε σχέδια να χτίσει ένα σύγχρονο σπίτι στη θέση του παλιού πατρογονικού Τσιγαρδέικου. Δυστυχώς ο χάρος τον πρόλαβε για να δώσει άλλο ένα φαρμάκι στον άτυχο πατέρα, που ένα χρόνο πριν είχε χάσει και την κόρη του Χρυσούλα.

Γεώργιος Καρόπουλος

Ξηνητεμένος από μικρός στην Αμερική ο Γεώργιος Καρόπουλος, που καταγόταν απ' την Φθιώτιδα, γύρισε στην Ελλάδα πριν απ' τον πόλεμο για να νυμφευθεί την Μικροχωρίτισσα Κωνσταντίνα το γένος Δημητρίου Δερματά. Δημιουργημένος επι-

Ο Γεώργιος Καρόπουλος με την γυναίκα του

χειρηματίας ήλθε πολλά ταξίδια στην Ελλάδα (Μικρό Χωριό, Προυσός, Θεσσαλονίκη) οικογενειακώς. Εγκαταστημένος στο Μέμφις του Τεννεσί, ευτύχησε πριν πεθάνει να δει και τον γιό του Δημήτρη, που είναι στατιστικός ειδικός στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, να νυμφεύεται επίσης Μικροχωρίτισσα, την Δέσποινα το γένος Μώρη. Διακρινόταν για την απέραντη καλωσύνη του και τα φιλανθρωπικά του αισθήματα. Πέθανε πλήρης ημερών τον περασμένο Δεκέμβρη μέσα στις περιποιήσεις της γυναίκας του και των παιδιών του.

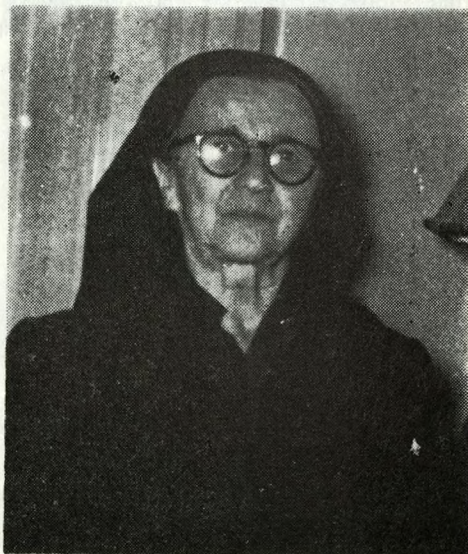
Δημήτριος Χονδρός

Πλήρης ημερών έφυγε από τον κόσμο τούτο τον περασμένο χρόνο ο Δημήτριος Χονδρός μέσα στις περιποιήσεις των παιδιών του και ανάμεσα σε εγγόνια και διδύγματα. Στην Αμερική, όπου άφησε την τελευταία του πνοή (Μπάργλιγκτον Β. Καρολίνας), ξηνητεύθηκε προπολεμικά. Λίγες

ήταν οι φορές που ήλθε στο χωριό, όπως για να παντρευτεί την Μαρία Γιουρνά και να χτίσει το δίπατο πέτρινο σπίτι που δεσπόζει και σήμερα ακόμη δεξιά στην είσοδο του παλιού χωριού. Μετά τον πόλεμο πήρε όλη την οικογένεια στην Αμερική, όπου οι κόρες του παντρεύτηκαν κι έκαναν οικογένειες. Η μικρότερη η Όλγα, πήρε τον επίσης συγχωριανό μας Δημήτριο Β. Λιάπη. Ο Δημήτριος Χονδρός αγαπούσε το χωριό μας κι ήταν από τους πρώτους που ενίσχυσε τους εράνους για το ξενοδοχείο, την Μεταμόρφωση καθώς κι άλλες πρωτοβουλίες.

Ελισάβετ Ν. Γρατσούνη

Με περασμένα τα ενενήντα της χρόνια, άφησε τον κόσμο τούτο πριν λήξει το 1985 η καλή δέσποινα Ελισάβετ Ν. Γρατσούνη. Αδελφή του αειμνηστού καπνοβιομηχάνου

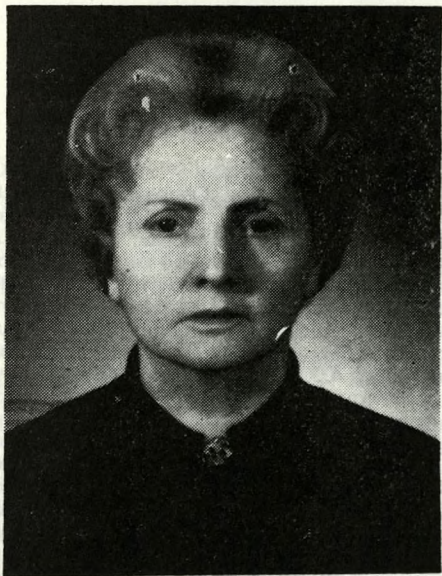

Ελισάβετ Ν. Γρατσούνη

Γεωργίου Κεράνη, ευτύχησε να μεγαλώσει και καμαρώσει δημιουργημένα τα τρία παιδιά της και να δει να την περιβάλλουν εγγόνια και διδύγματα. Την ευτυχία της αυτή ήλθε να την σκοτεινιάσει πριν από χρόνια η λάμψη μιας δυνατής αστραπής που άφησε στον τόπο τον μικρότερο γιό της, τον Γιάννη. Αγαπούσε το χωριό και μιλούσε πάντα με καλά λόγια για όλους. Συχνά θυμόταν πρόσωπα και πράγματα του χωριού, τους θρούλους και τις παραδόσεις του, που όσο πάνε και χάνονται σήμερα.

Σοφία Παν. Καρελλά

Η Σοφία Παν. Καρελλά, το γένος Νικολάου Διαμαντή, γεννήθηκε στη Λαμία και ήταν αδελφή της Μαρίας Γ. Δημοπούλου. Κοντά σ' αυτή η Σοφία Καρελλά έγινε φίλη του Μικρού Χωριού, το οποίο επισκεπτότανε το καλοκαίρι επί εικοσαετία. Έ-

Σοφία Καρελλά

θγαλε το Αρσάκειο Λαμίας και παντρεύτηκε τον εκ Καλαμών δικηγόρο των Σερρών Παναγ. Καρελλά. Με την κήρυξη του πολέμου εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Μετά το θάνατο του συζύγου της το 1952 αφιερώθηκε στην εξυπηρέτηση των πασχόντων και ποινεμένων, «των ελαχίστων αδελφών του Κυρίου». Επί σειρά ετών έκαμνε στο διαμέρισμά της κάθε εβδομάδα χριστιανικές συγκεντρώσεις του υπό την ηγεσία του αειμνήστου καθηγητή Αλεξάνδρου Τσιριντάνη «Ελληνικού Φωτός», όπου ανέπτυσε χριστιανικά και κοινωνικά θέματα. Προϊόν των συγκεντρώσεων αυτών ήταν ο αδελφικός σύνδεσμος μεταξύ των μελών και «η αγάπη».

Εδώ κι ένα χρόνο είχε το ατύχημα να σπάσει το πόδι της παρά το ισχύον. Έτσι κρεβατώθηκε επί εξάμηνο για να επακολουθήσει ελαφρά καρδιακή ανεπάρκεια που κατέληξε σε έμφαγμα. Απέθανε την 31η Δεκεμβρίου 1985.

Φωτεινή Δερματά

Σε γηροκομείο του Μπρούκλιν της Ν. Υόρκης, άφησε στις αρχές του περασμένου

χρόνου την τελευταία της πνοή η άλλοτε λαλίστατη και αεικίνητη Φωτεινή Δερματά (Δερματοφότο), σε βαθειά γεράματα (105 χρόνων), αφού στο μεταξύ γεύτηκε το πικρό φαρμάκι από το χαμό των παιδιών της, του Παναγιώτη πρώτα στην Κατοχή, και λίγα χρόνια πριν του γαμπρού της Κ. Καμαρέτσου και της κόρης της Ευτυχίας. Πέθαναν και οι δυο αφού την είχαν φέρει στην Αμερική να ζήσει μαζί τους τα υπόλοιπα νεράματά της. Σε όσους την επισκέπτονταν στο γηροκομείο με λόγια ή

Η Φωτεινή Δερματά ανάμεσα στα ανήψια της Ιωάννη και Δημήτριο Δερματά

νοήματα τους έδειχνε την νοσταλγία της για το χωριό, για το οποίο ήξερε πολλές ιστορίες και παραδόσεις. Ήταν ως γνωστό, συγγενής του Ιερόθεου Δερματά, ηγούμενου της Ι. Μονής Προυσού γύρω στα 1880 και το σπίτι της όπου έμενε ήταν «μοναστηριακό». Το χτίσιμό του, οι καμάρες του και όλη η αρχιτεκτονική του θύμιζε σε μας τους νεώτερους το μοναστήρι του Προυσού.

Ευανθία Καδέρη

Πέθανε τον περασμένο χρόνο στο Ασθενοχώρι Θεσσαλονίκης η Ευανθία Καδέρη, το γένος Αθανασοπούλου, όπου είχε παντρευθεί κι εγκατασταθεί μετά την κατο-

λίσηση του χωριού το 1963. Ήταν αδελφή του αείμνηστου Γιάννη Αθανασόπουλου, που είχε τραγικό χαμό μαζί με τα γιδοπρόβατά του στην κατολίσηση. Ο χαμός του χωριού της έσφιγγε την καρδιά κι ελάχιστα φορές το επισκεπτόταν, ώσπου πέθανε ανάμεσα στην φροντίδα του συζύγου της και την παιδιών της.

Δημήτριος Πουρνάρας

Ήταν στο πιεστήριο το περιοδικό, όταν πληροφορηθήκαμε τον θάνατο ενός διακεκριμένου Ευρυτάνα, του Δημητρίου Πουρνάρα. Ο Δ. Πουρνάρας, που καταγόταν από το Μεγάλο Χωριό (1900), διέπρεψε σαν δημοσιογράφος, πολιτικός σχολιαστής και συγγραφέας.

Δωρεές εις μνήμην

Άννα Χ. Κατσιγιάννη εις μνήμην Στέφανου Μπιλέτα δρχ. 3.000, Νικήτας Κουτσούκης εις μνήμην Π. Παπαδή 2.000, Κ. Πριόβολος εις μνήμην προγόνων Ελένης και Διονυσίου και Δημητρίου 5.625, Παν. Γρατσούνης εις μνήμην συζύγου Αθηνάς 5.000, Κατίνα Πανώρη εις μνήμην γονιών της 3.000, εις μνήμην Μάνθου, Κώστα και Αλέκου Κομπορόζου 3.000, Ελένη Γραμματικπούλου - Καμαρέτσου εις μνήμην γονέων της 6.000, Δημ. Γ. Φλώρος εις μνήμην πατρός του 5.000, Σπύρος Κομπορόζος εις μνήμην Γ. Φλώρου 3.000, Πόπη Αγγ. Μπάκη εις μνήμην συζύγου, γονέων, αδελφών 10.000, Ελένη Ε. Χονδρού εις μνήμην συζύγου της 5.000, Χρυσούλα και Σωτήριος Φωτόπουλος εις μνήμην πατρός 10.000, Βασίλ. Πλάκας εις μνήμην συζύγου Χρυσούλας 5.000, Μάχος Κομπορόζος εις μνήμην αδελφών του 20.000 δρχ., Θανάσης και Χρυσούλα Κεράνη εις μνήμην Βασ. Κομματά 3.000, Νίκη Θάνου εις μνήμην συζύγου της 5.000, Μαργαρίτα Κεράνη εις μνήμην συζύγου της 10.000 και 10.000, Φρόσω Φασουλή - Κομπορόζου εις μνήμην

συζύγου της 10.000, Γεώργιος Δημόπουλος εις μνήμην Δημ. Κοκκάλα 25.000, αδελφοί Μαστρογεωργόπουλοι, Πάνος, Λευτέρης, Λεωνίδα, Στέφανος εις μνήμην γονέων των δολ. 1.000, Ιωάννης Α. Κεράνης εις μνήμην αδελφών Ελισάβετ Γρατσούνη και Βασιλικής Φαλή 5.000, Ιωάννα Μπαμπανικολού εις μνήμην θείου της Ιωάννου Δερματά 4.000, Χρυσούλα Ι. Γρατσούνη εις μνήμην μητρός Ελισάβετ 5.000, Μαργαρίτα Ν. Κεράνη εις μνήμην αδελφού της Ιωάννου Δερματά 10.000, Κων. Πέτσικας εις μνήμην νονέων και αδελφών Χριστίνας και Σοφίας 10.000 δρχ., Μάχη Γ. Κατσιγιάννη εις μνήμην θείου Κώστα Γεωργόπουλου 3.000, Γεώργιος Πλάκας εις μνήμην πατρός 4.000, Δημήτριος Λιάπης εις μνήμην Δημητρίου Χονδρού 10.460, Γεώργιος Δημόπουλος εις μνήμην Σοφίας Καρελλά δρχ. 20.000, Μαριάνθη Σ. Αρώνη εις μνήμην Β. Κομματά 10.000, Μάχος Κομπορόζος εις μνήμην Μαρίας και Πυθαγόρα Παπασταματίου 10.000 δρχ., Θεοδώρα Χ. Βρυγιώτη εις μνήμην του συζύγου της 5.000 δρχ.

Διόρθωση (στο προηγούμενο τεύχος)

Λυπούμαστε που από αβλεψία δεν γράφτηκε το σωστό για τον αείμνηστο Γεώρ-

γιο Φλώρο που πέθανε σε βαθύ γήρας πέ-
ρσει σε ηλικία 95 ετών κι όχι 75' και ότι
υπήρξε Δασάρχης και όχι δασοφύλακας,
όπως εσφαλμένα γράφτηκε.

ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ - ΠΑΣΧΑΛΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Μερικά παληά έθιμα

Η Καθαρή Δευτέρα «παραγγέλλει» νησεία σε όλους:

Ακούστε τί παράγγειλε η Καθαρή Δευτέρα:

—Για πάρτε τις σκουροσουγιές

και τις σκουρολεπίδες

και σύρετε για λάχανα

και για παχειές τσουκνίδες.

διότι αρχίζει η χορτοφαγία κ.λπ. Την ημέρα αυτή οι κοπέλλες θα φκιάξουν την «αρμυροκουλούρα» με αλεύρι, αλάτι και στάχτη για να ονειρευτούν τον γαμπρό. Παλαιότερα την πήττα την έφκιαχνε μια «πρωτοστέφανη» γυναίκα και εκεί πήγαιναν τα κορίτσια να πάρουν από λίγη πήττα.

Του Λαζάρου: Σήμερα χάθηκε η συνήθεια να λένε αυτή τη μέρα κάλαντα. Τα κορίτσια έφελναν κρατώντας μικρά κοφινάκια, όπου μάζευαν άσπρα αυγά.

Εβγάτε σας περκαλούμεν
και να σας διηγηθούμεν
να μάθετε τί έγινεν
σήμερον στην Παλαιστίνη
Λάζαρος απελυτρώθη.

Τρεις ημέρες τον θρηνούσαν
και τον μοιρολογούσαν.

Πές μας Λάζαρε τί είδες;

Είδα φόβους, είδα τρόμους,
είδα θάσσανα, είδα πόνους.

Δώστε μου νερό λιγάκι
να ξεπλύνω το φαρμάκι
της καρδιάς και των χειλέων
και μη με ρωτάτε πλέον.

Μεγάλη Πέμπτη: Την ημέρα αυτή θα θάψουν τ' αυγά κι ένα απ' αυτά θα το θάλουν στο εικονοστάσι. Οι νοικοκυρές αποφεύγουν να πλένουν και δεν απλώνουν ασπρόρρουχα. Το φαγητό θάναι φακές με ζύδι. Παλαιότερα έβραζαν σιτάρι (κόλλυθα) που το πήγαιναν στην εκκλησιά.

Μεγάλη Παρασκευή: Άλλοτε έλεγαν κάλαντα θλιβερά:

Σήμερα μαύρος ουρανός
σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα όλα θλίβονται
και τα θουνά λυπούνται.
Σήμερα έβαλαν βουλή
οι άνομοι Εβραίοι.
Ο Κύριος ηθέλησεν
να μπει σε περιβόλι
και κει Τον πιάσαν όλοι

οι άνομοι σαν τα σκυλιά
και τρισκαταραμένοι.
Τον Ιησού μας πιάσανε
και σαν φονιά τον πάνε
μέσ' του Πιλάτου τις αυλές
εκεί τον τυραγνάνε.

—Χαλκιά, χαλκιά φκιάσει καρφιά
φκιάσε τρία περόνια.

Κι εκείνος ο παράνομος
θαρεί και φκιάνει πέντε.
—Εσύ Φαρισαίε που τ' άφκιαξες
πρέπει να μας διατάξεις.
Κι εκείνος τότε είπε:
—Βάλτε Του δυό στα πόδια Του
και τ' άλλα δυό στα χέρια
το πέμπτο το φαρμακερό
μπήξτε το στην καρδιά Του,
να τρέξει αίμα και νερό
να λυγωθεί η καρδιά Του.
Κι η Παναγιά σαν τ' άκουσε
έπεσε κι ελιγώθη
σταμνί νερό της ρίξανε
τρία κανάτια μόσχο
και τρία με ροδόσταμο
να έλθει ο λογισμός Της.
Και σαν Της ήρθε ο λογισμός
και σαν Της ήρθε ο νους Της

ζητεί μαχαίρι να σφαγεί
φωτιά να πάει να πέσει
ζητεί γκρεμό να γκρεμιστεί
για τον Μονογενή Της.
Κοιτάει ζερβά κοιτάει δεξιά
και βλέπει τον Άη - Γιάννη.
—Άγιε μου Γιάννη Πρόδρομε
και Βαπτιστή Υιού μου.
Μην είδες τον Υιόν μου
και τον Διδάσκαλό σου;
—Δεν έχω στόμα να σου πω
γλώσσα να σου μιλήσω.

Τον βλέπεις Κείνο τον Γυμνό
Τον καταπληγωμένο
όπου φορεί πουκάμισο
στο αίμα θουτηγμένο;
Εκείνος είναι ο Υιός
και μένα ο Δάσκαλός μου.

Την ημέρα αυτή, τα κορίτσια θα τρέξουν στις χλοερές πλαγιές, στα χωράφια, να κόψουν «λίτσια», πούναι μωβ λουλούδια, για να στολίσουν τον επιτάφιο, καθώς και «δακράκια». Αυτά, λένε, πως φύτρωσαν τον καιρό που σταυρώθηκε ο Χριστός. Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση η Παναγιά κλαίγοντας και θρηνηλογώντας για το χαμό του μονάκριβου Παιδιού της, γύριζε τα βουνά και τα λαγκάδια αλλά σε κάθε βουνό, που περνούσε, όπου έπεφταν τα δάκρυά της, φύτρωνε κι από ένα όμορφο κιτρινωπό λουλούδι, που μοσχοβολούσε γύρω. Αυτά είναι τα «δακράκια» βγαλμένα απ' τον πόνο και το δάκρυ της Παναγίας.

Το θράδυ της Μεγάλης Παρασκευής, που θα γίνει η περιφορά του Επιταφίου σ' ολόκληρο το Χωριό, στα σπίτια μπροστά, όπου θα περάσει, θ' ανάψουν λιθάνι. Άλλοτε, όταν ο Επιτάφιος επέστρεφε στην πόρτα της Εκκλησίας, ιερέυς και ψάλτες έλεγαν τα παρακάτω συμβολικά λόγια: «Άνοιξε πόρτα τού ληστού και πόρτα του Πιλάτου:» κι ο ιερέυς τράνταζε την πόρτα:

—Τί σου έστιν ο Βασιλεύς της δόξης;

—Κραταίος και Δυνατός εστί.

Κι άνοιγε η πόρτα για να περάσει ο Επιτάφιος!

Την Μεγάλη Παρασκευή δεν κάνουν καμιά δουλειά. Χαρακτηριστική είναι η φράση «καθόμαστε σαν νάναι Μ. Παρασκευή».

Η Λαμπρή: Όσο φτωχή και νάναι η εκκλησιά όσο φτωχός και νάναι ο κόσμος, τούτη τη μέρα θα βάλουν τα πιο καθαρά ρούχα, θα φκιάξουν τα κεριά στο σπίτι, τις «κουλούρες», που θα κρατάει ο καθένας, ο πατέρας, η μάνα, το μικρό παιδί και θα τις ανάψουν μόλις ο παπάς πει «Δεύτε λάβετε φως». Παλαιότερα έκαιγαν και «ρετσηναριές» που φεγγοβολούσαν την ώρα της Ανάστασης. Όσοι έχουν ξενητεμένους θ' ανάψουν και γι' αυτούς λαμπάδες και θα κάψουν διπλές «κουλούρες». Πριν απ' την Ανάσταση, αν έχουν κλώσες στο σπίτι θα τους αφαιρέσουν προσωρινά τα αυγά απ' τη φωλιά τους. Στην Ανάσταση αποάζονται και λένε εγκάρδιες ευχές. Στην δεύτερη Ανάσταση, πιο παλιά, ένα παιδί κρατούσε ένα καλαθάκι, όπου ο καθένας έρριχνε αυγό ή νόμισμα σαν φιλοδώρημα για τον παπά. Στις «αγάπες» γινόταν χορός στην Πλατεία του Χωριού. Σήμερα ο χορός γίνεται πιο πολύ την ημέρα της Ζωόδочου Πηγής, που γιορτάζεται από παλιά στο όμορφο ξωκκλήσι του Άη - Σώστη.

Η ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Η γη πρασίνισε παντού και γιόμισε λουλούδια.
Χτενίστηκε στολίστηκε και φούντωσε περίσσια.
Χρώματα μύρια κι όμορφα, μυριάδες αποχρώσεις
του πράσινου του κόκκινου του μπλε και του κιτρίνου
στολίστηκαν με μυστικά μ' όνειρα και μ' ελπίδες.
Δέντρα, φυτά, θάμνοι σγυροί, τριφύλλια, χλόη, χορτάρια
εντύθηκαν στο γιορτερό της άνοιξης το ντύμα.
Ήμερα ζώα και πουλιά, κάθε λογής ζουζούνια
φίδια κι αγρίμια κι ερπετά του δάσους και του κάμπου
γεμίζουν με της ζωής το νόημα και τη χάρη.
Χαίρονται μ' όλες τις χαρές και τις ευαισθησίες
και σπαρταρούν στον άνεμο των μυστικών του κόσμου.
Ρουφούν ανταύγειες λαιμαργα φώτα, χαρές κι αχτίδες
κι από των ήλιων τις φωτιές κρατούν σφιχτά τα μάγια.
Δέντρων αλύγιστοι κορμοί λεν ηδονής τραγούδια.
Φυλλώματα, ρίζες, θλαστοί, κλαδιά και παρακλάδια
απ' τις λαχτάρες της ζωής μεθούν και σπαρταρούνε,
και λεν τραγούδια μυστικά να ζωντανέψει η φύση,
να ζωντανέψει τη ζωή πούτανε μαργωμένη
την εποχή της χειμωνιάς, της χειμερίας νάρκης.
Άνεμοι φέρνουν τη ζωή και φρίσσει ο γύρω κόσμος.
Ανατριχίλλες γλυκερές και μυστικές λαχτάρες
δένουν τη γη με τη ζωή κι ο γελαστός ο ήλιος
περνοδιαθαίνει αισθαντικός και τραγουδά κι εκείνος.
Αισθαντικές κι οι όμορφες στολίζουν τα μαλλιά τους
και χαίρονται την ομορφιά της άνοιξης τριγύρω.
Κι ακούν και χαίρονται μαζί τις ομορφιές της φύσης
κι αισθάνονται και τέρπονται στις ηδονής τη γλύκα.
Κι αναθυμιάονται τη ζωή με τις χαρές της όλες
και παίρνουν μέρος στη γιορτή πρόσχα να γιορτάσουν
και τραγουδούν χορεύοντας σ' αυτό το πανηγύρι.
Κι όλα χορεύουν στη χαρά της άνοιξης στ' αλήθεια.

Π. Ξενούλη - Λολώνη

Η φωτογραφία του εξωφύλλου: Ευγενής προσφορά Κωνσταντίας Καροπούλου - Δερματά. Διακρίνονται: Καθιστοί από αριστερά: Αλκ. Κομπορόζος, Αλκ. Καλατζής, Ι. Ζαχαρόπουλος, Δημ. Δερματάς, Μιλτ. Πλάκας, Βασ. Λιάπης. Όρθιοι οι οργανοπαίχτες: Θυμάκης, Γκαβαλίνης, Πλατανιάς (Τάκης), Πλατανιάς Γ. Επίσης όρθιος πίσω ο Χαρ. Πλάκας κι ωρισμένα γυμνασιόπαιδα της εποχής εκείνης (1929) όπως οι: Γιάννης και Νανολέων Πολύζος, Στ. Ζορμπαλάς μπροστά και άλλοι.

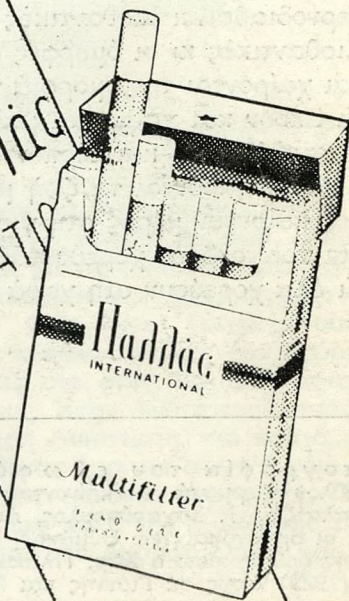
multifilter

ὁ πῖο ἀποτελεσματικὸς
συνδυασμὸς
διαφορετικῶν
φιλτρῶν στὸ

Παλλὰς
INTERNATIONAL

- τέλειο φιλτράρισμα
- καθαρῶτερο κάπνισμα

Ἀποκλειστικότης τοῦ Ἑλβετικοῦ οἴκου
BAUMGARTNER

"ΛΑΕΚΤΟΡ"